

Vanhoillislestadiolaisuuden hyväksikäyttötapaukset julkisessa keskustelussa 2010–2014

Ville Niva
Suomen ja Skandinavian kirkkohistorian pro gradu -tutkielma
Toukokuu 2014

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion Teologinen tiedekunta		Laitos – Institution Kirkkohistorian laitos	
Tekijä – Författare Ville Niva			
Työn nimi – Arbetets titel Vanhoillislestadiolaisuuden hyväksikäyttötapaukset julkisessa keskustelussa 2010–2014			
Oppiaine – Läroämne Suomen ja Skandinavian kirkkohistoria			
Työn laji – Arbetets art Pro gradu -tutkielma	Aika – Datum 5/2014	Sivumäärä – Sidoantal 106	
Tiivistelmä – Referat Pro gradu -tutkielmassani tutkin julkista keskustelua vanhoillislestadiolaisuuden hyväksikäyttötapauksista 2010–2014. Sanomalehtilähteinäni käytän <i>Helsingin Sanomia</i>, <i>Kotimaata</i>, <i>Kalevaa</i> ja <i>Päivämiestä</i>. Näiden lisäksi lähteinäni on yksittäisiä artikkeleja esimerkiksi <i>Rauhan Tervehdyksestä</i>. Tärkeän lähdeaineiston itselleni muodostavat internetistä Ylen elävästä arkistosta löytyvät uutiset ja A-studio -ajankohtaisohjelma. Lisäksi käytän lähteinäni esimerkiksi Kotimaa24-verkkopalvelusta löytyviä uutisia, joita ei löydy <i>Kotimaa</i>-lehdestä. Lisäksi lähdeaineiston itselleni muodostavat monet liikkeen kannanotot ja kirjeet, joita ei alun perin ollut tarkoitettu kuin rajatun yleisön käyttöön. Monet internet-sivustot ovat paljastaneet tällaisia kirjeitä ja kannanottoja julkisuuteen. Tutkielmassani analysoin liikkeen hyväksikäytöistä käytyjä julkisia puheenvuoroja ja arvioin, miten ne suhtautuivat hyväksikäyttötapauksiin ja esimerkiksi liikkeen oppiin ja rakenteisiin. Tutkielmassani pyrin myös hahmottamaan, onko vanhoillislestadiolaisuuden suhteessa paljastuneisiin hyväksikäyttöihin tapahtunut muutosta alkutilanteesta, jolloin hyväksikäytöt liikkeessä tulivat julkisuuteen. Lisäksi tutkielmassani selvitän, millä tavalla julkiset puheenvuorot viittasivat toisiinsa ja oliko niiden välillä havaittavissa jonkinlaista jännittyneisyyttä tai vastakkainasettelua. Vanhoillislestadiolaisuuden hyväksikäyttötapaukset tulivat julkisuuteen osana Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa paljastuneita tapauksia. Alussa hyväksikäytöt eivät profiloituneet vanhoillislestadiolaiseen liikkeeseen julkisessa keskustelussa. <i>Turun Sanomat</i> liitti liikkeeseen kuitenkin arviolta 20–30 hyväksikäytön uhriksi joutunutta. Pian hyväksikäyttötapauksiin liitettiin julkisuudessa erityispiirteinä tapausten salailu ja sen liittyminen liikkeen oppiin anteeksiantamuksesta ja maallikkoripistä. Hyväksikäytetyn Minnan kokemukset vahvistivat julkisuuteen liikkeen rippioopin negatiivista merkitystä hyväksikäytetyn kohtelun ja oikeusturvan kannalta. Liikkeen johto kielsi keskustelun alettua salailun olemassaolon ja sen yhteyden liikkeen oppiin. Se myös ulkoisti vahvasti hyväksikäytön syyt jonnekin liikkeen ulkopuolelle. Myöhemmin johto myönsi salailua tapahtuneen, mutta näki sen johtuneen liikkeen virallisen opin väärinymmärryksestä. Myöhemmin sisäisessä selvityksessä johto myönsi tehneensä monia virheitä tapausten hoidossa, mutta sai silti jatkaa tehtävissään. Johdon vastuu tekemistään virheistä nousi julkiseen keskusteluun erityisellä tavalla, kun yksityishenkilö ilmoitti tehneensä johtohenkilöistä ja heidän toimistaan rikosilmoituksen ja syytti heitä salailuun yllyttämisestä. Liikkeen johdolle julkinen anteeksipyyntö ei näyttäytynyt mahdollisena hyväksikäytöistä, koska he eivät voineet pyytää anteeksi hyväksikäyttöihin syyttömien jäsentensä puolesta. Tiedotustilaisuudessa lastensuojelusta johto myönsi, että sen oli tarkasteltava liikkeen rakenteita ja käytäntöjä kriittisesti. Tästä huolimatta se ei kuitenkaan ollut löytänyt rakenteistaan salailua edistäneitä tekijöitä. Loppuvuodesta 2013 liikkeen tärkein johto ilmoitti jättävänsä tehtävänsä muun muassa uupumukseen ja eläkkeelle siirtymiseen vedoten. Alkuvuodesta 2014 julkisuus liitti liikkeen johdon tehtävien jättämisen syiksi hyväksikäyttöjen salailun. Voittoseen kohdistettiin vanha syytös niin sanotussa isoisän tapauksessa, mutta Hännisen tapauksessa lehdistön syytökset jäivät kuitenkin hieman epäselviksi.			
Avainsanat – Nyckelord Vanhoillislestadiolaisuus, seksuaalinen hyväksikäyttö, julkinen keskustelu			
Säilytyspaikka – Förvaringställe Helsingin yliopiston kirjasto, Keskustakampuksen kirjasto, Teologia			
Muita tietoja			

Sisällysluettelo

1. Johdanto	4
1.1 Tutkimustehtävä	4
1.2 Vanhoillislestadiolaisuus hoitokokouksista uudelle vuosisadalle	11
1.3 Seksuaalinen hyväksikäyttö uskonnollisissa yhteisöissä.....	14
2. Vanhoillislestadiolaisuuden hyväksikäyttötapaukset julkisuuteen 2010.....	18
2.1 Vanhoillislestadiolaisuuden hyväksikäyttötapaukset osana Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa paljastuneita tapauksia.....	18
2.2 Keskustelu liikkeen hyväksikäyttötapauksista on hiljaista.....	21
2.3 Julkisuus liittää hyväksikäyttötapauksiin salailun ja liikkeen opin anteeksiantamuksesta.....	24
2.4 Vanhoillislestadiolaisuuden johto asettuu puolustamaan käytäntöjään.....	30
2.5 Liikkeen johdon toimet hyväksikäyttötapausten hoidossa herättävät julkisuudessa kritiikkiä	37
2.6 Liikkeen johto kannustaa avoimuuteen	41
3. SRK:n sisäinen selvitys tuo keskusteluun liikkeen johdon vastuun hyväksikäyttötapauksista	45
3.1 SRK tuo julkisuuteen sisäisen selvityksen tulokset.....	45
3.2 Sisäisen selvityksen lopputulos ei vakuuta julkisuutta.....	49
3.3 SRK:n Johtokunnan puheenjohtaja Voittoinen salailusyytösten keskellä....	56
4. Anteeksipyyntö hyväksikäyttötapauksista osoittautuu johdolle vaikeaksi.....	59
4.1 Maijan tarina herättää keskustelua naisen asemasta liikkeessä	59
4.2 Liikkeen johto kieltäytyy antamasta julkista anteeksipyyntöä koko liikkeen puolesta	66
4.3 Arkipiispa Mäkinen kehottaa vanhoillislestadiolaisuutta itsetutkiskeluun	70
5. Liikkeen johto astuu julkisuuteen Hurtigin tutkimuksen syytösten myötä	74
5.1 SRK:n tiedotustilaisuus korostaa rakenteiden tarkastelun tärkeyttä.....	74
5.3 Liikkeen johto ilmoittaa jättävänsä tehtävänsä – Julkisuus väittää johdon salailleen hyväksikäyttötapauksia.....	85
6. Tutkimustulokset	92
7. Lyhenteet	101
8. Lähde- ja kirjallisuusluettelo	101
Painetut lähteet.....	101
Sanoma- ja aikakauslehdet	103
Internet-lähteet.....	103
Kirjallisuus.....	105

1. Johdanto

1.1 Tutkimustehtävä

Lasten seksuaalinen hyväksikäyttö ilmiönä uskonnollisissa liikkeissä on herättänyt paljon julkista keskustelua maailmanlaajuisesti ja myös Suomessa 2000-luvulla. Paavi Franciscus, katolisen kirkon ylin johtaja, pyysi huhtikuun alkupuolella anteeksi katolisessa kirkossa paljastuneita pappien tekemiä lasten seksuaalisia hyväksikäyttöjä. Paavi lupasi, että kirkko tekisi kaikkensa, jotta nämä kirkossa paljastuneet hyväksikäytöt selvitettäisiin, ja papit asetettaisiin vastuuseen teoistaan.¹ Katolisessa kirkossa oli nimittäin paljastunut julkisuuteen pitkin 2000-luvun monia ja laajoja lasten seksuaalisia hyväksikäyttötapauksia useissa eri maissa, joissa tekijöinä oli ollut lukuisia kirkon pappeja. Hyväksikäyttäjien esimiehiä, piispoja ja kirkon ylintä johtoa oli julkisuudessa syytetty näiden hyväksikäyttäjäpappien suojelemisesta ja hyväksikäyttörikosten salailusta. Katoliselle kirkolle kyseisten asioiden käsittely niiden julkitulon jälkeen on ollut erittäin vaikeaa. Kirkko ja sen johto on monesti pahoitellut hyväksikäyttöjä, mutta toisaalta puolustautunut julkisuuden syytöksiä vastaan muun muassa sanomalla, ettei hyväksikäyttö ole yhtään sen yleisempi ilmiö kirkossa kuin muuallakaan yhteiskunnassa. Kirkkoa on asioiden hoidossa kritisoitu siitä, ettei se ole kohdistanut tarpeeksi voimakkaita toimenpiteitä hyväksikäyttäjien salailuun syyllistyneitä piispoja kohtaan vaan he ovat saaneet jatkaa korkeissa viroissaan ja jopa edenneet urallaan pitkälle.²

Lasten seksuaalinen hyväksikäyttö ei kuitenkaan ole ainoastaan maailmanlaajuisesta katolista kirkkoa erityisesti koskettanut ongelma. Vuonna 2010 Suomen evankelis-luterilaisen kirkon sisältä sen suurimmasta herätysliikkeestä vanhoillislestadiolaisuudesta paljastui julkisuuteen monia lasten seksuaalisia hyväksikäyttötapauksia, joihin epäiltiin liittyneen vahvaa salailua ja hyväksikäyttäjien suojelua. Liikkeen piiristä paljastuneet lasten seksuaaliset hyväksikäytöt käynnistivät laajan ja vilkkaan julkisen keskustelun Suomessa, joka ei ole laantunut vielääkään vuoteen 2014 tultaessa.

Pro gradu -tutkielmassani tutkin julkista keskustelua vanhoillis-lestadiolaisuuden hyväksikäyttötapauksista vuosina 2010–2014. Tutkimukseni aloitan vuodesta 2010, koska kyseisen vuoden keväällä

¹ Orjala 2014.

² Allen Jr. 2013, 207–208, 211, 215–216.

vanhoillislestadiolaisuuden hyväksikäyttötapaukset tulivat suurella vyöryllä julkisen keskustelun piiriin osana evankelis-luterilaisessa kirkossa epäillyiksi tapahtuneita seksuaalisia hyväksikäyttötapauksia. Tutkimukseni lopetan vuoteen 2014, koska kyseisen vuoden alkuvuodesta keskustelu liikkeen keskeisimpien johtohahmojen viran jättämispäätösten syistä kävi vilkkaimmillaan.

Tutkielmassani tutkin julkista keskustelua, jota käytiin vanhoillislestadiolaisuuden hyväksikäyttötapauksista vuosina 2010–2014. Analysoin erilaisia tutkimusaikavälinä ilmestyneitä julkisia puheenvuoroja ja uutisia ja pohdin, mitä ne osaltaan kertoivat puheenvuorossa esiintyneiden henkilöiden, organisaatioiden ja erilaisten tahojen asenteista paljastuneisiin hyväksikäyttötapauksiin, niiden hoitoon, julkiseen käsittelyyn ja ylipäättänsä vanhoillislestadiolaiseen liikkeeseen, sen oppiin ja rakenteisiin. Pohdin muun muassa, nähtiinkö puheenvuoroissa liikkeen opilla ja rakenteilla olleen yhteyttä hyväksikäyttötapausten yleisyyteen. Tässä puheenvuorojen asenteiden analysoinnissa keskitän huomioni erityisesti niissä esiintyneisiin toistuviin sanamuotoihin, joilla ne viittasivat liikkeessä paljastuneisiin hyväksikäyttöihin. Näitä sanamuotoja analysoin erityisesti siitä näkökulmasta, millaisen sävyn ne antoivat puheenvuoron kirjoittajan ja puheenvuorossa esiintyneiden henkilöiden suhtautumisesta hyväksikäyttöihin ja oliko valittujen sanamuotojen kautta havaittavissa esimerkiksi paljastuneiden tapausten vähättelyä.

Tutkielmassani pohdin myös, millaisina kyseiset julkiset puheenvuorot näyttäytyivät suhteessa toisiinsa. Monet tärkeät tutkimusajankohdan puheenvuorot viittasivat usein toisiinsa, ja olivat varsin usein vastineita toisilleen. Analysoin tällaisten toisiinsa kytköksissä olleiden tekstien suhdetta toisiinsa. Pohdin, millä tavalla ne viittasivat toisiinsa, oliko niiden käsityksissä paljastuneista hyväksikäyttötapauksista selkeitä eroja, ja olivatko niiden käsitykset jännitteisessä suhteessa toisiinsa.

Vanhoillislestadiolainen liike otti tutkittavana ajankohtana erittäin aktiivisesti julkisesti kantaa liikkeestä paljastuneisiin hyväksikäyttöihin. Tutkin, onko liikkeen asenteissa hyväksikäyttötapauksia kohtaan mahdollisesti tapahtunut perustavanlaatuista muutosta alkutilanteesta, jolloin hyväksikäyttötapaukset ensimmäisen kerran keväällä 2010 tulivat julkisuuteen. Pohdin myös, millaisena liikkeen suhde muihin hyväksikäyttötapauksista käytyihin puheenvuoroihin näyttäytyi tutkimusaikavälinä, allekirjoittiko se mahdollisesti sitä vastaan esitetyt syytökset tosiksi vai puolustautuiko se niitä vastaan.

Tutkielmassa kartoittaessani julkista keskustelua hyväksikäyttötapauksista käytän lähteinä sanomalehtiä, jotka pääasiassa löytyvät mikrofilmeille tallennettuina kansalliskirjastosta. Aivan viimeisimpien vuosien sanomalehtiä ei mikrofilmeiltä löydy, joten niitä olen pyrkinyt tarkastelemaan konkreettisina paperiversioina esimerkiksi Kaisa-kirjastolla. Sanomalehtilähteiksi olen valinnut kaksi levikkinsä puolesta valtakunnallisesti merkittävää sanomalehteä *Helsingin Sanomat* ja *Kotimaan*. *Helsingin Sanomat* olen valinnut lähteekseni, koska lehti on toiminut hyvin vahvasti käynnistäjänä ja eteenpäin viejänä vanhoillislestadiolaisuuden hyväksikäyttötapauksia koskeneessa julkisessa keskustelussa. *Kotimaan* olen valinnut lähteekseni, koska se otti hyvin vahvasti kantaa vanhoillislestadiolaisuutta koskeneeseen keskusteluun yleiskirkollisesta näkökulmasta käsin. Sanomalehtilähteiden valintaan vaikutti luonnollisesti myös liikkeen maantieteellinen painottuminen. Liikkeen tärkein kannatusalue on perinteisesti ollut Pohjois-Pohjanmaa, jossa liikkeen kattojärjestön Suomen Rauhanyhdistyksen Keskusyhdistyksen (SRK) päämaja sijaitsee. Tästä maantieteellisestä painottumisesta johtuen olen valinnut luonnollisesti yhdeksi lähteekseni alueen maakuntalehden *Kalevan*. Kyseinen sanomalehti lähteenä antaa tutkielmaani mielenkiintoista näkökulmaa, koska aika ajoin historian aikana sen ja vanhoillislestadiolaisuuden suhteet ovat olleet hyvinkin tulehtuneita erilaisten tapahtumien johdosta.

Turun Sanomia käytän lähteenä lähinnä tutkielmani alussa, koska kyseinen lehti paljasti ensimmäisenä julkisuuteen vanhoillislestadiolaisuuden hyväksikäyttötapaukset osana Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa paljastunteita tapauksia. Liikkeen pää-äänenkannattaja *Päivämies*-lehti on luonnollisesti myös tärkeä lähde kartoittaessani liikkeen ja pääasiassa sen johdon omaa osallistumista julkiseen keskusteluun. Edellä mainittujen sanomalehtien lisäksi käytän jossain määrin myös yksittäisiä artikkeleja joistakin pienemmistä ja hyvinkin pienelle alueelle rajoittuneista lehdistä, joilla oli kuitenkin tärkeää sanottavaa hyväksikäyttötapauksista käytyyn keskusteluun. Tällaisesta lähteestä mainittakoon esimerkkinä Oulun seurakuntien lehti *Rauhan Tervehdys* ja sen yksi artikkeli.

Tärkeän lähdepohjan tutkielmalleni muodostavat myös monet internetistä löytyvät puheenvuorot ja julkaisut. Kyseisellä aikavälillä vanhoillislestadiolaisuuden hyväksikäyttötapauksia käsittelivät monet Yleisradion ajankohtaisohjelmat ja uutislähetykset. Olen valinnut lähteikseni A-studio -

ajankohtaisohjelman jakson vuodelta 2012, jossa evankelis-luterilaisen kirkon arkkipiispa Kari Mäkinen otti kantaa hyväksikäyttökeskusteluun ja lukuisia hyväksikäyttötapauksista kertoneita uutislähetystyksiä. Kyseiset Yleisradion uutiset ja ajankohtaisohjelmat löytyvät tallennettuina Ylen elävään arkistoon, josta ne ovat vapaasti katsottavissa. Olen valinnut internet-lähteikseni myös monia sanomalehtien verkkosivuilta löytyviä artikkeleja aiheesta. Suurin osa artikkeleista ja uutisista löytyy myös lehtien paperisista versioista, mutta esimerkiksi Kotimaa24-verkkopalvelussa olevat artikkelit eivät aina ole samoja kuin *Kotimaa*-lehdessä itsessään. Tutkielmani lähteiksi en ole valinnut montaa internetin keskustelupalstoilla käytyä puheenvuoroa, koska niiden lukumäärä on aivan valtava käsiteltävän asian tiimoilta, ja niiden käsittely olisi laajentanut tutkielmani sivumäärän kohtuuttomiin pituuksiin. Ainoa keskustelupalstoilta käyttämäni puheenvuoro löytyi jo lopetetulta Mopin palstalta, joka oli erityisesti vanhoillislestadiolaisuutta koskeneen avoimen ja kriittisen keskustelun foorumi. Lisäksi lähteenäni toimii myös verkossa, Kotimaa24-sivustolla, oleva tallenne noin 60-minuuttia kestäneestä SRK:n Oulussa järjestämästä tiedotustilaisuudesta.

Olen myös valinnut lähteikseni monia liikkeen johdon antamia tiedotteita ja lähettämiä kirjeitä. Tyypillistä näille lähteille on, että niistä kaikkia ei ole alun perin tarkoitettu kuin vain liikkeen jäsenten tai jonkin pienen sisäpiirin nähtäviksi. Monet internetissä toimivat sivustot ovat kuitenkin omien sanojensa mukaan jotain kautta onnistuneet saamaan käsiinsä tällaisia alun perin suuremmalta yleisöltä piilotettuja kirjeitä ja tiedotteita. Näistä sivustoista esimerkkinä on Laestadianleaks-sivusto, jolta olen valinnut lähteekseni SRK:n johdon puhujilleen lähettämän kirjeen. Kyseinen sivusto ei kerro, kuka sitä pitää, tai millä tavalla sivustoa ylläpitävä henkilö on kirjeen käsiinsä saanut. Sivuston ylläpitäjän tarkoituksena sisällön perusteella on kuitenkin selkeästi arkistoida erilaisia lehti-artikkeleja ja SRK:n antamia dokumentteja, joten tästä syystä pidän kyseistä valitsemaani kirjettä varsin luotettavana ja muokkaamattomana.

Keskustelu vanhoillislestadiolaisuuden hyväksikäyttötapauksista kävi erittäin kiivaana tutkimusajankohtanani. Tästä syystä julkisen keskustelun tuottama lähdemateriaali on lukumäärällisesti aivan valtava, siksi olen keskittynyt etsiessäni lähdeaineistoa aina jonkin tietyn keskustelua herättäneen teeman ympärille, ja etsinyt siihen liittyneitä artikkeleja ja julkisia puheenvuoroja. Olen valinnut sellaisia puheenvuoroja lähteikseni, jotka olen kokenut merkittäviksi tietyn teeman kannalta muun muassa puheenvuoron esittäjän auktoriteetin takia.

Lähteideni valintaan on myös vaikuttanut, kuinka paljon puheenvuoro edisti tietystä teemasta käytyä julkista keskustelua. En ole siis käynyt systemaattisesti läpi kuukausi kuukaudelta tai viikko viikolta kyseisenä ajankohtana ilmestyneitä lehtiä tai internet-aineistoa, koska se olisi tuonut eteeni aivan valtavan määrän lähdemateriaalia ja tältä osin vaikeuttanut huomattavasti sisällön rajaamista. Uusia lähteitä olen löytänyt erityisesti sitä kautta, että jokin toinen lähde on niihin viitannut omassa sisällössään.

Tutkielmassani käsiteltävästä aiheesta ei ole sen tuoreuden vuoksi aiemmin tehty kirkkohistoriallista tutkimusta, joten tällaiselle tutkimukselle on selkeästi tarvetta. Pekka Aittakumpu on tehnyt pro gradu -tutkielmansa vanhoillislestadiolaisuuden piirissä ilmenneistä seksuaalisista hyväksikäyttötapauksista sanomalehdistössä.³ Tutkielma on kuitenkin vuodelta 2012, joten aivan viimeisimpien vuosien tapahtumia hän ei ole gradussaan käsitellyt. Lisäksi Aittakummun tutkielma on hyväksytty Itä-Suomen yliopiston läntisen teologian käytännöllisen teologian laitoksella, joten hänen tutkimusmetodinsa aiheeseen ovat erilaisia kuin omani. Aittakumpu on myös rajannut tutkielmansa aiheen sanomalehdistössä käytyyn keskusteluun, kun oma näkökulmani on sanomalehtiä laajemmassa julkisessa keskustelussa. Julkisella keskustelulla tarkoitan sanomalehdistön lisäksi keskustelua, jota käytiin liikkeen hyväksikäyttötapauksista muun muassa maamme televisiossa, internetissä, mutta myös tiettyjen kirjallisten puheenvuorojen kautta.

Vanhoillislestadiolaisuuden hyväksikäyttötapauksista on Aittakummun gradun lisäksi ilmestynyt aihetta yhteiskuntatieteellisestä näkökulmasta lähestyvä Johanna Hurtigin vuonna 2013 julkaistu tutkimus *Taivaan taimet. Uskonnollinen yhteisöllisyys ja väkivalta*, joka käsittelee liikkeessä ilmitulleita hyväksikäyttötapauksia erityisesti lastensuojelun näkökulmasta. Tutkija arvioi tutkimuksessaan muun muassa liikkeen opin ja rakenteiden suhdetta ilmitulleisiin hyväksikäyttöihin ja niiden yleisyyteen.⁴ Tutkielmassani käytän Hurtigin tutkimusta, sekä lähteenäni, että kirjallisuutenani. Kyseinen tutkimus on nimittäin samalla vahva julkinen puheenvuoro, joka koski liikkeestä paljastuneita hyväksikäyttöjä. Tutkija erittelee tutkimuksessaan muun muassa omia kokemuksiaan liikkeen johdon kanssa hyväksikäyttötapauksista käydyistä

³ Aittakumpu 2012.

⁴ Hurtig 2013.

keskusteluista tutkimusajankohtana. Kirjallisuutena käytän kyseistä tutkimusta taustoittamaan muun muassa hyväksikäyttöä ja sen luonnetta ilmiönä.

Vanhoillislestadiolaisuutta on näiden kahden tutkimuksen lisäksi käsitelty kahdessa tutkielmani kannalta merkittävässä tutkimuksessa. Tutkija Aini Linjakumpu käsittelee vuonna 2012 ilmestyneessä tutkimuksessaan *haavoittunut yhteisö. Hoitokokoukset vanhoillislestadiolaisuudessa* liikkeessä erityisesti 1970-luvulla käytyjä hoitokokouksia eli niin sanottuja pakotettuja ja julkisia sielunhoitotilanteita yhteiskuntatieteellisestä ja politiikkatieteellisestä näkökulmasta.⁵ Toinen merkittävä osittain kyseisiä hoitokokouksia käsittelevä tutkimus on professori Miikka Ruokasen *Taivasten valtakunta ja syntien anteeksiantamus. Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistyksen opilliset korostukset 1977–1979*, joka käsittelee vanhoillislestadiolaisuuden kattojärjestön SRK:n ja samalla koko vanhoillislestadiolaisuuden oppia systemaattisen teologian näkökulmasta vuosina 1977–1979, jolloin hoitokokouksia käytiin liikkeessä kaikkein vilkkaimmillaan.⁶ Linjakummun tutkimusta käytän taustoittaessani liikkeen historiaa ja hoitokokouksia ennen hyväksikäyttötapausten julkista paljastumista. Ruokasen tutkimusta käytän hahmottamaan liikkeen oppia ja rakennetta. Vaikka Ruokasen tutkimus on reilusti yli 30 vuotta vanha, ovat sen sisältämät tiedot edelleen ajankohtaisia kyseisessä liikkeessä, jonka opit ja rakenne ovat säilyneet melko muuttumattomina 1970-luvulta aina nykypäiviin saakka.

Johdannon historiallista taustaa kootessani olen käyttänyt lisäksi apunani katolisen kirkon pedofiliaskandaalia taustoittaessani Mari Rauhalan yleisen kirkkohistorian pro gradu -tutkielmaa vuodelta 2007 *Annus Horribilis. Katolisen kirkon pedofiliaskandaali ja julkinen sana Yhdysvalloissa vuonna 2002*, joka käsittelee erityisesti lehdistön näkökulmasta 2002 Yhdysvalloissa paljastuneita katolisen kirkon pedofiliatapauksia.⁷ Lisäksi saman aiheen taustoitukseen olen käyttänyt John Allen Jr:n teosta *The Catholic Church. What everyone needs to know*, joka käsittelee muun muassa katolisessa kirkossa puhjenneita kriisejä, joista yhtenä esimerkkinä on katolisen kirkon pedofiliakriisi.⁸ Taustoittaessani Suomessa ennen vanhoillislestadiolaisuuden hyväksikäyttöä paljastuneita seksuaalisia hyväksikäyttöjä uskonnollisissa yhteisöissä käytän apunani Salla

⁵ Linjakumpu 2012.

⁶ Ruokanen 1980.

⁷ Rauhala 2007.

⁸ Allen Jr. 2013.

Autereen Suomen ja Skandinavian kirkkohistorian pro gradu -tutkielmaa *Seksuaalisuutta ja sukupuolta koskevat kysymykset Suomen adventtikirkossa 2000-luvulla* vuodelta 2014, jossa hän käsittelee yhtenä osa-alueena Suomen adventtikirkon piiristä 2000-luvulla paljastuneita seksuaalisia hyväksikäyttöjä ja niistä käytyä julkista keskustelua.⁹ Taustoittaessani vanhoillislestadiolaisuuden historiaa ennen 2000-lukua käytän Linjakummun tutkimuksen lisäksi Matias Haukkalan vanhoillislestadiolaisuuden modernisaatioprosessia käsittelevää Suomen ja Pohjoismaiden historian pro gradu -tutkielmaa vuodelta 2010, sekä Jani Alatalon vanhoillislestadiolaisuuden julkisuusuhdetta vuosina 1976-1984 käsittelevää Suomen historian pro gradu -tutkielmaa.¹⁰

Omana haasteenani tutkimusta tehdessäni pidän sitä, että itse en kuulu vanhoillislestadiolaiseen liikkeeseen. Liityn siihen harvinaisten lestadiolaisuutta tutkivien ihmisten joukkoon, joilla itsellään ei ole taustaa lestadiolaisessa herätysliikkeessä. Haasteena pidän nimenomaan sitä, että liikkeeseen kuulumattomana monet liikkeen julkisuudessa käymät puheenvuorot ja niissä esille tulevat ajatusmaailmat saattavat jäädä itseltäni ymmärryksen tavoittamattomiin ja vaille selitystä tutkimuksessani. Liikkeeseen kuulumattomana tutkijana itselläni saattaa myös olla vaarana liiallinen tuomitseminen ja liikkeen näkeminen ulottuvuuksiltaan liian mustavalkoisesti. Toisaalta näen myös etuna, etten kuulu liikkeeseen, koska tällöin saattaisin tutkimuksessani toisaalta olla vahvasti kahlittuna tiettyihin lapsuudessa opittuihin ja melkeinpä alitajuisesti ohjautuviin tapoihin ja oppeihin, jotka saattaisivat liiaksi ohjata tekemääni tutkimusta tiettyyn suuntaan. Haasteena pidän myös hyväksikäyttöä aihealueena, joka omasta mielestäni on varsin arka. Tässä haasteena näen sen, että kuinka pystyn tutkimuksessani olemaan tuomitsematta vanhoillislestadiolaisuutta ja sen toimia hyväksikäyttötapausten hoidossa.

Tutkimuskysymyksessä on myös syytä selvittää hieman vanhoillislestadiolaisuuden rakennetta. Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys (SRK) on vanhoillislestadiolaisuuden katto-organisaatio, jonka jäsenenä on useita eri rauhanyhdistyksiä ympäri Suomea. Rauhanyhdistyksillä on jokaisella oma johtokuntansa, joiden katsotaan olevan yhdessä rauhanyhdistysten puhujien kanssa ”Jumalan huoneen hallituksia”, joilla on ylin hengellinen valta yhdistyksissä. SRK:lla katto-organisaationa on tehtävä valvoa ja ohjata

⁹ Autere 2014.

¹⁰ Haukkala 2010; Alatalo 2006.

paikallisten yhdistysten toimintaa. Ylintä päätäntävaltaa keskusyhdistyksessä käyttää vuosittain suviseurojen yhteydessä kokoontuva vuosikokous, johon jokainen paikallinen rauhanyhdistys valitsee ja lähettää edustajansa. Vuosikokouksessa tehdyt päätökset sitovat kaikkia paikallisia rauhanyhdistyksiä. SRK:lla on myös oma johtokuntansa jonka tehtävänä on valvoa paikallisia rauhanyhdistyksiä ja vuosikokouksen päätösten toimeenpanoa. SRK:n johtokunta on koko vanhoillislestadiolaisuuden keskeisin hengellinen auktoriteetti, jonka puheenjohtajalla ja varapuheenjohtajilla on erittäin suuri rooli julkisten puheenvuorojen antamisessa ja liikkeen opin vaalimisessa. Professori Miikka Ruokasen mukaan SRK:n johtokunta huolehtii vuosikokousten välisen ajan koko ”Jumalan valtakunnan” opin puhtaudesta. Lisäksi SRK:ssa ja koko vanhoillislestadiolaisessa liikkeessä keskeistä hengellistä asemaa nauttii johtokunnan valitsema pääsihteeri, joka myös antaa julkisuuteen puheenvuoroja erilaisista asioista.¹¹ Tämän vanhoillislestadiolaisuuden ja SRK:n välisen yhteyden takia käytänkin tutkimuksessani monesti termiä vanhoillislestadiolaisuuden johto, jolloin viitataan SRK:n johtoon ja sen tärkeimpiin edustajiin pääsihteeriin, johtokunnan puheenjohtajaan ja varapuheenjohtajiin, joiden voidaan katsoa edustavan julkisuuteen virallista vanhoillislestadiolaisuutta.

1.2 Vanhoillislestadiolaisuus hoitokokouksista uudelle vuosisadalle

Lestadiolainen herätysliike sai alkunsa Ruotsin Lapissa ruotsalaisen papin Lars Levi Laestadiuksen kokemasta herätyksestä ja aloittamasta toiminnasta 1800-luvulla. Herätysliikkeenä lestadiolaisuus tunnetaan hajaantumisherkkyydestään, ja 1800–1900-lukujen vaihteesta aina nykypäiviin saakka liike on kokenut suuria hajaannuksia ja jakaantunut moniin erilaisiin pieniin ja suuriin ryhmittymiin. Suuria lestadiolaisia ryhmiä voidaankin sanoa nykypäivänä olevan yhteensä seitsemän. Lestadiolaissuunnista ja Suomen kaikista herätysliikkeistä suurin on vanhoillislestadiolaisuus. Kirkkohistorian professorin Jouko Talosen laskelmien mukaan liikkeen jäsenmäärä lähentelee 100 000 maailmanlaajuisesti.¹²

Vanhoillislestadiolaisuus on historiansa aikana herättänyt paljon julkista keskustelua. Liike oli 1970-luvulla erityisen mediakiinnostuksen kohteena valtaväestön näkökulmasta erikoisiksi katsottujen tapojensa ja oppiensä vuoksi.

¹¹ Ruokanen 1980, 50–52.

¹² Talonen 2014; Lohi 2007, 11.

Liikkeen kielteinen suhtautuminen esimerkiksi televisioon ja perheiden suuri koko herättivät kummastusta ja arvostelua. Liikkeelle olikin pitkin 1970-lukua ominaista rajanveto maailmaan, joka näkyi siinä, että se otti kielteisen kannan moniin modernisaation tuomiin asioihin esimerkiksi televisioon. Liikkeelle oli tärkeää puolustaa vanhan maatalousyhteiskunnan arvoja, jotka se näki luovuttamattomina kristillisinä arvoina. Yhteisöä ympäröivän maailman nähtiin olleen paha ja syntiin langennut, ja jossa kristityn oli kilvoiteltava pitääkseen omantuntonsa puhtaana. Tärkeää oli ihmisen pelastuksen kannalta pysyä vanhoillislestadiolaisen yhteisön sisällä ja sille kuuliaisena, jos halusi pelastua.¹³

1970–1980-luvuilla liikkeessä käydyt hoitokokoukset nousivat keskeiseksi liikkeen ominaispiirteeksi. Hoitokokouksiksi kutsuttiin niin sanottuja pakotettuja ja varsin usein julkisia, koko seurakunnan edessä tapahtuneita, sielunhoitotilanteita, joissa selvitettiin hoidettavan ihmisen sieluntilaa ja syntejä. Liikkeessä näitä kokouksia järjestettiin erityisesti 1970-luvun lopulla, jolloin varsin moni liikkeeseen kuulunut henkilöt joutui tällaiseen selvityttämään seurakunnalle sieluntilaansa. Hoitokokousten järjestäjinä toimivat usein paikalliset rauhanyhdistykset. Sielunhoitajina kokouksissa saattoivat kuitenkin usein toimia johtokunnan ja luottamustoimien ulkopuoliset henkilöt. Kokouksissa ihmisiä vaadittiin tekemään parannus jostakin synnistä joita määriteltiin erityisesti ihmisissä asuvien väärin henkien kautta. Erityisesti esimerkiksi ”kososlaiseksi hengeksi” kutsuttu väärä henki oli yleisin, mistä ihmistä vaadittiin tekemään parannus. Kokouksessa sielunhoitajina olleet ihmiset arvioivat henkilön katumuksen ja parannuksen aitoutta, ja sen mukaan antoivat hänelle joko synninpäästön tai sitoivat hänet synteihinsä. Oli myös tilanteita, joissa ihmiset eivät suostuneet tekemään parannusta hoitokokouksessa esitetystä synnistä. Tällöin seurauksena saattoi olla, että ihminen suljettiin Jumalan valtakunnan ulkopuolelle ja erotettiin liikkeestä.¹⁴

1970–80-luvuilla hoitokokoukset herättivätkin vilkasta keskustelua ja saivat julkisuudessa ankaraa kritiikkiä niissä harjoitetusta hengellisestä väkivallasta ja painostuksesta. Hoitokokoukset olivat seurausta liikkeen vahvasta vastakkainasettelusta maailman ja oman yhteisön välillä. Liike koki uudet modernisaation tuomat arvot ja asiat liikettä hajottavina ja uhkaavina, ja

¹³ Hurtig 2013, 34; Haukkala 2010, 55–59.

¹⁴ Linjakumpu 2012, 10, 80, 78; Alatalo 2006, 80, 93.

pitääkseen liikettä uhkaavat asiat loitolla ja vaaliakseen opin puhtautta ja jäseniensä yksimielisyyttä se kiristi sisäistä kontrollia. Tutkija Aini Linjakummun mukaan hoitokokoukset olivat liikkeen vastaus näihin modernisaation mukanaan tuomiin uhkiin ja sisäisen kontrollin väline.¹⁵

Huolimatta siitä, että vanhoillislestadiolainen liike oli kohdannut monia julkisia syytöksiä, oli se kuitenkin pitkin 1970-luvun pitäytynyt ottamasta osaa julkiseen keskusteluun. Paineen kasvaessa ja syytösten käydessä yhä haitallisemmaksi liikkeen kannalta, sen johto astui julkisuuteen vuonna 1979. Liikkeen mediahiljaisuuden rikkoutumisessa oli nimenomaan kyse siitä, että liike halusi julkisuudessa vastata kaikkiin niihin sen mielestä julkisuudessa esitettyihin perättömiin syytöksiin liikkeestä ja sen toiminnasta. Liikkeen johto järjestikin muun muassa tiedotustilaisuuden, jossa se vastasi lukuisiin sitä vastaan esitettyihin syytöksiin ja jatkoi tämän tilaisuuden jälkeen entistä avoimemmalla linjalla muun muassa antamalla haastatteluja erilaisiin lehtiin.¹⁶

Liikkeen suhde yhteiskuntaan ja kirkkoon muuttuikin 1980-luvulla julkisuussuhteen ohella paljon avoimemmaksi, ja vahva maailmasta erottautuminen heikentyi. Liikkeessä kannustettiin jäseniä kirkolliseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ja liikkeen jäsenten taloudellinen hyvinvointi lisääntyi. Tutkija Johanna Hurtigin mukaan kyseinen vuosikymmenen johti kuitenkin siihen, että opillisten kysymysten käsitteleminen siirtyi yhä enemmän liikkeen johdon vastuulle ja liikkeen jäseniä ohjaavat elämäntapanormit vakiintuivat itsestään selviksi näkymättömiksi periaatteiksi ohjaamaan elämää.¹⁷

Liikkeen 1990-lukua hallitsi edelleen vahva elämäntapanormeista kiinnipitäminen huolimatta niistä kaikista julkisista syytöksistä, joita liike oli kyseisten normien takia saanut esimerkiksi aiemmin 1970-luvulla. Liikkeen vuosikymmentä hallitsi kuitenkin positiivinen mediajulkisuus, jota se saavutti muun muassa monien jäseniensä esimerkillisillä teoilla kulttuurin ja taiteen parissa. Uudelle vuosituhannele tultaessa kuitenkin paine tarkastella kriittisesti liikkeen elämäntapanormistoa ja vallankäyttöä lisääntyi. Liikkeen uusi sukupolvi ja etenkin naiset alkoivat käydä ja vaatia avointa ja kriittistä keskustelua liikkeen rakenteista ja elämäntapanormeista. Monet eivät enää ottaneet valmiiksi

¹⁵ Linjakumpu 2012, 41–42.

¹⁶ Alatalo 2006, 34–35,

¹⁷ Hurtig 2013, 37.

annettuina liikkeen oppeja vaan arvioivat niitä myös liikkeen kannalta kriittisesti ja myös yhteiskunnan erilaisista liikkeen ulkopuolisista näkökulmista käsin.¹⁸

Uudella vuosituhannella keskustelu esimerkiksi hoitokokouksista nousi uudelleen keskiöön ja nyt nimenomaan vanhoillislestadiolaisen nuoren sukupolven toimesta. Tutkija Aini Linjakummun mukaan vanhoillislestadiolaisuuden johto oli 1970–80-lukujen vaihteen syytöksistä huolimatta jättänyt kunnolla selvittämättä hoitokokoukset ja niissä tapahtuneet hengellisen väkivallan teot. Tutkijan mukaan tyypillistä liikkeen johdolle asian julkisessa käsittelyssä 1970-luvun jälkeen oli ollut hoitokokousten ulkoistaminen jonnekin liikkeen rakenteiden ulkopuolelle esimerkiksi yleisen modernisaatioprosessin tuomiin haasteisiin. Tutkijan mukaan myös liikkeen johdon käymä julkinen keskustelu hoitokokouksista oli ollut erittäin vähäistä 1980-luvun jälkeen. Tämä liikkeen uusi sukupolvi, joka oli valmis myös tarkastelemaan liikettä kriittisesti, nostikin esille esimerkiksi mahdollisuuden julkiseen anteeksipyyntöön ja virheiden myöntämiseen hoitokokousten osalta.¹⁹ Keskustelu hoitokokouksista ja liikkeen johdon vastuusta jatkuu edelleen varsin vilkkaana ja vain aika näyttää, mitä se tuo tullessaan, mutta vanhoillislestadiolaisuuden sisältä tuleva kriittisen keskustelun paine on tullut jäädäkseen liikkeen keskustelukulttuuriin.

1.3 Seksuaalinen hyväksikäyttö uskonnollisissa yhteisöissä

Seksuaalinen hyväksikäyttö uskonnollisissa yhteisöissä nousi suuren yleisön tietoisuuteen 2000-luvulla Suomessa kuin muuallakin maailmassa erinäisten uskonnollisissa yhteisöissä paljastuneiden laajojen hyväksikäyttötapausten myötä. Laajan julkisen keskustelun seksuaalisista hyväksikäytöistä uskonnollisissa yhteisöissä käynnistäjänä toimi laaja 2002 alkuvuodesta Yhdysvaltojen katolisessa kirkossa julkisuuteen paljastunut hyväksikäyttötapausten sarja. Yhdysvaltojen katolisessa kirkossa seksuaalinen hyväksikäyttö ilmiönä oli kuitenkin tunnettu jo ennen kyseistä vuotta. Kirkossa oli jo 1980-luvulla paljastunut laajoja pappien tekemiä seksuaalisia hyväksikäyttöjä, joissa uhriksi oli joutunut useita kymmeniä lapsia. Tapauksista osa oli edennyt aina oikeuteen

¹⁸ Hurtig 2013, 37–40.

¹⁹ Linjakumpu 2012, 162–163, 179, 182.

saakka, jossa oli paljastunut hyväksikäyttäjien esimiesten tienneen syytöksistä pappejaan vastaan, mutta jotka olivat kuitenkin vaienneet näistä tapauksista.²⁰

Yhdysvaltalainen lehti *Golden Globe* paljasti alkuvuodesta 2002 uutisessaan, että Yhdysvaltojen katolisen kirkon papin John J. Geoghanin epäiltiin käyttäneen hyväksi vuosien varrella jopa 130 lasta. Tapaukseen oli lehden mukaan kirkon ylemmältä taholta liittynyt vakavia laiminlyöntejä. Bostonin silloisen kardinaalin Bernard F. Law'n sanottiin tienneen vuonna 2001, että Geoghaniin oli kohdistettu kyseisenlaisia hyväksikäyttösyytöksiä, ja tästäkin huolimatta hän oli antanut luvan tälle siirtyä papiksi uuteen hiippakuntaan.²¹

Kyseinen paljastunut laajamittainen ja törkeä hyväksikäyttö herätti julkisuudessa laajaa keskustelua kirkon hierarkian ja paljastuneiden seksuaalisten hyväksikäyttötapausten välisestä yhteydestä. Erityisesti katolista kirkkoa syytettiin kardinaali Law'n väärinkäytösten perusteella seksuaalisten hyväksikäyttöjen salailusta ja pappien suojelun asettamisesta lasten edun edelle.²²

Geoghanin tapaus ei kuitenkaan jäänyt ainoaksi Yhdysvaltojen katolisessa kirkossa paljastuneeksi pappia koskeneeksi seksuaaliseksi hyväksikäyttötapaukseksi. Kyseisen vuoden edetessä paljastui kirkosta julkisuuteen uusia tapauksia, joissa 70 kirkon papin epäiltiin syyllistyneen seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Lehtien mukaan Bostonin hiippakunta, kardinaali Law'n johdolla, oli sovitellut näitä hyväksikäyttösyytöksiä ja antanut pappien jatkaa tehtävissään ilman suurempia syytöksiä.²³

Yhdysvalloissa 2002 paljastuneiden tapausten jälkeen katolisessa maailmassa, lähinnä Euroopassa, tuli ilmi julkisuuteen laajoja pappien tekemiä seksuaalisia hyväksikäyttöjä. Irlannissa hallituksen teettämä Murphy-raportti Dublinin arkkihiippakunnan alueella tapahtuneista lasten seksuaalisista hyväksikäytöistä paljasti vuonna 2009 alueelta satoja lasten seksuaalisia hyväksikäyttöjä, joissa kirkon piispojen epäiltiin suojelleen hyväksikäyttäjiä aina 1970-luvulta asti. Seksuaalisia hyväksikäyttötapauksia paljastui Irlannin lisäksi myös muun muassa Belgiasta, jossa Bruggen silloinen piispa Robert Vangheluwe erosi virastaan kesäkuussa 2010 paljastettuaan julkisuuteen, että hän oli vuosia käyttänyt seksuaalisesti hyväkseen yhtä poikaa. Saksassa paljastui vuoden 2010 alusta lukuisia papiston tekemiä seksuaalisia hyväksikäyttöjä muun muassa

²⁰ Allen Jr. 2013, 210.

²¹ Rauhala 2007, 13.

²² Rauhala 2007, 14.

²³ Rauhala 2007, 22.

katolisen kirkon eräästä poikakuorosta. Julkisuudessa Münchenin silloisen piispan ja tulevan paavin Benedictus XVI:n syytettiin suojelleen erästä hiippakunnan hyväksikäyttäjäpappia.²⁴

Katolinen kirkko on vuosien saatossa puolustanut monin argumentein itseään julkisuuden esittämiä syytöksiä vastaan. Kirkko on muun muassa useaan otteeseen korostanut, ettei seksuaalinen hyväksikäyttö ollut kirkossa yhtään sen yleisempi ilmiö kuin muuallakaan yhteiskunnassa. Muualla yhteiskunnassa riski joutua hyväksikäytetyksi oli kirkon mukaan ihan yhtä suuri kuin katolisessa kirkossa. Kirkolle on myös ollut tärkeää korostaa, että vaikka hyväksikäyttäjiksi kirkon piiristä oli paljastunut pappeja, tästä huolimatta kuitenkin enemmistö kirkon papeista ei ollut missään vaiheessa elämänsä syylistynyt lasten seksuaalisen hyväksikäyttöön. Kirkon johto on myös ankarasti kieltänyt salailleensa tietoisesti ja tahallaan hyväksikäyttäjiä. Heillä ei ollut vaan yksinkertaisesti tarpeeksi tietoa seksuaalisista hyväksikäytöistä aikana, jona ne olivat tapahtuneet. Kirkko on siis vedonnut hyvin vahvasti tietämättömyyteen seksuaalisten hyväksikäyttötapausten hoidossa.²⁵

Katolinen kirkko on myös julkisesti pyytänyt anteeksi kirkossa paljastuneita seksuaalisia hyväksikäyttäjiä. Silloinen paavi Benedictus XVI on muun muassa käynyt kuusi kertaa tapaamassa hyväksikäytön uhreiksi kirkossa joutuneita ja pahoitellut uhreille yhdellä matkallaan sitä, että he olivat joutuneet hyväksikäyttäjien takia kokemaan kärsimystä ja luvannut kulkea heidän rinnallaan kaikissa näissä kärsimyksissä.²⁶

Suomessa seksuaalinen hyväksikäyttö ilmiönä uskonnollisissa yhteisöissä nousi ensimmäisen kerran julkisuuteen vuonna 2003, jolloin Keskusrikospoliisi (Krp) epäili antamassa tiedotteessaan, että Suomen adventtikirkon alaisessa Toivonlinnan yksityiskoulussa oli tapahtunut lasten seksuaalista hyväksikäyttöä. Koulun erään opettajan epäiltiin käyttäneen seksuaalisesti hyväkseen vuosikymmenien ajan kymmeniä poikia. Hyväksikäyttötapaukset saivat laajaa julkista huomiota, ja muun muassa Ylen MOT-ajankohtaisohjelma paljasti kirkon salailleen tapauksia vuosien ajan ennen niiden julkituloa. Kirkon johdon mukaan heitä oli kuitenkin ohjeistettu kirkon ulkopuolisen asianajajan toimesta vaikenemaan tapauksista. Kirkon johdolle oli vaikea myöntää virheitä, mutta

²⁴ Allen Jr. 2013, 211; Catholic Church sex abuse scandals around the world 14.9.2010.<
<http://www.bbc.co.uk/news/10407559>> Katsottu 2.5.2014.

²⁵ Allen Jr. 2013, 215–216.

²⁶ Allen Jr. 211–212.

lopulta se myönsi tehneensä lukuisia virheitä hyväksikäyttötapausten hoitamisessa. Virheet olivat sen mukaan kuitenkin johtuneet liikkeen johdon tietämättömyydestä, eivätkä ne olleet millään tavalla tietoisia muun muassa salailun osalta. Lopulta Suomen adventtikirkko loi kriisitiedotussuunnitelman, jossa se korosti, että kirkon kriisejä tuli käsitellä avoimesti, ja niistä tuli antaa ajankohtaista tietoa julkisuuteen. Tietoa ei saanut salailla julkisuudelta. Tavoitteena uudennaiselle tiedottamiselle kirkko piti sitä, että näin kyettäisiin välttämään kaikenlainen kriisiin liittyvien asianosaisten ja kirkon kokema kärsimys.²⁷

Adventtikirkossa paljastuneiden hyväksikäyttäjien lisäksi Pietarsaassa ruotsinkielisellä Pohjanmaalla Rauhan Sana -lestadiolaisesta yhteisöstä paljastui vuonna 2009 julkisuuteen laaja ja vuosia jatkunut hyväksikäyttötapaus. Yhteisössä mies, joka oli jo kuollut ennen tekojen paljastumista, oli käyttänyt seksuaalisesti hyväkseen omia lapsiaan ja sitten lapsenlapsiaan. Teoista oli yhteisössä vaiettu vuosien ajan, ja salailuun olivat osallistuneet muun muassa uhrien vanhemmat ja sukulaiset. Tutkija Johanna Hurtigin mukaan tapaus oli ensimmäinen, joka käynnisti keskustelun Suomessa uskonnollisista yhteisöistä väkivallan ympäristöinä²⁸

²⁷ Autere 2014, 44, 46, 50, 54.

²⁸ Hurtig 2013, 11–12.

2. Vanhoillislestadiolaisuuden hyväksikäyttötapaukset julkisuuteen 2010

2.1 Vanhoillislestadiolaisuuden hyväksikäyttötapaukset osana Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa paljastuneita tapauksia

Vanhoillislestadiolaisen liikkeen sisällä tapahtuneet hyväksikäyttötapaukset tulivat laajan julkisuuden tietoon ja käsittelyyn huhtikuussa 2010. Kirkon tiedotuskeskus lähetti 19.4.2010 tiedotteen Suomen evankelis-luterilaisen kirkon virallisen internet-sivuston kautta otsikolla ”Kirkolle yksikin seksuaalinen hyväksikäyttötapaus on liikaa”. Tiedotteessa todettiin seuraavaa:

Viime aikojen julkinen keskustelu pedofiiliasta on tuonut luterilaisen kirkon perhetyön tietoon joitakin tapauksia ja hyväksikäytön uhrien kertomuksia. Näihin kirkossa ja sen joissakin herätysliikkeissä tapahtuneisiin yksittäisiin hyväksikäyttötapauksiin kirkossa on puututtu.²⁹

Pääasiassa tiedote ilmitulleiden yksittäisten hyväksikäyttötapausten ohessa keskittyi erittelemään sitä tuomitsevaa kantaa, jonka kirkko oli aiemmin julkaisuissaan ja tekemissään toimenpiteissään ottanut lasten hyväksikäyttöön. Tiedotteessa korostettiin myös kirkon nykyisiä työmuotoja seksuaalisen hyväksikäytön ehkäisyssä ja uhrien auttamisessa.³⁰ Mikkelin piispa Seppo Häkkinen totesi tiedotteessa:

Pedofiiliaan ja perheväkivaltaan liittyvän vaikenemisen kulttuurin on päätyttävä. Myös kirkon sisällä samoin kuin muualla yhteiskunnassa asia on tuotava valoon. Kirkko ei hyväksy minkäänlaista seksuaalista hyväksikäyttöä eikä sen peittelyä.³¹

Mitä ilmeisimmin oli siis ilmitulleisiin hyväksikäyttötapauksiin liittynyt salailua ja peittelyä, koska Seppo Häkkisen piti tästä erikseen mainita. Tämän salailun ja peittelyn tarkempaa luonnetta kirkon tiedotuskeskus ei tässä kyseisessä tiedotteessa kuitenkaan lähtenyt avaamaan julkiselle yleisölle.

Turun Sanomat uutisoi 20.4.2010 ensimmäisenä tarkemmin näistä tiedotteen julkisuuteen tuomista hyväksikäytöistä Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Uutisen mukaan kirkko oli saanut kymmeniä yhteydenottoja seksuaalisen hyväksikäytön uhreiksi kirkossa joutuneilta. Näistä ilmitulleista tapauksista suurin osa oli 10–15 vuoden takaisia. Kirkkohallituksen perheasiain osaston johtajan Martti Eskon mukaan ilmitulleet tapaukset olivat ympäri Suomea, ja tekijäksi epäillyt ihmiset eivät olleet kirkon pappeja vaan muita työntekijöitä ja

²⁹ Kirkon tiedotuskeskuksen tiedote 2010.

³⁰ Kirkon tiedotuskeskuksen tiedote 2010.

³¹ Kirkon tiedotuskeskuksen tiedote 2010.

hengellisessä toiminnassa mukana olleita maallikkoja. Hänen mukaansa näistä heille ilmoitetuista tapauksista ”toistakymmentä” oli viety poliisin tutkintaan.³²

Lukumäärällisesti verrattuna kirkon tiedotuskeskuksen aiemmin antamaan tiedotteeseen, oli julkisuuden tietoon annettujen hyväksikäyttötapausten määrä kirkossa kasvanut huomattavasti *Turun Sanomien* uutisessa. Aiemmin tiedotuskeskuksen tiedote puhui ”yksittäisistä” paljastuneista tapauksista, mutta *Turun Sanomat* sanoikin niitä olleen jopa kymmeniä uhrien yhteydenottojen perusteella. *Turun Sanomien* uutistoimituksen päällikkö Hannu Miettunen, joka oli myös laatinut kyseisen lehden uutisen, kritisoikin voimakkaasti *Journalisti*-lehden nettiversiossa 10/2010 näitä kirkon omassa tiedotteessaan aiemmin antamia epämääräisiä lukuja hyväksikäyttötapausten määrästä. Hänen mukaansa kirkko oli omalla tiedotteellaan halunnut vain unohtaa koko tapaukset, ”purkaa pommin” ja vedota sitten avoimeen tiedottamiseen. Hänen mukaansa lehdistön oli aluksi hyvinkin vaikeaa saada keneltäkään tietoa, kuinka paljon kirkko oli lopulta saanut tietoonsa epäiltyjä hyväksikäyttötapauksia. Lopulta lehdistölle oli paljastunut tapauksia olleen jopa kymmeniä. Miettunen totesikin tulevaan vedoten, että paljon enemmän epäiltyjä hyväksikäyttötapauksia olisi vielä piilossa julkisuudelta.³³

Mikkelin piispan Seppo Häkkisen mukaan vanhimmat epäillyt hyväksikäyttötapaukset kirkossa olivat 60 vuoden takaa. Piispan mukaan tuona aikana esille tulleet katolisen kirkon pedofiliatapaukset ja Pietarsaarelaisessa herätysliikkeessä ilmitullut laaja hyväksikäyttö lienevät avanneen ihmisten ”lukkiutumattomat padot” ja ”tuoneet ihmisillä nämä asiat pintaan”, ja he olivat uskaltaneet ilmoittamaan kirkolle kipeistä asioistaan ja muistoistaan. Piispa Häkkinen korosti näiden ilmitulleiden tapausten olleen alle murrosikäisiin lapsiin kohdistuneita pedofiliatapauksia, eivätkä hänen mukaansa koskeneet esimerkiksi rippikouluikäisiin tyttöihin kohdistunutta ahdistelua, jota oli piispan mukaan myös esiintynyt kirkossa pappien sopimattoman seksuaalimielisen koskettelun kautta.³⁴

Piispa Häkkisen *Turun Sanomien* uutisessa erittelemät katolisen kirkon pedofiliaskandaali ja Pietarsaarelaisessa herätysliikkeessä tapahtunut laaja hyväksikäyttö viittasivat kahteen eri ilmitulleeseen hyväksikäyttötapausten sarjaan Suomessa ja laajemmalti maailmalla. Katolisessa kirkossa tapahtuneet hyväksikäyttötapaukset lienevät suomalaisille laajemmassa merkityksessä

³² Miettunen 2010a.

³³ Miettunen 2010b.

³⁴ Miettunen 2010a.

tutumpia. Suomessa kuitenkin jo ennen näitä kirkossa esille tulleita tapauksia oli ilmitullut laajaa julkisuutta suomalaisessa julkisessa keskustelussa saanut hyväksikäyttötapausten sarja Pietarsaassa ruotsinkielisellä Pohjanmaalla. Paikallinen 45 vuotta saarnaajana rauhansanalestadiolaisuuden ruotsinkielisen kattojärjestön Laestadianernas Fridsföreningars Förbundin (LFF) alaisessa rauhanyhdistyksessä toiminut mies oli käyttänyt seksuaalisesti hyväkseen kymmeniä alaikäisiä poikia monen vuoden ajan toimiessaan muun muassa pyhäkouluopettajana Skutnäsön rukoushuoneella Pietarsaassa. Osa hyväksikäytetyistä oli yhteisön myöhempien tietojen mukaan maallikkosaarnaajan omia sukulaisia. Hyväksikäytöt olivat tapahtuneet monta vuosikymmentä sitten, ja kyseinen hyväksikäyttöön syylistynyt maallikkosaarnaaja oli saanut jatkaa alaikäisten poikien hyväksikäyttöä aina kuolemaansa saakka 1980-luvulle. Tämän pitkäkestoisen hyväksikäytön oli mahdollistanut se, että rukoushuoneella hyvin tiedossa olleesta asiasta oli vaiettu. Hyväksikäyttötapauksista oli vaiettu, koska seurakunnassa haluttiin vaalia yhteisön yhtenäisyyttä. Asioiden salailuun saattoi olla myös syynä se, että lasten seksuaalisiin hyväksikäyttöihin syylistynyt saarnaaja oli ollut erittäin arvostettu omassa yhteisössään. Henkilö oli kuitenkin ehtinyt jo kuolla ennen asioiden laajempaa ilmituloa julkisuuteen.³⁵

Turun Sanomien uutisen mukaan ilmitulleita hyväksikäyttötapauksia esiintyi erityisesti erilaisten herätysliikkeiden ja lahkojen sisällä. Martti Esko totesikin riskin joutua hyväksikäytön uhriksi olevan sitä suurempi, mitä suljetumpi ja patriarkalisempi yhteisö oli. Erityisesti juuri vanhoillislestadiolaisessa herätysliikkeessä hyväksikäytön uhreiksi joutuneita ihmisiä oli ollut arviolta 20–30 uutisen mukaan.³⁶ Lehti nimesi siis omassa uutisessaan sen herätysliikkeen, johon kirkon oma tiedote hyväksikäyttötapauksista oli tyytynyt viittamaan ainoastaan toteamalla hyväksikäyttöjä tapahtuneen ”joissakin kirkon herätysliikkeissä”.

Kotimaa-lehti uutisoi 22.4.2010 samasta aiheesta osittain kirkon antaman tiedotteen ja *Turun Sanomien* uutisen pohjalta. *Kotimaan* uutisessa haastateltu lastensuojelun tutkija Johanna Hurtig oli saanut yli 20 yhteydenottoa varsinkin vanhoillislestadiolaisuuden piirissä hyväksikäytön uhreiksi joutuneilta. Yhteydenottojen perusteella kyseisen liikkeen piiristä oli hänelle paljastunut kymmeniä hyväksikäyttötapauksia. Hurtig kuitenkin totesi

³⁵ Lindell 2009.

³⁶ Miettunen 2010a.

vanhoillislestadiolaisuuden piiristä hänelle ilmi tulleiden tapausten suhteellisen suuren määrän verrattuna ilmitulleiden tapausten kokonaismäärän johtuneen juuri nimenomaan hänen omasta vanhoillislestadiolaisesta taustasta. Ilmeisesti tutkija oletti, että vanhoillislestadiolaisten oli helpompi aroissa ja kipeissä asioissa ottaa yhteyttä heidän omaan sisäpiiriinsä kuuluvaan kuin johonkin liikkeen ulkopuoliseen henkilöön. Tutkija totesi itse yllättyneensä siitä, kuinka laaja asia hyväksikäyttö oli luterilaisessa kirkossa. Ilmitulleista hyväksikäyttötapauksista omassa liikkeessään hän totesi, ettei hyväksikäyttö ollut ainoastaan vanhoillislestadiolaisuutta koskeva asia.³⁷ Tutkija Johanna Hurtigille olikin todennäköisesti hänen oman vanhoillislestadiolaisen taustansa vuoksi tärkeää korostaa hyväksikäyttöä koko yhteiskunnan ongelmana, eikä pelkästään vanhoillislestadiolaisuuden.

2.2 Keskustelu liikkeen hyväksikäyttötapauksista on hiljaista

Vanhoillislestadiolaisuuden hyväksikäyttötapaukset nousivat laajaan julkisuuteen osana suurempaa hyväksikäyttötapausten vyöryä Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Laajaa julkista keskustelua vanhoillislestadiolaisuudessa esiin tulleet hyväksikäyttötapaukset eivät vaikuttaneet aivan heti ensimmäisten julkisuuteen ilmitulleiden tapausten jälkeen luoneen. Lukuun ottamatta harvoja ja yksittäisiä mielipidekirjoituksia ja *Turun Sanomien* alkuperäistä juttua täydentäviä uutisia asiasta, julkinen keskustelu liikkeessä tapahtuneista hyväksikäyttötapahtumista oli varsin hiljaista tiedotusvälineissä ensimmäisen reilun viikon aikana. Merkittävää julkisessa keskustelussa oli, että erityisesti vanhoillislestadiolaisuuden ydinkannatusalueen Pohjois-Pohjanmaan maakuntalehti *Kaleva* uutisoi ensimmäisistä hyväksikäyttötapauksista hyvinkin vaatimattomasti. Se viittasi tapauksiin ainoastaan lyhyellä *Turun Sanomista* ottamallaan sitaatilla lehensä pääkirjoitussivun alalaidassa.³⁸

Turun Sanomien päätoimittajat Riitta Monto ja Kari Vainio ottivat pääkirjoituksessaan kantaa edellisenä päivänä lehdessä paljastettuihin seksuaalisiin hyväksikäyttötapauksiin. Pääkirjoituksessaan he myönsivät Suomen evankelis-luterilaisen kirkon olleen erilainen avoimuudessa seksuaalisten asioiden suhteen kuin esimerkiksi katolinen kirkko. Heidän mukaansa evankelis-luterilaisessa kirkossa kuitenkin ”eräissä tšekäläisissä herätysliikkeissä, vapaissa

³⁷ Ijäs 2010.

³⁸ *Kaleva* 22.4.2010. Päivän sitaatit. Pedofiliaan tiukka linja.

suunnissa ja fundamentalistisissa pienyhteisöissä” esiintyi pedofiilejä, jotka käyttivät ihmisten uskonnollisia tunteita ja hengellistä riippuvuutta hyväkseen tehdäkseen ”uskon varjolla” seksuaalisia tekoja lapsille.³⁹ Pääkirjoituksessaan Monto ja Vainio eivät varsinaisesti suoraan maininneet vanhoillislestadiolaisuutta nimeltä. Aiemmat uutiset olivat kuitenkin onnistuneet nimeämään ainoastaan vanhoillislestadiolaisen liikkeen yhdeksi kirkon herätysliikkeeksi, josta hyväksikäyttötapauksia oli paljastunut erittäin paljon. Voidaankin hyvin perustellusti sanoa tätä aiempien uutisten taustaa vasten, että Monto ja Vainio kohdistivat kritiikkinsä ”uskon varjolla” tapahtuvasta hyväksikäytöstä vanhoillislestadiolaiseen liikkeeseen.

Yksi harvoista suoraan kokonaisuudessaan vanhoillislestadiolaisuuden hyväksikäyttötapauksia käsitelleistä puheenvuoroista samalla viikolla *Turun Sanomien* alkuperäisen jutun kanssa oli Janne Jääskeläisen *Kalevassa* 22.4.2010 julkaistu mielipidekirjoitus ”Vaiettuja salaisuuksia”. Vanhoillislestadiolaisuuden hyväksikäyttötapausten julkisen käsittelyn kannalta merkittävää oli, että mielipidekirjoituksessa Jääskeläinen, joka oli kasvanut lapsuutensa vanhoillislestadiolaisuudessa, eritteli omien kokemuksiensa kautta hyväksikäyttötapauksia ja niiden yleisyyttä liikkeessä. Hän itse oli joutunut lapsena sukulaismiehensä lievän seksuaalisen teon kohteeksi, johon oli liittynyt useita kertoja pakottamista intiimien seutujen paljastamiseen miehelle. Tätä asiaa Jääskeläinen oli omassa lapsuudessaan pelännyt huomattavasti, mutta totesi omaksi onnekseen, etteivät nämä teot johtaneet pahempiin ja vakavampiin seksuaalisiin tekoihin. Omien kokemuksiensa valossa hän totesikin, ettei ollut lainkaan yllättynyt viimeaikaisesta uutisoinnista vaan totesi, että todennäköisesti hyväksikäyttötapausten määrä oli todellisuudessa paljon suurempi kuin mitä media oli uutisoinut. Hänelle lapsena syntien anteeksiantaminen ”Jeesuksen nimessä ja veressä” vanhoillislestadiolaisten tapaan ja asioiden unohtaminen tätä kautta anteeksiannettuina eivät olleet tuoneet rauhaa. Hän kehottikin ihmisiä tuomaan esiin kipeimmät kokemuksensa ja ”avaamaan vaietut suunsa”.⁴⁰ Jääskeläisen rohkea ja omakohtainen mielipidekirjoitus vaikutti olleen ensimmäisiä puheenvuoroja, joissa tavallisesta vanhoillislestadiolaisuuden rivistöstä, tosin Jääskeläinen oli entinen liikkeen jäsen, noussut ihminen itse eritteli kipeitä lapsuuden aikaisia kokemuksiaan ja toi niitä esille tuoreiden

³⁹ Monto & Vainio 2010.

⁴⁰ Jääskeläinen 2010.

hyväksikäyttötapausten jälkimainingeissa. Merkittävää oli, että hän esitti myös oman vahvan epäilyksensä seksuaalisen hyväksikäytön todellisesta yleisyydestä vanhoillislestadiolaisessa liikkeessä.

Keskustelu vanhoillislestadiolaisuuden hyväksikäyttötapauksista kiihtyi reilu viikko myöhemmin *Turun Sanomien* ensimmäisestä uutisesta ja kirkon tiedotuskeskuksen antamasta tiedotteesta. Vappupäivänä 1.5.2010 *Helsingin Sanomat uutisoi* lööppijulisteellaan otsikolla ”Kymmeniä hyväksikäyttäjiä Suomen kirkon piirissä”. *Helsingin Sanomien* uutisessa verrattuna *Turun Sanomien* reilun viikon takaisen uutisen antamiin tapauslukuihin kirkossa epäillyiksi tapahtuneet hyväksikäyttötapaukset olivat ehtineet viikossa kasvaa reiluun sataan tapaukseen, joissa epäiltiin hyväksikäyttäjiksi useita kymmeniä. Pääasiassa epäillyt hyväksikäyttäjät olivat muita kirkon työntekijöitä kuin pappeja, mutta pappeja myönnettiin olleen myös epäiltyjen listalla. Pääasiassa epäillyt hyväksikäyttötapaukset olivat Martti Eskon mukaan tapahtuneet nuorisotyön piirissä.⁴¹ Verrattuna siis aiempiin epäilyihin *Turun Sanomissa* oli uusien tapauksien myötä paljastunut epäillyiksi tekijöiksi myös kirkon pappeja.

Vanhoillislestadiolaisuuden hyväksikäyttötapauksista oli edellisiin lehdistön antamiin tietoihin tarkentunut, että liikkeessä hyväksikäyttäjiksi epäiltiin kymmentä liikkeen piirissä vaikuttavaa puhujaa. Heistä kuusi oli jo aiemmin vuonna 2010 tuomittu pitkiin 8–12 vuoden vankeusrangaistuksiin, jotka Suomen lainsäädännöllä tarkoittivat heidän syyllistyneen erittäin törkeisiin lapsen seksuaalisiin hyväksikäyttöihin muun muassa lapsen raiskaukseen.⁴² Kokonaisuudessaan kirkossa tapahtuneiden hyväksikäyttötapausten tekijöiksi epäiltiin ”useita kymmeniä” ihmisiä kirkon ja sen herätysliikkeiden piirissä. Huomattavaa oli, että näistä useista kymmenistä hyväksikäyttäjistä kirkon piirissä, kymmenen oli nimenomaan vanhoillislestadiolaisten piiristä. Aiemmin oli uutisissa puhuttu vain liikkeen piirissä tapahtuneista 20–30 hyväksikäyttötapauksesta, mutta nyt tekijät olivat lukumäärällisesti tarkentuneet liikkeen saarnaajien ja puhujien ryhmään, jotka asemansa puolesta nauttivat erittäin suurta luottamusta ja arvostusta liikkeen jäsenten piirissä.

Helsingin Sanomien uutisessa lastensuojelun tutkija Johanna Hurtig piti uutisen kirjoittamisen aikoihin ilmitulleiden tapausten määrää kuitenkin kaikkea muuta kuin täysin loppuun saatettuna. Hurtigin mukaan lisää tapauksia oli

⁴¹ Nieminen 2010a.

⁴² Nieminen 2010a.

takuuvarmasti ilmaantumassa, nämä asiat olivat hänen mukaansa vain ”jäävuoren huippu”.⁴³ Ilmeisesti tutkijalle oli viimeaikaisten yhteydenottojen myötä entisestään realisoitunut käsitys hyväksikäytön todellisesta laajuudesta Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa, kun aiemmin *Kotimaa*-lehdessä hän oli vielä todennut suuresti yllättyneensä, kuinka laaja asia hyväksikäyttö oli maamme kirkossa.

2.3 Julkisuus liittää hyväksikäyttötapauxiin salailun ja liikkeen opin anteeksiantamuksesta

Liikkeessä tapahtuneiden hyväksikäyttötapausten profiloituminen arviolta kymmeneen liikkeen omaan puhujaan oli kuitenkin ainoastaan alkua liikkeen hyväksikäyttötapausten julkiselle käsittelylle. *Helsingin Sanomat* julkaisi ”syntisten piiri”-nimellä vappupäivänä 2010 artikkelin, joka lähes kokonaisuudessaan käsitteli vanhoillislestadiolaisuudessa ilmitulleita hyväksikäyttötapauksia. Merkittävää artikkelissa oli sen laajuus. Artikkelin käsitti kaksi aukeamaa päivän lehdestä. Pääasiassa artikkelissa pohjana oli samassa lehdessä ilmestynyt uutinen kirkossa tapahtuneista epäillyistä reilusta sadasta hyväksikäyttötapauksesta. Artikkelin toi kuitenkin paljon uutta ja tarkentavaa tietoa hyväksikäyttötapauksista. Epäiltyjä hyväksikäyttäjiä aiemman uutisen ”useamman kymmenen sijasta” mainittiin 40–50, joista osan nimi oli jo selvillä.

Vanhoillislestadiolaisessa liikkeessä ilmitulleita hyväksikäyttötapauksia tietoonsa saaneen tutkija Johanna Hurtigin mukaan arviolta 34 ihmisen voitiin katsoa syyllistyneen lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön kyseisen liikkeen sisällä. Näistä epäillyistä tekijöistä osa oli jo tuomittu rangaistuksiin lasten seksuaalisista hyväksikäytöistä. Osa tekijöistä oli ollut tekohetkellä liikkeen puhujina arvostetussa asemassa. Arviolta lehden tekemien laskelmien mukaan lestadiolaisessa liikkeessä nämä hyväksikäyttäjiksi epäillyt olivat käyttäneet seksuaalisesti hyväkseen arviolta 100 alaikäistä lasta, joista osa kuului hyväksikäyttäjien sukulaisiin tai lähipiiriin.⁴⁴ Epäiltyjen hyväksikäyttäjien määrä liikkeessä oli siis kasvanut aiemmin samaisessa lehdessä annettuihin tietoihin nähden räjähdysmäisesti. Aiempi samaisen lehden uutinen oli kertonut hyväksikäyttäjiä olleen liikkeessä arviolta 10 ja vielä liikkeen omassa puhujien joukossa. Nyt ”syntisten piiri” toi kuitenkin esille, että hyväksikäyttäjiä olikin

⁴³ Nieminen 2010a.

⁴⁴ Nieminen 2010b.

arviolta jo 34. Hyväksikäyttötapausten määrä oli myös tarkentunut arviolta jopa sataan tapaukseen liikkeen sisällä.

Merkittävää artikkelissa oli, että seksuaalisen hyväksikäytön nähtiin olleen kirkkoa koskettava ongelma, joka kirkon oli otettava vakavasti. Merkittävämpää oli kuitenkin se, että uutisessa myönnettiin ensimmäistä kertaa seksuaalisten hyväksikäyttäjien olleen paljon yleisempi ongelma vanhoillislestadiolaisessa liikkeessä kuin kirkossa yleensä.⁴⁵ Aiemmin vanhoillislestadiolaisuus oli selkeästi mainittu vain yhtenä esimerkkinä joistakin herätysliikkeistä, joissa oli tapahtunut ilmoitusten mukaan lasten seksuaalisia hyväksikäyttöjä. Hyväksikäyttö profiloitui julkisuudessa ilmiönä siis yhä vahvemmin vanhoillislestadiolaiseen liikkeeseen, ja ilmiön nähtiin olleen erittäin yleinen kyseisen liikkeen sisällä.

Hyväksikäyttötapausten salailu oli myös keskeinen tema, jota artikkeli käsitteli. Lastensuojelun tutkija Kaisa-Elina Hotari näki ongelmaksi lapsiin kohdistuneiden hyväksikäyttäjien salailun vanhoillislestadiolaisessa liikkeessä. Hänen mukaansa kyseisessä liikkeessä rikosoikeudellinen vastuu unohdettiin täysin, kun uhrin puolelta anteeksiannon katsottiin tapahtuneen. Tämän anteeksiannon jälkeen hyväksikäyttö tekijän osalta nähtiin liikkeessä hengellisesti sovitettuna, eikä sitä saanut viedä viranomaisille. Tutkijan sanoista päätellen uhrin anteeksianto tekijälle oli liikkeessä niin välttämätön, että ilman sitä uhria itseään kärsimyksineen kohdeltiin erittäin tyyliä ja syyllistävästi.⁴⁶

Toinen salailua merkittävästi edistänyt tekijä hengellisen anteeksiannon ohella oli Maarian seurakunnan pastorin Johannes Alarannan, entisen vanhoillislestadiolaisen, käsityksen mukaan liikkeen käsitys ripistä. Hänen mukaansa liikkeessä sovellettiin kirkkolain vastaista menettelyä, jossa myös maallikkosaarnaajalla oli papin ohella ehdoton vaitiolovelvollisuus ripissä ilmoitetuista asioista. Todellisuudessa maallikon tuli aina kaikissa tapauksissa ilmoittaa ripissä tietoonsa saamista asioista, kuten esimerkiksi lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Tämä salailu ei ollut artikkelin mukaan kuitenkaan ainoastaan vanhoillislestadiolaisuutta koskettanut ongelma. Porvoon entisen piispan Erik Vikströmin sanottiin salailleen aikoinaan erästä hyväksikäyttötapausta, jonka hän oli uhrilta aikoinaan saanut tietoonsa.⁴⁷

⁴⁵ Nieminen 2010b.

⁴⁶ Nieminen 2010b.

⁴⁷ Nieminen 2010b.

Artikkeli kohdisti kuitenkin vanhoillislestadiolaisuuden hyväksikäyttötapausten salailuun liittyviä erityispiirteitä, jotka kiinnittivät selkeästi julkisen keskustelun huomion.

Merkille pantavaa lehden artikkelissa oli, että puhuessaan vanhoillislestadiolaisuudessa ilmitulleista hyväksikäyttötapauksista artikkelin toimittaja käytti nimenomaan termiä ”lestadiolainen liike”. Tällöin olisi hyväksikäyttötapausten arvioidussa reilussa sadassa tapauksessa ollut mukana myös muiden lestadiolaissuuntien sisältä ilmitulleet tapaukset. Esimerkiksi artikkelissa Johanna Hurtigin mukaan ”lestadiolaisessa liikkeessä” oli arviolta 34 hyväksikäyttäjää. Kyseessä ei ollut kuitenkaan suora lainaus kyseiseltä tutkijalta, joten on vaikea sanoa, oliko tämä nimenomaan tutkijan itsensä käyttämä termi. Lehti selkeästi kuitenkin profiloit kaikki nämä tapaukset kuitenkin vanhoillislestadiolaiseen liikkeeseen kuuluviksi vaikka käyttikin kyseistä edellä mainittua termiä. Esimerkiksi tutkija Hurtigin todettiin olleen ihminen, joka oli saanut vanhoillislestadiolaisilta hyväksikäytön uhreiksi joutuneilta yhteydenottoja. Lisäksi artikkeli keskittyi erittelemään vanhoillislestadiolaisuutta ja sen opin ja käytänteiden suhdetta hyväksikäyttöön ilmiönä.⁴⁸

”Syntisten piiri” -nimisen artikkelin ohessa Helsingin Sanomissa astui esille myös ensimmäistä kertaa törkeän hyväksikäytön uhriksi omassa vanhoillislestadiolaisessa liikkeessään joutunut ihminen. Minna-niminen nainen kertoi Helsingin sanomissa oman tarinansa siitä, kuinka hän oli lapsena joutunut useita kertoja ja monien vuosien ajan monen omaan sukuunsa kuuluneen miehen törkeästi hyväksikäyttämäksi ja raiskaamaksi. Minna ei ollut kertojan oma nimi, mutta suojellakseen itseään hän halusi pysyä tunnistamattomana niin nimen kuin asuinpaikkansa osalta, koska hän asui pienessä pohjanmaalaisessa kaupungissa, jossa monet häntä hyväksikäyttäneet edelleen asuivat.⁴⁹

Minna oli joutunut ensimmäisen kerran seksuaalisesti hyväksikäytetyksi ollessaan vain 7-vuotias, seksuaalinen hyväksikäyttö oli jatkunut tästä hetkestä eteenpäin 7 vuoden ajan. Minnaa pahiten hyväksikäyttäneet ja hänet raiskanneet kolme miestä olivat tekohetkellä olleet 20-vuotiaita. Tekijöitä oli kuitenkin näiden kolmen lisäksi ollut paljon enemmän, koska kertomus mainitsi Minnaa hyväksikäyttäneiden määrän olevan enemmän kuin ”yhden käden sormilla” oli laskettavissa. Minna oli raiskattu ensimmäisen kerran ala-asteen kolmannella, ja

⁴⁸ Nieminen 2010b.

⁴⁹ Nieminen 2010c

tekijä, joka oli Minnalle näin tehnyt, asui edelleen samaisella paikkakunnalla Minnan kanssa kertomuksen kirjoittamisen aikoihin. Tämä kyseinen raiskaaja nautti edelleenkin vielä arvostettua asemaa liikkeessä, koska hänestä ei koskaan ollut tehty rikosilmoitusta. Yhteisö oli vaiennut miehen teoista, ja Minnan lähipiiri sisaruksineen ja vanhempineen oli antanut tekijälle anteeksi hänen tekonsa, ja näin ollen unohtanut ne.⁵⁰

Minnan kertomiin kokemuksiin liittyi hänen omassa vanhoillislestadiolaisessa kotiyhteisössään erittäin vahva salailun ilmapiiri. Minna kertoi muun muassa, kuinka lapsuudessaan häntä ei ollut otettu todesta hänen kertoessaan kokemistaan hyväksikäytöistä. Hän kuvasikin tulleen perheessään leimatuksi ”mustaksi lampaaksi ja lainsuojattomaksi”, jota ei suojeltu millään tavalla. Hyväksikäytöt olivat saaneet tapahtua jopa hänen omassa kodissaan muiden ollessa alakerrassa. Sisarukset ja vanhemmat eivät olleet tehneet mitään vaan vaikenivat asiasta täysin.⁵¹

Minna oli hakenut kokemilleen asioille oikeutta 16 vuoden ajan. Häntä oli kuitenkin syyllistetty ja vähätelty asian suhteen jatkuvasti. Minna pyrki tuomaan kokemansa hyväksikäytön esille muun muassa yhdelle hänet raiskanneelle miehelle, mutta tämän ihmisen vastaus oli näihin Minnan kokemuksiin ollut sanoin kuvaamattoman tyly. Mies oli nimittäin ihmetellyt: ”kuinka hän voi puhua tuollaista. Että samaan taivaaseen me olemme menossa ja hän on tullut kotipaikkakunnaltaan asti antamaan hänen syntinsä anteeksi”.⁵² Nämä miehen Minnalle sanomat asiat kertoivat varsin karua kieltä, kuinka liikkeessä hyväksikäytöistä vaiettiin jyrkästi ja niiden olemassaolo jopa kiellettiin.

Minnan kokemien asioiden vähättelystä ja hänen kokemasta yhteisön syyllistämisestä omalta osaltaan kertoi myös, että millä tavalla vanhoillislestadiolaisuudessa suhtauduttiin anteeksiannon merkitykseen. Ripissä kuka tahansa liikkeeseen kuuluva uskovainen saattoi julistaa synnintunnustajalle synninpäästön, tällöin teko katsottiin sovitetuksi yhteisössä ja Jumalan edessä, ja asiasta tuli vaieta tästä eteenpäin. Minnan raiskaajat olivat pyytäneet häneltä anteeksi, tosin hyvin hätäisesti, mitä Minna itse korosti. Tällä anteeksipyynnöllä menneen asiat olivat heidän mielestään katsottu sovitetuksi ja sovitetuiksi.⁵³ Mitä ilmeisimmin siis uhrin velvollisuudeksi katsottiin antaa anteeksi vastentahtoisesti

⁵⁰ Nieminen 2010c.

⁵¹ Nieminen 2010c.

⁵² Nieminen 2010c.

⁵³ Nieminen 2010c.

hyväksikäyttäjälleen ja raiskaajalleen, koska yhdessä ”Jumalan lasten joukossa” vallitsi armon ja anteeksiantavaisuuden ilmapiiri ”Jeesuksen nimessä ja veressä”.

Hyväksikäyttöjen saaminen anteeksi ja niistä edelleen puhumisen kieltäminen niin sanotusti ”sovittuina asioina” johti siihen, että Minnan ajaessa itselleen oikeutta liikkeessä joutui hän itse syyllistetyksi siitä, että hän oli ottanut esille asioita, jotka jo kertaalleen oli katsottu sovitetuiksi yhteisössä ja Jumalan edessä. Minnasta tehtiinkin hyväksikäyttäjien sijasta syntinen, Jumalaa ja hänen valtakuntaansa vastaan noussut ihminen. Tästä karuna esimerkkinä oli Minnan raiskaajaltaan saama kommentti siitä, kuinka tämä oli tullut vieraalta paikkakunnalta asti antamaan Minnalle synnit anteeksi, eikä juuri päinvastoin. Rankinta lienee ollut, että Minnan tuli myös pyytää anteeksi sisaruksiltaan tätä aiheuttamaansa erimielisyyttä. Lopulta sisarukset hylkäsivät Minnan kokonaan ja eräs sisarus totesi Minnan saaneen kannettavakseen myös hyväksikäyttäjien syntitaakan, koska hän oli jatkanut Jumalan ja yhteisön edessä sovituista asioista puhumista.⁵⁴

Minnan tapauksessa ei ollut kuitenkaan kyse siitä, että Minnan kokema vähättely ja syyllistäminen olisivat tapahtuneet ainoastaan vanhoillislestadiolaisuuden virallisten rakenteiden ulkopuolella, henkilökohtaisella tasolla. Minna nimittäin oli kokenut saamansa tuen olleen erittäin vähäistä. Hänen puolelleen olivat asettuneet vain harvat ihmiset kuten hänen aviomiehensä ja vain yksi veli hänen omasta perheestään. Salailun ja syyllistämisen vahvan yhteyden liikkeen virallisiin rakenteisiin paljasti erityisesti se, että Minnan kotirauhanyhdistyksen saarnaajista kaikki olivat yhtä lukuun ottamatta asettuneet yhteiseen rintamaan syyllistämään Minnaa ja syyttämään häntä itseään syntiseksi. Liikkeen saarnaajat nimittäin olivat todella vahvassa yhteydessä ajatuksiltaan liikkeen viralliseen oppiin, koska he saivat kutsun joltakin paikalliselta rauhanyhdistykseltä, joka katsoi heidän olleen liikkeen oppia puhtaimmillaan edustavia. Minna oli myös ottanut asian esille oman paikkakuntansa rauhanyhdistyksen johtokunnalle, joka oli kuitenkin hyväksikäyttäjien puolella syyllistämässä häntä. Hän oli myös vedonnut Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistyksen johtoon, joka oli ottanut asian ”astetta vakavammin”. Minnan mukaan asiassa ei kuitenkaan ollut edetty keskustelua pidemmälle konkreettisiin tekoihin.⁵⁵

⁵⁴ Nieminen 2010c.

⁵⁵ Nieminen 2010c.

Minnan kokemukset asioiden eteenpäin viemisessä liikkeen sisällä kertovat karua kieltä liikkeen suhteesta seksuaalisiin hyväksikäyttötapauksiin. Uhria on jatkuvasti syyllistetty muiden häneen kohdistamista kauheuksista ja uhri itse on leimattu syntiseksi hyväksikäyttäjien sijasta. Tekijöitä on suojeltu viimeiseen asti uhrien sijasta. Kokemille hyväksikäytöille ei ole saanut liikkeessä oikeutta vaan hyväksikäytöt on kylmästi upotettu ”Jumalan armomereen” ja unohdettu anteeksiannettuina. Peittelyssä ei ole ollut kyse puhtaasta liikkeen virallisen opin väärinymmärryksestä, koska liikkeen paikallinen ja virallinen taso oli lähtenyt mukaan syyllistämiseen, ja liikkeen kattojärjestö ei ollut siirtynyt sanoista tekoihin vaan jättänyt asian hoitamatta kunnolla.

Helsingin Sanomat uutisoi 7.5.2010 syyttäjänviraston haluavan selvittää lestadiolaisen hyväksikäyttötapausten. Kyseessä ollut selvitystä vaatinut hyväksikäyttötapausta oli nimenomaan Minnaan kohdistuneet seksuaaliset hyväksikäytöt. Apulaisvaltakunnansyyttäjä Jorma Kalske totesi Minnan tapausten olleen syyteoikeudellisesti vanhentuneita, koska hyväksikäytöistä oli ehtinyt jo kulua 20 vuotta. Kalske rohkaisi kuitenkin tekemään hyväksikäytöistä rikosilmoituksen. Apulaisvaltakunnansyyttäjän mukaan rikokset olivat syyteoikeuden vanhenemisesta huolimatta kuitenkin sen verran vakavia ja yleisen intressin mukaisia, että syyttäjänvirasto halusi jollain tavalla selvittää nämä hyväksikäyttötapaukset.⁵⁶ Apulaisvaltakunnansyyttäjä ei kuitenkaan eritellyt tarkemmin, millaisia nämä keinot tapausten selvittelyssä saattoivat olla, jos kerran syyteoikeus oli vanhentunut tapausten osalta. Apulaisvaltakunnansyyttäjä Kalskeen lausunnot kuitenkin kertoivat siitä, että syyttäjänvirasto oli ottanut tosissaan Minnaan kohdistetut hyväksikäytöt käsittelyyn ja halunnut ajaa Minnalle oikeutta, jota hän ei ollut omassa liikkeessään saanut. Kalskeen lausunnot myös osoittivat, että syyttäjänvirasto oli alkanut nähdä vanhoillislestadiolaisuuden hyväksikäyttötapaukset yleisenä ilmiönä, joihin yleisen intressin perusteella tuli kiinnittää selvityksen muodossa erityistä huomiota.

Valtionsyyttäjä Anu Mantilan mukaan Minnan tapauksessa syytettyä ei vanhenemissääntöjen mukaan voinut enää nostaa. Uutisen mukaan vuonna 2006 oli tullut voimaan laki, jonka mukaan yli 20 vuotta vanhoista rikoksista olisi voinut nostaa syytteen, jos yleinen etu sitä vaati. Laki koski kuitenkin rikoksia, jotka oli tehty vuoden 2006 lakimuutoksen jälkeen, ja Minnan tapauksesta oli kulunut jo 20 vuotta. Mantilan mukaan tuli kuitenkin perin pohjin selvittää, että

⁵⁶ Nieminen 2010d.

olivatko nämä Minnaan kohdistetut rikokset vanhentuneet syyteoikeudellisesti.⁵⁷ Mantilan sanoista voidaan sanoa piirtyvän hieman ristiriitainen kuva, koska laki sanoi selvästi ennen vuotta 2006 tehtyjen rikosten käsittelyssä sovellettavan 20 vuoden rikoksen vanhenemissääntöä. Tästä huolimatta hän sanoi, että nämä rikokset tuli selvittää syyteoikeuden voimassaolon osalta. Mantila lieneekin tällä lausunnonle halunnut huolimatta selkeästä lain tuomasta realiteetista korostaa oikeuden tekemistä Minnalle ja hänen kokemilleen kauheuksille. Hän nimittäin totesi heti perään, että ”se on kauheata, jos ihminen ei saa oikeutta”.⁵⁸

Minna oli tarinassaan todennut kertoneensa paikkakunnan, liikkeeseen kuuluneelle, poliisille näistä hyväksikäytöistä. Poliisi oli kuitenkin kyseenalaistanut kokonaan näiden asioiden kuulumisen viranomaisten tutkinnan piiriin.⁵⁹ Tämän poliisin toimia syyttäjänvirasto halusi myös selvittää. Kirkon piirissä tapahtuneet hyväksikäyttötapaukset olivat uutisen mukaan lisääntyneet entisestään. Tutkija Johanna Hurtig oli saanut lisää yhteydenottoja lestadiolaispiireistä ja hänen tietoonsa oli tullut neljä uutta tapausta, joissa useampi henkilö oli käyttänyt seksuaalisesti hyväkseen samaa tyttöä. Miehet olivat jopa tienneet toistensa teoista ja joskus jopa tehneet seksuaalisia tekoja yhdessä.⁶⁰ Uutisen esille tuomat Hurtigin tietoonsa saamat tarkentuneet tapaustiedot vaikuttivat siis alleviivanneen entisestään vanhoillislestadiolaisessa liikkeessä tapahtuneita seksuaalisia hyväksikäyttöjä törkeinä tekoina. Samaa pientä tyttöä olivat saattaneet käyttää hyväksi monet eri miehet, jotka olivat olleet tietoisia toistensa toimista ja jopa toimineet yhdessä. Tämä, että jollakin paikkakunnalla pieni tyttö joutui monen miehen seksuaalisesti hyväksikäyttämäksi, osoitti myös osaltaan ilmiön yleisyyttä kyseisessä liikkeessä. Riski joutua hyväksikäytetyksi oli moninkertainen kuin tapauksissa, joissa hyväksikäyttäjiä oli vain yksi.

2.4 Vanhoillislestadiolaisuuden johto asettuu puolustamaan käytäntöjään

Vanhoillislestadiolaisuuden johto astui ulos julkiseen keskusteluun *Helsingin Sanomissa* 4.5.2010 julkaistussa kannanotossa lehden mielipideosastolla. Kannanoton ”Hyväksikäyttö on selvitettävä maallisen vallan kanssa” olivat

⁵⁷ Nieminen 2010d.

⁵⁸ Nieminen 2010d.

⁵⁹ Nieminen 2010c.

⁶⁰ Nieminen 2010d.

laatineet liikkeen kattojärjestön Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistyksen (SRK) pääsihteeri Aimo Hautamäki ja johtokunnan puheenjohtaja Olavi Voittoinen. Kannanotossaan miehet ottivat kantaa viimeisimpänä päivinä ilmitulleisiin hyväksikäyttötapauksiin ja niistä käytyihin keskusteluihin tiedotusvälineissä.⁶¹

Ensimmäiseksi miehet ottivat käsittelyyn kokonaisuudessaan liikkeestä paljastuneet lasten seksuaaliset hyväksikäyttötapaukset viittaamalla Helsingin Sanomissa 1.5.2010 julkaistuun artikkeliin.⁶² Johtomiehet ottivat kantaa ilmitulleisiin hyväksikäyttötapauksiin toteamalla seuraavaa:

Vanhoillislestadiolaisuudessa on kautta aikojen ymmärretty ja opetettu, että lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö on yksiselitteisesti synti ja rikos. Yhtä tuomittavaa on seksuaalirikollisen suojele. Jokaisen rikoksesta tietoisien aikuisten tulee toimia niin, että lasten suojaksi säädetty laki saavuttaa tavoitteensa.⁶³

Johtomiehet siis tuomitsivat kannanotossaan jyrkästi lasten seksuaalisen hyväksikäytön vanhoillislestadiolaisessa liikkeessä. He myös tuomitsivat myös kaiken asioiden salailun ja peittelyn ja korostivat lastensuojelullisten lakien edistämistä hyväksikäyttötapausten hoidossa.

Liikkeen johtomiehet ottivat myös vahvasti kantaa liikkeen sisällä paljastuneiden seksuaalisten hyväksikäyttötapausten ympärillä käytyyn keskusteluun tiedotusvälineissä. Kannanotossa nostettiin esille Helsingin Sanomissa 1.5.2010 julkaistu artikkeli ”Syntisten piiri”. Kannanotossa lainattiin lause lauseelta suoraan artikkelin kohtaa, jossa vanhoillislestadiolaisilla sanottiin olleen erilainen käsitys rikosoikeudellisesta vastuusta. Artikkelissa väitettiin myös uhrien kärsimystä kohdeltavan liikkeessä erittäin välinpitämättömästi ja kylmäkiskoisesti.⁶⁴

Tämän käsityksen johtomiehet halusivat tyrmätä suoralta kädeltä toteamalla saman lain noudattamisen koskevan myös vanhoillislestadiolaisia, sillä ”Jumalan armahtama ihminen ei voi rikokseen langettuaan väistää vastuutaan lain edessä”.⁶⁵ Liikkeen johtomiesten mukaan siis ihminen, joka oli saanut armahtavaiselta Jumalalta syntinsä anteeksi, oli myös velvollinen sovittamaan syntinsä esivallan edessä tunnustamalla rikoksensa ja kärsimällä teosta langetettavan rangaistuksen.

Kannanotossaan he myös totesivat kaikenlaisen uhrien kokeman kärsimyksen vähättelyn ja uhrien kylmän kohtelun olleen erittäin väärin. Heidän

⁶¹ Hautamäki & Voittoinen 2010a.

⁶² Nieminen 2010b.

⁶³ Hautamäki & Voittoinen 2010a.

⁶⁴ Nieminen 2010b.

⁶⁵ Hautamäki & Voittoinen 2010a.

mukaansa asioiden hoidossa oli täysi syy jättäytyä osaavan sosiaali- ja terveydenhuollon ja oikeusjärjestelmän varaan, jotta uhrit saisivat apua traumoihinsa ja kärsimyksiinsä. Heidän mukaansa esimerkiksi ”hyvää tarkoittava ammattitaidoton apu” saattoi lisätä uhrin ahdistusta entisestään.⁶⁶ Merkittävää oli, että johtomiehet selkeästi myönsivät näin virheitä sattuneen uhrien hoidossa ja heidän traumaattisten kokemustensa käsittelyssä. Tämä on tosin pääteltävissä ainoastaan rivien välistä, sillä kannanotossaan johtomiehet tuomitsivat varsin yleisellä tasolla kaikenlaisen seksuaalisen hyväksikäytön ja uhrien kokemusten vähättelyn ja kylmäkiskoisen kohtelun. He eivät kuitenkaan selkeästi maininneet liikkeessään tällaista yleisesti sattuneen, mistä jo *Helsingin Sanomien* artikkeli oli heitä jo syyttänyt. Johtomiehet puhuivat kuitenkin ammattitaidottomasta, mutta hyväntahtoisesta avusta, joka ei kuitenkaan ollut voinut korvata aitoa ammattiapua uhrien kokemusten hoidossa. Jotain uhrien kokemusten vähättelyä ja kylmäkiskoista kohtelua oli liikkeessä ilmeisesti kuitenkin sattunut, koska kannanotossa johtomiehet joutuivat ottamaan erikseen kantaa ammattitaidottomaan apuun uhrien ahdistusten lisääjänä. Mielenkiintoista oli kuitenkin, että tämän ammattitaidottomankin avun nähtiin olleen pohjimmiltaan hyvää tarkoittavaa.

Kannanotossaan liikkeen johtomiehet ottivat kantaa myös *Helsingin Sanomien* artikkelissa keskustelua herättäneeseen käsitykseen liikkeen ripin olemuksesta. *Helsingin Sanomissa* nimittäin oli todettu ”ripin ja vaitiolon opin olleen keskeinen lestadiolaisuuden pimeiden puolien selittämisessä”. Artikkelillä vielä jatkoi selostamalla ripin olemusta vanhoillislestadiolaisessa liikkeessä toteamalla, että esimerkiksi lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön syylistynyt henkilö pyytäessään anteeksi syntejään, sai ne anteeksi, ja tämän jälkeen koko asiasta tuli vaieta.⁶⁷ Kannanotossaan johtomiehet lähtivät selostamaan liikkeensä näkökulmaa ripin olemuksesta korostamalla, että oli kuinka vakava tahansa jokin ihmisen teko ja synty, oli kyseessä sitten niinkin vakava kuin lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, niin aidosti niitä Jumalan lain voimasta katuvalle ihmiselle Jumala antaa ne ripissä anteeksi. Johtomiehet eivät kuitenkaan kannanotossaan voineet allekirjoittaa sitä, että rippi olisi vanhoillislestadiolaisessa liikkeessä ”synnin peittelyn” väline, johon selvästi *Helsingin Sanomien* artikkeli oli viitannut. Heidän mukaansa ihminen, joka aidosti katuva omia syntejään lähestyi Jumalaa

⁶⁶ Hautamäki & Voittoinen 2010a.

⁶⁷ Nieminen 2010b.

ja sai häneltä syntinsä anteeksi, oli myös velvollinen ”rippi-isän saarnaaman evankeliumin voimasta” sovittamaan syntinsä myös maallisen vallan edessä. Tämä käsitys oli tiivistettynä vuonna 1979 pidetyssä seurakuntavanhinten kokouksessa pidetyssä alustuksessa.⁶⁸

Kannanotossaan miehet eivät kuitenkaan lähteneet suoranaisesti kommentoimaan tutkijan ja Maarian seurakunnan pastorin Johannes Alarannan kommentteja siitä, että rippisalaisuutta liikkeessä tulkittaisiin aivan väärin. Alarannan mukaan nimittäin maallikolle tunnustettavassa ripissä esille tulleet rikokset, kuten lasten seksuaaliset hyväksikäytöt, tuli ilmoittaa viipymättä viranomaisten tietoon.⁶⁹ Vanhoillislestadiolaisuudessa syntejään katuvalle ihmiselle annettavassa rippitilanteessa kyse oli nimenomaan toisen uskovaisen toiselle antamasta maallikkoripistä. Liikkeen opetuksen mukaan tässä tilanteessa ripin maallikkovastaanottajaa sitoi samanlainen ehdoton vaitiolovelvollisuus kuin pappia vastaavassa tilanteessa. Miehet tyytyivät kannanotossaan kyllä erittelemään, että ripissä ei ollut tarkoitus salailla rikoksia vaan ne piti hoitaa maallisen vallan edessä. He siis vastasivat selkeästi niihin syytöksiin, jotka koskivat asioiden salailua viranomaisilta ja maalliselta vallalta. Heidän kannanotoistaan piirtyi kuitenkin selkeästi kuva siitä, että millä tavalla liikkeessä suhtauduttiin ripissä esille tulleiden asioiden sovittamiseen ja ilmiantamiseen viranomaisille. Ripitettävä itse oli vastuussa ripissä ilmitulleen rikoksen ilmiantamisesta ja sovittamisesta. Absoluution eli synninpäästön julistajan tehtävä oli ”ohjata ja tukea rikoksen tehnyttä menemään poliisiviranomaisen luokse”.⁷⁰ Tässä siis tuli välillisesti selkeästi ilmi liikkeen käsitys maallikkorippi-isän roolista rikoksentekijän ja ripittäytyjän niin sanottuna hengellisenä ohjaajana, pikemminkin kuin rikoksen ilmiantavana tahona.

Kannanotossa Hautamäki ja Voittoon esittelivät laajasti vuoden 1979 seurakuntavanhinten kokouksessa pidettyä alustusta esimerkkinä vanhoillislestadiolaisuuden opettamasta rippikannasta. Kannanottoon he olivat ottaneet laajan sitaatin alustuksesta. Sitaatissa korostuivat syntiin ja rikokseen syyllistyneen ihmisen vastuu sovittaa syntinsä ja rikoksensa, jotka tuli ”korjata laajemminkin”, jos ”oli rikottu toista ihmistä tai esivaltaa vastaan”. Merkittävää oli kuitenkin sitaatin lopussa tullut toteamus:

⁶⁸ Hautamäki & Voittoon 2010a.

⁶⁹ Nieminen 2010b.

⁷⁰ Hautamäki & Voittoon 2010a.

Jos toista ihmistä vastaan on rikottu, tulee halu korjata asia hänen kanssaan, mikäli se on mahdollista. Tarvittaessa asiat selvitetään myös maallisen esivallan kanssa.⁷¹ Toteamuksesta piirtyi jollain tavalla kuva, että ripittäytyvän ja rikokseen syyllistyneen ihmisen tuli saatuaan absoluution pyrkiä sovittamaan tekonsa ensi sijassa henkilökohtaisesti rikoksen uhrin kanssa, jos ”se oli vain mahdollista”. Tarvittaessa asia kuitenkin piti viedä maallisen esivallan käsittelyyn, jos henkilökohtainen sopiminen ei tuonut ratkaisua. Tähän myös ehkä aikaisemmat julkisessa keskustelussa käydyt puheenvuorot viittaavat muun muassa hyväksikäytetyn Minnan tarinan kohdalla, jossa sopimisella ja anteeksiannolla pyrittiin sopimaan hyväksikäyttötapaukset tekijän ja uhrin kesken. Tämän sopimisen jälkeen hyväksikäytöistä ei saanut enää puhua.

Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistyksen pääsihteeri Aimo Hautamäki ja johtokunnan puheenjohtaja Olavi Voittoon ottivat kantaa hyväksikäyttötapausten nostattamaan keskusteluun *Helsingin Sanomien* lisäksi myös reilut kuusi päivää myöhemmin Kaleva-lehdessä julkaistulla mielipidekirjoituksella ja kannanotolla nimeltään ”Vanhoillislestadiolaisuus tuomitsee pedofilian”. Kannanotossa Hautamäki ja Voittoon ottivat erityisesti kantaa tiettyihin Kalevassa viimeisimpänä päivinä ilmestyneisiin eri henkilöiden esittämiin puheenvuoroihin hyväksikäyttötapausten tiimoilta.⁷²

Ensimmäinen puheenvuoro, johon Hautamäki ja Voittoon viittasivat, oli *Kalevassa* 6.5.2010 julkaistu lehden päätoimittajan Markku Mantilan pääkirjoitus ”Pedofilia pitää kitkeä juurineen”. Lehden päätoimittaja Mantila toi voimakkaasti esille uskonnollisissa yhteisöissä tapahtunutta salailun ja vähättelyn kulttuuria. Hänen mukaansa, vaikka seksuaalinen hyväksikäyttö ei ollutkaan tutkimusten mukaan yhtään sen yleisempää uskonnollisissa yhteisöissä kuin muualla yhteiskunnassa, niin joka tapauksessa tiukat uskonnolliset yhteisöt piirteineen altistivat pedofilialle. Mantila nostikin kirjoituksessaan esille yhteisöissä esiintyneen salailun ja vähättelyn kulttuurin selkeänä ominaispiirteenä tiukoille uskonnollisille yhteisöille. Salailun ja vähättelyn kulttuurissa muun muassa liikkeen johtohahmoja ja auktoriteetteja vastaan ei saanut alkaa taistella, ja varsin usein yhteisön oma etu oli lastensuojelullisia asioita tärkeämpää. Hän nosti esille esimerkkitapauksena ihmiset, jotka olivat pyrkineet tuomaan tietoonsa saamat seksuaaliset hyväksikäyttötapaukset julki, mutta olivatkin joutuneet ”rajun painostuksen tai parjauksen kohteeksi” ilmeisesti liikkeiden auktoriteettien

⁷¹ Hautamäki & Voittoon 2010a.

⁷² Hautamäki & Voittoon 2010b.

toimesta. Mantila kehottikin vaiennettuja ihmisiä tuomaan rohkeasti asiat esille ja nousemaan ”harhautunutta auktoriteettia” vastaan. Pääkirjoituksessaan Mantila korosti myös uskonnollisten liikkeiden johdon vastuuta hyväksikäyttötapausten hoidossa, joka oli hänen mukaansa tehtävä aina uhrin oikeuksien näkökulmasta.⁷³

Liikkeen johtomiehet halusivat ottaa kantaa Mantilan pääkirjoituksesta tulkitsemaansa väitteeseen, jonka mukaan ”vanhoillislestadiolaisuuden opetus ja toiminta sisältäisi aineksia, jotka mahdollistavat pedofilian”.⁷⁴ Kannanotossaan johtomiehet tuomitsivat samalla tavalla kuin *Helsingin Sanomien* artikkelissa hyväksikäytön syntinä ja rikoksena. He myös tuomitsivat yhtä vakavana rikoksena seksuaalirikollisten suojelun. He pysyivät aiemman kannanoton linjoilla todeten, että laki koski myös vanhoillislestadiolaisia samalla tavalla kuin muitakin ihmisiä. He korostivatkin Augsburgin tunnustusta lainaten, että ”tässä kuuliaisuudessa me toteutamme rakkauden käskyä”.⁷⁵ Kannanoton mukaan siis kaikki kristityn kuuliaisuus järjestykselle ja laille lähti liikkeelle kristityn halusta rakastaa lähimmäistään rakkauden lain hengessä.

Kannanotto tuomitsi myös yksiselitteisesti kärsivän ihmisen kylmäkiskaisen kohtelun, josta johtomiehet nostivat esimerkkinä esille Kalevassa 8.5.2010 nimimerkin ”Onko oikein, että lyötyä lyödään” nostamat omat kokemukset avioliitossaan kokemasta fyysisestä ja seksuaalisesta väkivallasta.⁷⁶ Nimimerkki oli kertonut vieneensä kokemansa ihmisoikeuttaan loukanneet vääryydet ja rikokset 2-3 liikkeen johtohenkilön käsittelyyn, jotka olivat vain kylmästi ohittaneet tapaukset ja tehneet asioiden ilmoittajasta ja uhrista syyllisen. Varsinaisesti nämä nimimerkin esille nostamat omat kokemukset eivät liittyneet suorassa mielessä liikkeessä tapahtuneisiin seksuaalisiin hyväksikäyttötapauksiin ja niiden julkiseen käsittelyyn. Nimimerkki itse totesi, ettei ollut seksuaalisen hyväksikäytön uhri, tai että hänen lähipiirissään olisi ollut seksuaalisen hyväksikäytön uhriksi joutunutta. Hän totesi kuitenkin tällaisen kokemansa vähättelyn ja kylmäkiskoisuuden olleen osa oman liikkeensä toimintakulttuuria ja rinnasti kokemansa vähättelyn ja kylmäkiskoisuuden seksuaalisen hyväksikäytön uhrien kokemaan vähättelyyn.⁷⁷

⁷³ Mantila 2010.

⁷⁴ Hautamäki & Voittoinen 2010b.

⁷⁵ Hautamäki & Voittoinen 2010b.

⁷⁶ Hautamäki & Voittoinen 2010b.

⁷⁷ Kaleva 8.5.2010. Uskonnollisten yhteisöjen toiminta. Nimimerkiltä ”Onko oikein, että lyötyä lyödään.”

Yleisen kirkkohistorian dosentti Mikko Ketola kirjoitti Kalevassa 8.5.2010 katolista maailmaa 2010 ravisuttaneista pedofiliaskandaaleista, jotka olivat eskaloituneet myös hyvin voimakkaasti katolisen kirkon ulkopuolelle esimerkiksi Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon ja vanhoillislestadiolaiseen liikkeeseen. Hän kehotti puheenvuorossaan Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa ja erityisesti vanhoillislestadiolaista liikettä ottamaan opiksi katolisen kirkon tekemistä virheistä puhjenneen kriisin hoidossa ja hoitamaan asioita viivyttelystä, läpinäkyvästi ja yhteistyössä viranomaisten kanssa. Erityisesti selvänä esimerkkinä kriisin huonosta hoitamisesta Ketola mainitsi katolisen kirkon tavan hakea pedofilian syitä jostakin muualta kuin kirkosta itsestään ja sen sisäisistä asioista muun muassa 1960-luvun seksuaalisesta vallankumouksesta. Hän mainitsi myös katolisen kirkon vähätelleen asioita muun muassa vetoamalla seksuaalisten hyväksikäyttöjen paljon suurempaan yleisyyteen muualla yhteiskunnassa kuin kirkossa. Osansa kirkon tekemistä virheistä kriisin hoidossa oli saanut myös media, jota kirkko syytti vihamielisestä suhtautumisesta sitä kohtaan.⁷⁸

SRK:n johtomiehet nostivat kannanotossaan esille suorana lainauksena Ketolan vaatimuksen pedofiliakriisin hoitamisesta ”läpinäkyvyydellä, viivyttelystä ja yhteistyössä viranomaisten kanssa”. Johtomiehet tarttuivatkin hyvin voimakkaasti Ketolan kehotukseen hoitaa asiaa yhteistyössä viranomaisten kanssa. Kannanotossa he totesivat antavansa kaiken tukensa niille viranomaisille, jotka tutkivat ”näitä traumatisoivia rikoksia”, ja tukevansa näiden rikosten uhreiksi joutuneita. Ketolan kehotukseen kriisin käsittelemisestä läpinäkyvyydellä ja viivyttelystä kannanotto ei varsinaisesti ottanut kantaa.⁷⁹ Kannanotto ei kuitenkaan varsinaisesti maininnut, että asiat pitäisi hoitaa todella nopealla aikataululla. Kannanotosta ei myöskään piirtynyt kuva, että vanhoillislestadiolaisuuden pedofiliakriisiä olisi lähdetty tarkastelemaan liikkeen sisällä erityisellä laajuudella ja läpinäkyvyydellä. Se ei varsinaisesti lähtenyt liikkeelle seksuaalisten hyväksikäyttötapausten myöntämisestä todellisena ongelmana ja vakavana haasteena liikkeelle. Johtomiehet eivät maininneet seksuaalisia hyväksikäyttötapauksia mitenkään yleisenä ja laajana ongelmana liikkeelle huolimatta paljastuneista laajoista seksuaalisista hyväksikäyttötapauksista liikkeen sisällä. Kannanotto ei varsinaisesti myöskään sisällä ajatuksia siitä, miten kriisiä lähdetäisiin hoitamaan.

⁷⁸ Ketola 2010.

⁷⁹ Hautamäki & Voittoinen 2010b; Ketola 2010.

Läpinäkyvyyden kannalta myös olennaista olisi ollut, että liike olisi lähtenyt tarkastelemaan itseään syytösten pohjalta. Kannanotto oli kuitenkin lähinnä puolustuspuheenvuoro vanhoillislestadiolaista oppia vastaan hyökänneitä ajatuksia ja julkisia puheenvuoroja vastaan. Kuvaavinta olikin, että kannanoton lopussa todettiin, että vaikka ihminen Kristuksen, ”hyvän opettajan” voimasta, hylkäisi jumalattoman elämän, niin kumminkin ihmisen turmeltuneisuus saa meidät toisinaan toimimaan Jumalan tahdon vastaisesti taitamattomasti ja väärin.⁸⁰ Edellinen kommentti kuulostaakin hyvin samanlaiselta, mistä Ketola puhui mainitessaan katolisen kirkon virheen pedofiliakriisin hoidossa olleen pedofilian syyn ulkoistaminen kirkon rakenteiden ja opin ulkopuolelle.⁸¹ Vanhoillislestadiolaisuudessa yksittäisen ihmisen turmeltuneisuus ja sielunvihollisen valta ihmisessä nähtiin olleen selkeästi pedofilian ja sen peittelyn perimmäinen syy. Liikkeen rakenteilla tai opilla ei ollut hyväksikäyttöjen tai salailun kanssa mitään tekemistä.

2.5 Liikkeen johdon toimet hyväksikäyttötapausten hoidossa herättävät julkisuudessa kritiikkiä

Vilkas keskustelu vanhoillislestadiolaisuuden sisältä paljastuneista hyväksikäyttötapauksista vaikutti saaneen liikkeen itsensä ottamaan julkisuudessa yhä voimakkaammin kantaa hyväksikäyttötapauksiin ja niistä käytyyn julkiseen keskusteluun. Liikkeen käymää keskustelua julkisuudessa hyväksikäyttötapauksista hallitsi hyvin voimakkaasti kysymys rikosoikeudellisen vastuun ja anteeksiannon välisestä suhteesta. Erityisesti juuri kysymys ripistä nousi keskeiseen asemaan keskustelussa.

Oulun seurakuntien lehden *Rauhan Tervehdyksen* 12.5.2010 ilmestyneessä artikkelissa ”ilmiantaa vai ei?” käytiin voimakasta vuoropuhelua SRK:n pääsihteerin Aimo Hautamäen ja tutkija-pastori Johannes Alarannan välillä ripin olemuksesta. Keskeinen kiistan aihe miesten välillä oli kysymys maallikkoripissä paljastuneiden hyväksikäyttötapausten ilmoitusvelvollisuudesta viranomaisille. Alaranta lähti liikkeelle siitä, että maallikon, joka toimi rippi-isänä tai -äitinä, lakisääteinen velvollisuus oli ilmoittaa epäilyistä rikoksesta viranomaisille, kun kyseessä oli esimerkiksi epäilty lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. Hänen mukaansa maallikkoja ei missään tapauksessa koskenut sama vaitiolovelvollisuus kuin pappeja, joita sitoi ehdoton vaitiolovelvollisuus ripissä esille tulleista

⁸⁰ Hautamäki & Voittoinen 2010b.

⁸¹ Ketola 2010.

asioista. Pappien ehdottomaan vaitiolovelvollisuuteen kuului, että he eivät saaneet ilmoittaa viranomaisille ripissä esille tulleesta rikoksesta.⁸²

Alaranta lähti siis omassa käsityksessään rippisalaisuudesta voimakkaasti liikkeelle siitä, miten rippi Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa nähtiin kirkkolain perusteella. Ainoastaan pappia ja lehtoria sitoi ehdoton vaitiolovelvollisuus ripissä ilmitulleista asioista. Pappi sai kuitenkin epäillessään törkeän rikoksen ollessa tekeillä tai tapahtumassa turvautua ilmoittamaan hienovaraisesti poliisille epäilystä rikoksesta, kuitenkaan paljastamatta epäillyn tekijän nimeä. Tämäkin papin velvollisuus ilmoittaa törkeästä valmisteilla olevasta rikoksesta viranomaisille, koski ainoastaan tilanteita, jos ripittäytyjä itse kieltäytyi ilmoittamasta rikosta viranomaisille.⁸³

Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistyksen pääsihteeri Aimo Hautamäki lähti liikkeelle siitä, että ehdoton vaitiolovelvollisuus ripissä esille tulleista rikoksista koski myös maallikkoa. Tätä hän perusteli Suomen evankelis-luterilaisen kirkon katekismuksella, jossa ei ollut hänen mukaansa selkeästi määritelty, etteikö ripissä ehdoton vaitiolovelvollisuus ilmitulleista asioista koskisi myös maallikkoja. Hänen mukaansa niin papin kuin maallikonkin rippiä vastaanottaessa tuli katekismuksen mukaan vaieta siinä esille tulleista asioista. Hänen mukaansa myös maallikkorippi-isän tai -äidin velvollisuudeksi jäi ripissä ohjata rikoksen tekijää ilmoittamaan rikoksesta itse poliisille. Hautamäen mukaan ihmisellä, joka katuvana ja parannukseen valmiina hakeutui ripitettäväksi, oli käsitys siitä, että hän oli tehnyt väärin ja halu tehdä parannus. Synninpäästössä annettavan evankeliumin kautta ihminen sai voimaa tunnustaa rikoksensa myös viranomaisille.⁸⁴ Mielenkiintoista oli, että Hautamäelle laki ei ensisijassa vaikuttanut olleen ensisijainen motivaattori rikokseen syyllistyneelle ihmiselle mennä viranomaisten luokse:

Minä ajattelen, että lain näkökulma ei ole kuitenkaan tässä ensisijainen vaan ripittäytyjän on oman pelastuksensa vuoksi tunnustettava rikoksensa viranomaisille. Synninpäästö ei ole synnin peite.⁸⁵

Hautamäen mukaan siis ensisijaisena lähtökohtana ja näkökulmana ja motivaation lähteenä tekijälle rikosten tunnustamisessa oli tekijän oma pelastus, eikä esimerkiksi halu sovittaa rikokset maallisen vallan edessä.

⁸² Hirvonen 2010.

⁸³ Piispainkokouksen selonteko 2011.

⁸⁴ Hirvonen 2010.

⁸⁵ Hirvonen 2010.

Rauhan Tervehdyksen artikkelissa kohtasivat siis kaksi toisistaan täysin poikkeavaa kantaa rippisalaisuudesta. Merkittävää oli, että molemmat kykenivät perustelemaan kantansa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon opin kannalta merkittävien asiakirjojen ja kokonaisuuksien avulla. Alaranta perusteli omia käsityksiään Suomen kirkkolain rippisalaisuutta koskeviin artikloihin nojautuen, kun taas Hautamäki löysi perustelunsa kirkon opin peruskohdat tiivistävästä katekismuksesta.⁸⁶ Vanhoillislestadiolaisuuden ollessa kuitenkin osa Suomen evankelis-luterilaisen kirkkoa olisi sen voinut olettaa käyttänsä käytännöissään ja opissaan noudattavan Suomen kirkon kirkkolakia, mutta se noudattikin kirkkolain vastaista käytäntöä rippisään.

Julkisessa keskustelussa vanhoillislestadiolaiseen liikkeeseen kohdistui voimakasta kritiikkiä liikkeen hyväksikäyttötapausten hoitamista kohtaan. Mopin palsta -nimisellä nettifoorumilla, joka oli keskittynyt vanhoillislestadiolaisuudesta käytyyn kriittiseen keskusteluun, nimimerkki ”Jaffa” esitti 16.5.2010 kriittisen puheenvuoron liikkeen johtoa kohtaan. Nimimerkin mukaan kaksi vuotta sitten joukko liikkeeseen kuuluneita asiantuntijoita oli ollut yhteydessä liikkeen johtoon pedofilia-asian tiimoilta. He olivat tarjonneet liikkeelle apua asian hoidossa muun muassa ehdottamalla alustuksia puhujainkokouksiin ja kirjoituksia liikkeen lehtiin pedofilia-aiheesta ja leirityöntekijöille koulutusta lastensuojelurikosten välttämisestä. Tässä kaikessa päämääränä oli ollut nimimerkin mukaan estää pedofilia-ongelman räjähtäminen ”liikkeen kylkeen”. SRK:n johto oli kuitenkin nimimerkin mukaan kieltäytynyt kaikesta avusta ja syyttänyt näitä ihmisiä liikettä vastaan nousemisesta ja eriseuraisuuden hengestä ja vaatineet heitä tuhoamaan kaiken pedofiliaan liittyvän aineistonsa. Tämän kaiken tiedon tapahtumista nimimerkki oli omien sanojensa mukaan saanut asianomaisilta, jotka olivat todistaneet tapahtumat luotettaviksi.⁸⁷

Tässä ”Jaffan” esittämässä puheenvuorossa piirtyi kuva siitä, että SRK:n johto tiesi pedofilia-ongelman olemassaolon, mutta ei halunnut yleisesti koko liikkeelle, sen puhujien ryhmälle ja jäsenille tuoda julki tätä ongelmaa. Johto ei ollut halunnut julkisesti myöntää koko liikkeelle ongelmaa, koska asian myöntäminen olisi tuonut seksuaaliset hyväksikäyttötapaukset suuremman ihmismäärän tietoon ja samalla todennäköisesti ajanut liikkeen katsomaan omia käytäntöjään ja toimintatapojaan kriittisesti. Tämä oli näkynyt siinä reaktiossa,

⁸⁶ Hirvonen 2010.

⁸⁷ ”Jaffa” 2010.

jonka liikkeen johtoa neuvoneet asiantuntijat olivat saaneet, johto oli nähnyt heidät eriseuran lietojina, jotka kyseenalaistivat johdon auktoriteetin.

Helsingin Sanomat uutisoi 29.9.2010 entisen eteläsuomalaisen suuren rauhanhdistyksen puheenjohtajan ja edelleenkin vanhoillislestadiolaisessa liikkeessä luottamustoimessa toimineen miehen olleen pidätettynä jo yhdeksän viikkoa epäiltynä törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Hyväksikäytön epäiltiin kohdistuneen yhteen tai useampaan miehen lähisukulaiseen. Syytettynä olivat miehen lisäksi kolme hänen lähisukunsa miestä.⁸⁸

Insestitapauksista kertoneessa uutisessa oli haastateltu tutkijatohtori Johanna Hurtigia, jonka mukaan vanhoillislestadiolaisessa liikkeessä hyväksikäyttötapauksista puhuminen oli loppunut julkisessa keskustelussa heti suurimman kohun laannuttua. Muun muassa liikkeen suviseuroissa 2010 Liperissä oli Hurtigin mukaan kevään kiivaasta julkisesta keskustelusta käytetty termiä ”kevätkämyrsky”. Tämä tutkijan mukaan viittasi hyväksikäyttötapauskeskustelun laantumiseen liikkeessä. Hänen mukaansa liikkeessä kyllä ymmärrettiin, että hyväksikäyttäjät tulisi saattaa rikosoikeudellisesti vastuuseen, mutta asioiden saattamista julkiseen keskusteluun vältettiin.⁸⁹ Termin ”kevätkämyrsky” käyttäminen liikkeen sisällä kuvaamaan julkista keskustelua hyväksikäyttötapauksista lienee oikein hyvin kuvannut liikkeen omaa itseymmärrystä tapausten julkisesta käsittelystä. Keskustelun nähtiin kestäneen hetken verran ja riepottelleen ja koetelleen uskovaisia ja heidän luottamustaan ja uskoa. Asiat haluttiin julkisen keskustelun ja sen koettelemusten sijasta käsitellä selkeästi liikkeen sisällä uskovaisten keskinäisessä rakkaudessa ja anteeksiantavaisessa ilmapiirissä.

Uutinen sisälsi myös erillisenä osiona SRK:n johtokunnan puheenjohtajan Olavi Voittosen haastattelun. Voittosta pyydettiin kommentoimaan uutista siitä, että liikkeen luottamushenkilö oli pidätettynä inestistä epäiltynä. Voittosen mukaan tämä oli ollut hänen tiedossaan, ja jos epäily osoittautuisi oikeaksi, vapautettaisiin tämä henkilö tehtävistään.⁹⁰ Itse epäillyn henkilön tekoihin Voittonen ei lähtenyt haastattelussa ottamaan millään tavalla kantaa esimerkiksi tuomitsemalla hyväksikäytön syntinä ja rikoksena.

Voittoselta kysyttiin haastattelussa, miten SRK:n tai jonkin sen rauhanhdistyksen kokouksessa suhtauduttiin, jos siellä tuli lapsen seksuaalinen

⁸⁸ Kerkelä & Kuokkanen 2010.

⁸⁹ Kerkelä & Kuokkanen 2010.

⁹⁰ Kerkelä & Kuokkanen 2010.

hyväksikäyttö. häneltä kysyttiin erityisesti sitä, että oliko tällöin kyseessä rippisalaisuuden piiriin kuulunut tapaus. Voittosen mukaan he suhtautuisivat asiaan ehdottoman vaitiolovelvollisuuden kautta. Hän lisäsi vielä, että toimisi tavalla, joka on määrätty Suomen evankelis-luterilaisen kirkon papille kirkkolaissa.⁹¹ Tässä tuli ilmi liikkeen oma käsitys ripin luonteesta. Maallikkoa koskivat samat periaatteet kuin kirkon pappia sielunhoito- ja rippitilanteissa. Kirkkolaki puhuu kuitenkin selkeästi yksilöistä ripin vastaanottajina, ei kokonaisista organisaatioista tai rauhanyhdistyksistä. Tätä taustaa vasten Voittosen kommentit organisaatioista ja rauhanyhdistyksistä ehdottoman vaitiolovelvollisina näyttäytyi hieman outona.

Voittonen sen aikaisen keskustelun ansiosta sai myös vastatakseen kysymyksen siitä, oliko ihmisiä, jotka olivat pyrkineet tuomaan hyväksikäyttötapaukset esille liikkeessä, painostettu liikkeen sisällä vaikenemaan tapauksista. Voittosen mukaan hän ei itse ollut tällaisista asioista kuullut vaan korosti, että epäilty hyväksikäyttötapaus tuli aina hoitaa sielunhoidollisesti sekä maallisen oikeuden edessä.⁹² Tällä tavalla Voittonen ainakin omalta kohdaltaan kielsi tietävänsä mitään epäillyistä painostustapauksista, joista esimerkiksi nimimerkki ”Jaffa” oli puhunut omassa puheenvuorossaan aiemmin. Mielenkiintoista ”Jaffan” ja Voittosen puheenvuorojen suhteessa on, että todennäköisimmin nimimerkki puhuessaan SRK:n johdosta, joka kielsi tiedon levittämisen pedofilia-asiasta, viittasi myös Voittoseen, joka oli tuolloin johtokunnan puheenjohtaja.⁹³

2.6 Liikkeen johto kannustaa avoimuuteen

Yle uutisoi 30.9.2010 Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistyksen päämajasta Oulusta haastatteleamalla järjestön pääsihteeriä Aimo Hautamäkeä. Uutisessa vanhoillislestadiolaisuuden johtoineen sanottiin rohkaisseen ihmisiä puhumaan hyväksikäytöistä.⁹⁴ Edellisenä päivänä tutkija Johanna Hurtig oli todennut vanhoillislestadiolaisuuden välttävän julkista keskustelua hyväksikäyttötapauksista ja liikkeen kutsuneen Liperin suviseuroissa hyväksikäyttötapausten paljastumista ja siitä aiheutunutta vilkasta keskustelua ”kevätskyrskyksi”.⁹⁵ Liikkeen suhtautumisessa, joka tuotiin julkisuudessa esille,

⁹¹ Kerkelä & Kuokkanen 2010.

⁹² Kerkelä & Kuokkanen 2010.

⁹³ ”Jaffa” 2010.

⁹⁴ Ylen uutiset 2010.

⁹⁵ Kerkelä & Kuokkanen 2010.

vaikutti siis tapahtuneen jonkinlaista muutosta suhteessa hyväksikäyttötapauksiin ja niiden julkituomiseen. Nyt liike julkisuuteen antamien kommenttiensa ja kannanottojensa mukaan halusi selkeästi, että hyväksikäyttötapauksia annettaisiin ilmi ja tuotaisiin julki. Tästä kehotuksesta ja rohkaisusta puhua hyväksikäyttötapauksista ei kuitenkaan ehkä vielä ollut pääteltävissä, että liikkeessä olisi kannustettu puhumaan julkisesti maan valtamedioissa tapauksista vaan pikemminkin liikkeen sisällä.

Uutisessa pääsihteeri Aimo Hautamäki korosti lapsen seksuaalisen hyväksikäytön olevan synty sekä rikos. Hänen mukaansa synnistä tehdään parannusta, ja rikos taas sovitetaan maallisen lain edessä. Mielenkiintoinen oli tätä synnin ja rikoksen määrittelyä seurannut kommentti ja myönnytys siitä, että yksittäiset uskovaiset olivat saattaneet aiemmin uskoa, ettei lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä tarvinnut rikosoikeudellisesti sovittaa.⁹⁶ Ensimmäistä kertaa siis julkisessa keskustelussa vanhoillislestadiolainen liike oman kattojärjestönsä pääsihteerin Hautamäen sanoin myönsi, että liikkeessä oli ollut ajatuksia siitä, että hyväksikäyttöä ei tarvinnut rikosoikeudellisesti sovittaa, jos sen oli ripissä saanut anteeksi ”Jeesuksen nimessä ja veressä”. Aiemmin liike oli julkisessa keskustelussa tyytynyt ainoastaan erittelemään käsityksiään lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä syntinä ja rikoksena ja puolustamaan omia käytäntöjään muun muassa rippisalaisuuden suhteen, eikä se ollut suostunut myöntämään julkisuuteen mitään liikkeen kannalta negatiivista seksuaalisista hyväksikäytöistä.⁹⁷

Merkittävää on kuitenkin kiinnittää huomio sanavalintaan ”yksittäiset uskovaiset”, jota Hautamäki käytti uutisessa. Myönnytyksessä ei niinkään ollut kyse siitä, että koko liike olisi tehnyt myönnytyksen vaan uutisen perusteella se näki väärinymmärryksen rikosoikeudellisen vastuun merkityksestä johtuneen yksittäisistä kristityistä, jotka olivat tulkinneet väärin liikkeen virallista käsitystä rikosoikeudellisesta vastuusta. Hautamäki tyrmäsikin täysin väitteen siitä, että liike olisi kokonaisuutena salaillut seksuaalisia hyväksikäyttöjä. Tätä hän perusteli sillä, että ”syntiä ei saanut koskaan peittää”.⁹⁸ Liike ei siis edelleenkään nähnyt tehneensä virheitä suhteessa julkisuudessa esitettyihin syytöksiin liikkeen suorittamasta hyväksikäyttöjen salailusta. Tämä liikkeen linja, joka korosti vahvasti yksilöä väärinymmärryksessä, jatkoi hyvin vahvasti liikkeen johtomiesten aiemmin julkisuudessa esittämää käsitystä siitä, että sielunvihollinen

⁹⁶ Ylen uutiset 2010.

⁹⁷ Esimerkiksi Hautamäki & Voittoinen 2010a; Hirvonen 2010.

⁹⁸ Ylen uutiset 2010.

oli se, joka sai ihmisen toisinaan toimimaan väärin. Liikkeen rakenteilla ei ollut siis mitään tekemistä seksuaalisten hyväksikäyttöjen salailun kanssa, kuten julkisuudessa moni oli aiemmin esittänyt.

Uutinen sisälsi myös konkreettisia toimenpiteitä, joilla liike oli Hautamäen kertoman mukaan lähtenyt hoitamaan paljastuneita seksuaalisia hyväksikäyttötapauksia ja korostanut jäsenilleen ja puhujilleen synnin sovittamisen ja rikosoikeudellisen vastuun välistä suhdetta. Hautamäki kertoikin esimerkkinä tällaisesta konkreettisesta toimenpiteestä liikkeen lähestyneen puhujiaan ja rauhanyhdistyksiään lähes tuhannella ohjekirjeellä, joiden sisällössä korostui avoimuus hyväksikäyttötapauksista puhumisessa.⁹⁹

Tällainen esimerkki liikkeen puhujilleen lähettämästä ohjekirjeestä löytyy laestadianleaks-nimisestä blogista, johon on tallennettu sanatarkka kopio SRK:n johtomiesten 1.6.2010 puhujilleen lähettämästä kirjeestä. Ohjekirje oli liikkeen johtomiesten pääsihteeri Aimo Hautamäen ja johtokunnan puheenjohtaja Olavi Voittosen kirjoittama kirje liikkeen puhujille. Kirjeessä tuotiin esille keskustelu, jota oli käyty liikkeen sisällä paljastuneista hyväksikäyttötapauksista. Johtomiesten mukaan yksikin hyväksikäyttö oli liikaa. He korostivat hyväksikäyttöä uhrin kannalta erittäin traumatisoivana kokemuksena ja kehottivat puhujia kaikkeen apuun, jota uhrin tarvitsivat päästäkseen elämässään jälleen eteenpäin. He korostivat kuitenkin myös hyväksikäyttäjän tarvinneen heidän kaiken tuen, jotta hän olisi kyennyt vastaamaan teoistaan sekä Jumalan edessä, että myös maallisen vallan edessä.¹⁰⁰ Kirjeessä tuli siis vahvasti esille vanhoillislestadiolaisuudessa jo aiemman julkisen keskustelun perusteella vallinnut käsitys, että uhrin lisäksi apua tarvitsi myös syntiin ja rikokseen langennut. Sielunhoitajan tehtävä oli syntien anteeksiantamisen lisäksi pyrkiä tukemaan ja ohjaamaan rikoksentekijä ilmoittamaan itse poliisille rikoksesta.

Johtomiehet totesivat kirjeessään hyväksikäyttäjiä olleen myös puhujien joukossa, jolle kirje oli osoitettu. Kirjeen toisessa osassa johtomiehet kohdistivat sanomansa puhujille heidän hengellisen vastuutehtävänsä näkökulmasta. Ensimmäiseksi he korostivat puhujille heidän asemansa tärkeyttä. Johtomiesten mukaan uskovaisina heillä kaikilla oli tehtävä oman sielunsa lisäksi myös taistella

⁹⁹ Ylen uutiset 2010.

¹⁰⁰ Hautamäki & Voittonen 2010c.

muiden ihmisten sielujen puolesta.¹⁰¹ Miehet korostivat puhujille ennen kaikkea heidän vastuullisuutta sielunhoitajina:

Sielunhoitajina meiltä kysytään taitoa ja ryhtiä toimia niin, että syntinen saa avun ja myös tuen toimia oikein. Rikoksen kohteeksi joutunutta ei saa jättää yksin.

Tukea tarvitsevat myös uhrin ja tekijän läheiset.¹⁰²

Kirjeessä johtomiehet korostivat siis hyvin vahvasti puhujien velvollisuutta sielunhoitajina ohjata ja hoitaa ennen kaikkea synnin tekijää, jotta hän kykenisi tekemään oikein. Uhrien kärsimyksille ja niiden hoitamiselle miehet antoivat arvoa kirjeessä toteamalla heidän tarvitsevan kaiken tuen ja avun. Kirjeen sanajärjestyksestä kyseisin kohdin on kuitenkin hyvin vahvasti pääteltävissä, että viime kädessä puhujan tärkein tehtävä oli ensisijassa hoitaa itse tekijää ja antaa paras mahdollinen tuki hänelle uhrien avun kustannuksella. Vastuu hyväksikäyttötapausten ilmoittamisesta viranomaisille oli viime kädessä tekijällä itsellään.

Nimimerkki ”Jaffa” oli aiemmin kertonut liikkeen johdon kieltäneen tiedon levittämisen hyväksikäytöistä jäsenilleen torjumalla asiantuntijoiden tarjoaman avun.¹⁰³ Nyt liikkeen johto oli selkeästi ottanut tiedottamisen omiin käsiinsä. ”Jaffan” kuvailema liikkeen johdon asiantuntija-avun torjuminen näyttäytyykin siinä valossa, että liike ei halunnut tilanteessa antaa kenellekään liikkeen johdon ulkopuoliselle asiantuntijalle valtaa tiedottaa hyväksikäytöistä. Se halusi pitää vallan itsellään ja tiedottikin hyväksikäytöistä muun muassa kyseisellä ohjekirjeellä puhujilleen, kun katsoi ajan olleen sopiva.

Ylen uutisessa Hautamäki kuitenkin korosti, jos epäili seksuaalista hyväksikäyttöä tapahtuneen, tuli varmistus asian oikeellisuudesta varmistaa uhriksi joutuneelta.¹⁰⁴ Ilmeisesti liikkeessä ajateltiin olleen myös perättömiksi katsottuja syytöksiä seksuaalisista hyväksikäytöistä. Tilanteessa, josta Hautamäki puhui, lienee kyse siitä, että kun joku muu kuin rippi-isänä tai – äitinä toimiva rippitilanteen ulkopuolella epäilee seksuaalista hyväksikäyttöä tapahtuneen, tulisi hänen tällöin kysyä varmistusta uhrilta itseltään. Rippitilanteessa nimittäin ripin antajaa sitoi ehdoton vaitiolovelvollisuus ripissä ilmitulleista asioista.

¹⁰¹ Hautamäki & Voittoinen 2010c.

¹⁰² Hautamäki & Voittoinen 2010c.

¹⁰³ ”Jaffa” 2010

¹⁰⁴ Hautamäki & Voittoinen 2010c.

3. SRK:n sisäinen selvitys tuo keskusteluun liikkeen johdon vastuun hyväksikäyttötapauksista

3.1 SRK tuo julkisuuteen sisäisen selvityksen tulokset

Suomen rauhanyhdistysten keskusyhdistys käynnisti työvaliokuntansa johdolla selvitystyön, joka koski yhdistyksen työalojen vastuuhenkilöiden ja johtokunnan toimia seksuaalisten hyväksikäyttötapausten ja muiden lastensuojelullisten asioiden hoidossa viimeisimpien vuosien aikana. Selvityksen laati asianajaja Eero Hyytinen, joka tehdessään selvitystä käytti apunaan muun muassa haastatteluja ja tutki yhdistyksen hallinnollisia pöytäkirjoja.¹⁰⁵

Oulussa 7.4.2011 SRK järjesti julkisen tiedotustilaisuuden sisäisen selvityksen lopputuloksista. Tiedotustilaisuudessa yhdistys antoi lehdistötiedotteen muodossa tiedon keskeisimmistä selvityksen lopputuloksista. Itse sisäinen selvitys tarkalta sisällöltään jäi ainoastaan yhdistyksen omien johtomiesten ja elinten tietoon, eikä sitä kokonaisuudessaan annettu julkisuuteen. Ylen uutiset raportoi 7.4.2011 SRK:n tiedotustilaisuudesta otsikolla ”Jopa sata pedofilia-epäilyä”. Uutisessa vanhoillislestadiolaisuuden johdon sanottiin myöntäneen seksuaalisia hyväksikäyttöjä tapahtuneen liikkeessä kymmeniä. Uutisen mukaan epäiltyjä hyväksikäyttöjä oli liikkeessä sisäisen selvityksen lopputulosten perusteella satoja. Tiedotustilaisuudesta lainatussa kommentissa yhdistyksen pääsihteeri Tuomas Hänninen totesi: ”Aluksi haluan todeta, että se kaikki, mistä meitä on syytetty, on totta”.¹⁰⁶ Ensimmäistä kertaa liike ja sen johto julkisesti myönsi, että liikkeessä oli sattunut laajamittaista seksuaalista hyväksikäyttöä.

Lehdistötiedotteessa johtomiehet pääsihteeri Hänninen ja johtokunnan puheenjohtaja Olavi Voittoinen toivat esille lukuja, joita tutkijatohtori Johanna Hurtig oli kirjannut ylös ja saanut tietoonsa. Lehdistötiedotteessa olleiden tilastojen mukaan vanhoillislestadiolaisessa liikkeessä oli 1980-luvulta alkaen paljastunut 70–100 hyväksikäyttötapausta. Tekijöistä 30:n rikosprosessi oli, joko vireillä, tai päättynyt 2000-luvulla. Hyväksikäyttötapauksista osan todettiin olleen erittäin vakavia ja kohdistuneen useisiin perheenjäseniin. Tilastojen mukaan 10–15 liikkeen omaa puhujaa oli syyllistynyt vuosikymmenien aikana lasten seksuaalisiin hyväksikäyttöihin. Johtomiehet korostivatkin lehdistötiedotteessa,

¹⁰⁵ Hänninen & Voittoinen 2010.

¹⁰⁶ Ylen uutiset 2011.

ettei tällaisiin rikoksiin syylistynyt voinut jatkaa liikkeen puhujana. Mielenkiintoista tässä lehdistötiedotteessa oli, että johtomiehet vertailivat liikkeestä paljastuneiden hyväksikäyttötapausten lukumäärää yleisesti yhteiskunnasta paljastuneiden tapausten määrään. Heidän mukaansa yhteiskunnassa oli kuluneella vuosikymmenellä tullut ilmi arviolta 7000–8000 hyväksikäyttötapausta.¹⁰⁷

Jollain tavalla tämä tapauslukujen vertailu kuvasti vanhoillislestadiolaisuuden ja sen johdon käsitystä siitä, että lasten seksuaalinen hyväksikäyttö ilmiönä ei ollut heidän liikkeessään yhtään sen yleisempi kuin muuallakaan yhteiskunnassa. Muualla yhteiskunnassa tapauksia oli tullut ilmi 7000–8000, mutta heidän liikkeessään arviolta 70–100. SRK näytti siis edelleen, vaikka se tiedotustilaisuudessa myönsi ”asioiden, joista heitä syytettiin olleen totta”, olleen edelleen jollain tavalla puolustuskannalla hyväksikäyttötapausten julkisessa käsittelyssä.¹⁰⁸

Liikkeen johdon antama lehdistötiedote sisälsi myös mielenkiintoisesti ennen varsinaisia edellä esiteltyjä tapauslukuja jonkinlaisen kuvauksen SRK:n ja vanhoillislestadiolaisuuden rakenteesta. Liikkeen rauhanyhdistysten katsottiin koostuvan vapaaehtoisvoimin tehtävästä työstä ja vapaaehtoisesta osallistumisesta. Merkittävää oli, että toimijoina liikkeessä katsottiin olleen yksittäiset ihmiset, perheet ja kodit.¹⁰⁹ Tässä korostui eräällä tavalla SRK:n käsitys itsestään Jumalan pelastavana valtakuntana, jossa yksittäiset ja erilliset yksilöt saivat virvoitusta sieluilleen. Tämä yksilöllisyyden korostus tuli tyypillisenä aiemmin esille julkisuuteen, kun liikkeen johto näki seksuaalisten hyväksikäyttöjen selkeästi olleen yksittäisten ihmisten hairahduksia.¹¹⁰

Lehdistötiedotteessa miehet siirtyivät seuraavaksi selvittämään liikkeen nuorisotyössä ja erilaisissa siihen liittyneissä työaloissa ilmitulleita tapauksia. Heidän mukaansa tietoon oli tullut ainoastaan yksi tapaus, joka sekin oli ollut lähinnä seksuaalista häirintää muistuttava tapaus, josta ei ollut kuitenkaan nostettu syytettä. Lisäksi liikkeen kolmessa kansanopistossa oli paljastunut yksi seksuaalinen hyväksikäyttötapaus 1960-luvulta.¹¹¹

Merkittävää lehdistötiedotteessa oli, että liikkeen johto pahoitteli ensimmäistä kertaa sitä, jos sen antamista aiemmista kannanotoista oli välittynyt

¹⁰⁷ Hänninen & Voittoinen 2011.

¹⁰⁸ Ylen uutiset 2011.

¹⁰⁹ Hänninen & Voittoinen 2011.

¹¹⁰ Esimerkiksi Hautamäki & Voittoinen 2010b.

¹¹¹ Hänninen & Voittoinen 2011.

uhria vähätelty ja hyväksikäyttäjiä suojellut kuva. Johto myönsi, että liian usein sen tiedotteissa ja kannanotoissa oli unohdettu täysin uhri ja hänen kärsimyksensä. Johdon mukaan minkäänlainen uhrien kokemusten vähättely ei ollut tarkoituksena. Tiedotteessa liike myönsi myös, että hallinnossa asioihin olisi tullut reagoida paljon nopeammin silloin, kun esimerkiksi eri asiantuntijat olivat kertoneet sille hyväksikäyttötapauksiin liittyneistä asioista. Johto puolusti kuitenkin, etteivät sen johtomiehet ja -elimet olleet saaneet tapauksista tarpeeksi laajaa kokonaiskuvaa, jotta olisivat voineet toimia asiassa oikealla tavalla.¹¹² Tätä osaltaan kuvasi myös Voittosen Ylen uutisissa antama kommentti siitä, että ilmiön laajuus yllätti hänet huolimatta niistä kaikista hänen 30-vuotisella urallaan kohtaamista ja käsittelemistä murheellisista tapahtumista.¹¹³

Lastensuojelun tutkija Johanna Hurtig oli antanut kyseiseen liikkeeseen teettämään sisäiseen selvitykseen tietoja omista haastattelututkimuksistaan, jotka koskivat hänen tekemäänsä tutkimusta hengellisestä väkivallasta. Hurtig arvostelikin myöhemmin vuonna 2013 ilmestyneessä tutkimuksessaan *Taivaan taimet* voimakkaasti liikkeen lehdistötiedotteessa antamaa kuvaa, että liikkeen johtomiehiltä ja -elimiltä oli puuttunut kokonaiskuva tapahtumista. Hurtigin mukaan hän oli jo vuodesta 2008 lähtien tietoon saamiensa juttujen kautta pyrkinyt tuomaan liikkeessä esille seksuaalisten hyväksikäyttöjen yhteyksiä liikkeen oppiin ja käytäntöihin. Asiasta oli järjestettyjä monia kokouksia liikkeen johdon kanssa, mutta tutkijan mukaan aina se oli vältellyt keskustelua liikkeen käytänteiden ja hyväksikäyttötapausten välisestä suhteesta. Kokouksissa johdolle oli ollut myös vaikeaa, ellei jopa mahdotonta, nähdä seksuaalinen hyväksikäyttö liikettä koskettaneena ilmiönä. Hyväksikäyttötapauksia myönnettiin olleen liikkeessä. Nämä tapaukset oli kuitenkin johtohenkilöiden mukaan aikoinaan hoidettu asianmukaisella ja liikkeen opettamalla tavalla maallisen vallan edessä. Kokoukset myös kaatuivat varsin usein siihen, ettei johto nähnyt tutkijaa ja kaikkia kokouksiin osallistuneita oikeassa hengessä kanssaan vaeltaviksi. Kokoukset kaatuivat siis välillä puhtaasti henkilösuhteisiin¹¹⁴

Kritiikin kärki Hurtigilla liittyi siis siihen, että liikkeen johdon väittäessä johtomiehiltä ja -elimiltä puuttuneen kokonaiskuva hyväksikäyttötapauksista, niin todellisuudessa tutkija oli jo vuosien ajan pyrkinyt luomaan liikkeen johdolle ja elimille kokonaiskuvaa hyväksikäyttötapauksista, ja niiden yhteyksistä liikkeen

¹¹² Hänninen & Voittoinen 2011.

¹¹³ Ylen uutiset 2011.

¹¹⁴ Hurtig 2013, 99–100, 102–103.

rakenteisiin. Liikkeen johto oli kuitenkin torjunut nämä Hurtigin vaatimukset muun muassa vetoamalla henkilösuhteisiin tai torjumalla kyseessä olleen ilmiön yleisyyden ja yhteyden liikkeen rakenteisiin. Tutkijan mukaan vetoaminen kokonaiskuvan puuttumiseen oli vain tekosyy väistää vastuu ja avoin julkinen keskustelu asioista. Hänen mukaansa kokonaiskuvan puutteeseen oli ainoastaan liikkeen johdon keino säilyttää valta-asemansa ennallaan.¹¹⁵ Tiedotteessa SRK:n johto kyllä myönsi, että virheitä asioiden hoidossa oli tapahtunut, mutta tämäkin sanoitettiin tavalla, joka kuvasti hyvin kokonaiskuvan puutteeseen vetoamista. Asioissa ”ei ole nimittäin osattu toimia oikein ja asianosaisille on annettu ristiriitaisia tai vääriä ohjeita”.¹¹⁶ Asioiden vääränlainen hoito kuvastuikin jollain tavalla osaamattomuutena, eikä niinkään esimerkiksi tietoisena salailuna, josta liikettä oli syytetty julkisuudessa jo aiemmin.

Nimimerkki ”Jaffan” Mopin palstalla aiemmin vuonna 2010 julkaisema puheenvuoro siitä, että liikkeen johto olisi pari vuotta aiemmin kieltäytynyt avusta, jota joukko asiantuntijoita oli tarjonnut seksuaalisten hyväksikäyttötapausten hoidossa, nouseekin siis Hurtigin esille nostamien kommenttien valossa erittäin keskeiseen osaan.¹¹⁷ Asiantuntijoiden joukossa, joihin nimimerkki viittasi, oli siis saattanut olla tutkija Johanna Hurtig, joka tutkimuksessaan sanoi nostaneensa johdon tietoon epäilyksensä seksuaalisen hyväksikäytön ja liikkeen rakenteen välisestä riskisuhteesta ensimmäisen kerran vuonna 2008.

Liike myönsi tiedotteessa salailua ja uhrien vaientamista tapahtuneen seksuaalisten hyväksikäyttötapausten hoidossa. Tämä liikkeen johdon mukaan johtui kuitenkin ainoastaan siitä, että ripin todellinen olemus ja tarkoitus oli unohdettu. Asiantuntija-apua tilanteiden hoidossa johto myönsi myös käytetyn aivan liian ”puutteellisesti”.¹¹⁸ Liikkeen johto myönsi siis, että hyväksikäyttötapausten salailua oli tapahtunut. Se kuitenkin edelleen vetosi, kuten aiemmin julkisissa puheenvuoroissaan, että salailu oli johtunut ainoastaan siitä, että liikkeen oikea opetus ripistä ja sen merkityksestä oli unohdettu ja väärinymmärretty.¹¹⁹

Lehdistötiedote poikkesi myös aiemmista johdon julkisista lausumista siinä, että tiedotteessa johtomiehet keskittyivät selkeästi tuomaan ilmi liikkeen

¹¹⁵ Hurtig 2013, 99–100, 102–103, 108.

¹¹⁶ Hänninen & Voittoinen 2011.

¹¹⁷ ”Jaffa” 2010.

¹¹⁸ Hänninen & Voittoinen 2011.

¹¹⁹ Esimerkiksi Ylen uutiset 2010; Hautamäki & Voittoinen 2010b.

mahdollisia tekemiä virheitä. Huomattavaa on, että kun aiemmin liikkeen johto monissa kannanotoissaan oli pyrkinyt korostamaan ripin merkitystä myös itse tekijän kannalta uhrin lisäksi, niin nyt se ei maininnut tästä yhtään mitään.¹²⁰ Johdolle oli tärkeää myöntää tiedotteessa, että uhrien kokemuksia oli vähätelty liikkeen. Olennaista johdolle oli ripin kohdalla myöntää salailua tapahtuneen, mutta sitäkin ainoastaan vain, koska liikkeessä yleinen käsitys ripin ja maallisen rikosoikeuden välisestä suhteesta oli olennaisella tavalla joissain tapauksissa väärinymmärretty.¹²¹

SRK päätti lopulta, että sisäisen selvityksen perusteella sillä ei ollut tarvetta ryhtyä jatkotoimenpiteisiin yhdistyksen hallintoa tai nykyistä johtokunnan puheenjohtajaa kohtaan. Johtokunnan puheenjohtajalla viitattiin tässä yhteydessä, vaikkakaan ei suoraan, Olavi Voittoseen. Mielenkiintoista lehdistötiedotteessa oli, että puheenjohtaja Voittosen toimia oli tutkittu erääseen ”yksittäistapaukseen” liittyen, mutta häntä kohtaan ei siis selvityksen mukaan ollut tarvetta kohdistaa minkäänlaisia toimenpiteitä. Lopputuloksena siis selvitys, joka oli käynnistetty vuoden 2010 lopulla selvittämään liikkeen hallinnon ja johtoelinten toimia lasten seksuaalisten hyväksikäyttötapausten hoidossa, päättyi antamaan liikkeen johdolle ja hallinnolle vapauttavan päätöksen niiden toimista. Johto ja hallinto saivat valtuutuksen jatkaa nykyisillä paikoillaan.¹²² Sisäisen selvityksen lopputuloksesta jäi jollain tavalla ristiriitainen kuva. Johdon katsottiin tehneen virheitä, mutta silti se sai valtuutuksen jatkaa toimissaan ihan kuin mitään ei olisi koskaan tapahtunut.

3.2 Sisäisen selvityksen lopputulos ei vakuuta julkisuutta

Liikkeen teettämän sisäisen selvityksen tarkka sisältö jäi siis ainoastaan tiedotustilaisuuden ja lehdistötiedotteessa annettujen tietojen varaan. Muilta osin tämä selvitys pidettiin ainoastaan liikkeen johdon ja joukon erinäisiä lastensuojelijoita tiedossa. Kuvaavaa onkin, että tutkija Johanna Hurtigin ei myöskään annettu päästä käsiksi selvityksen sisältöön, vaikka hän tätä pyysi Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistykseltä. Erikoista SRK:n päätöksessä evätä selvityksen näkeminen tutkijalta oli, että hän oli itse osallistunut selvityksen tekoon antamalla omissa tutkimuksissaan tietoonsa saamia hyväksikäyttötapauksia ja niihin liittyviä piirteitä ilmi selvitystä varten. Hurtigillakin oli siis ainoastaan käytössä arvioidessaan sisäistä selvitystä vain

¹²⁰ Esimerkiksi Hautamäki & Voittoinen 2010a.

¹²¹ Hänninen & Voittoinen 2011.

¹²² Hänninen ja Voittoinen 2011.

tiedotustilaisuus ja siellä annettu lehdistötiedote. Tutkijalle itselleen olisi ollut tärkeää päästä näkemään sisäisen selvityksen sisältö, jotta hän olisi voinut todentaa, että hänen tutkimuksiaan oli käytetty asianmukaisella ja oikeuttavalla tavalla.¹²³

Sisäisen selvityksen lehdistötiedotteen ja -tilaisuuden jälkeen *Helsingin Sanomat* uutisoi 9.4.2011 Keskusrikospoliisin (Krp) ottavan selvitettäväkseen tilaisuudessa ilmitulleet hyväksikäyttötapaukset. Krp:n tekemä selvitys tuli koskemaan tapauksia, jotka eivät vielä mahdollisesti olleet tulleet poliisin tietoon selvityksen tietoon saamista hyväksikäytöistä, mutta myös niitä, jotka olivat jo olleet tutkinnassa. Krp korosti tapausten ilmoittamisessa ja selvittämisessä asianosaisten vastuuta.¹²⁴

Uutisessa tutkijatohtori Johanna Hurtigin korostettiin antaneen tiedot tapausluvuista SRK:lle sisäistä selvitystä varten. Johanna Hurtig totesikin hänen keräämiensä ja tietoon saamiensa tapausten olleen suuremmalti osin jo rikosoikeuteen saatettuja ja poliisille ilmoitettuja. Joukosta löytyi myös jo rikoksena vanhentuneita tapauksia. Tutkija totesi myös, että tapauksissa saattoi myös olla sellaisia, joissa uhri ei ollut ”kokenut voimiansa riittävän” tapauksen eteenpäin viemiseen poliisille. Tärkeää Hurtigin mukaan oli kuitenkin selvittää tapaukset ja saattaa ne rikosoikeudelliseen vastuuseen uusien ”tulevien uhrien suojelemisen kannalta.”¹²⁵

Uutisessa SRK:n pääsihteerin Tuomas Hännisen sanottiin todenneen liikkeen nyt korostavan ensisijassa hyväksikäyttötapausten tietoon saattamista poliisille. Kuvaavaa Hännisen kommentoissa olikin, että nyt hänen mukaansa liikkeessä tilanteessa, jossa epäilty lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö tuli jollekulle ilmi, oli ensisijaisen tärkeää kääntyä rauhanyhdistyksen sijasta välittömästi poliisin puoleen. Hänninen jatkoi vielä ”sielunhoidollisen avun tarpeen olevan sitten eri asia”.¹²⁶

Helsingin Sanomien uutinen nosti esille sisäisen selvityksen lopputuloksesta sen, että virheitä johdon osalta oli katsottu tapahtuneen, mutta siitä huolimatta liike oli antanut johdolle valtuutuksen jatkaa sen hetkisissä tehtävissään. Hännisen omien tietojen mukaan kaikki johdon tietoonsa aikoinaan saamat

¹²³ Hurtig 2013, 106–107.

¹²⁴ Vähäsarja 2011a.

¹²⁵ Vähäsarja 2011a.

¹²⁶ Vähäsarja 2011a.

hyväksikäyttötapaukset oli saatettu poliisin tietoon.¹²⁷ Hänninen kuvasikin esimerkkinä tilannetta, jos hän itse saisi tietoonsa lapsen seksuaalisen hyväksikäyttötapausten:

Jos joku soittaa ja kertoo tällaisesta, minun ensimmäinen vastakysymykseni on, että oletko kertonut tästä viranomaiselle. Jos hän vastaa, että ei, olen sanonut, että muuta vaihtoehtoa ei ole.¹²⁸

Mielenkiintoista Hännisen kommentteissa oli, ettei hän nähnyt liikkeen johdon syyllistyneen minkäänlaiseen hyväksikäyttötapausten salailuun, koska hänen omien tietojensa perusteella kaikki tapaukset, jotka liikkeen johto oli saanut tietoonsa, oli ilmoitettu viranomaisille. Virheitä johdon toimissa, jotka selvityksen julkisuuteen annettu yhteenveto oli tuonut esille, Hänninen ei kiistänyt kommentteissaan. Hänen mukaansa virheissä ei kuitenkaan missään nimessä ollut kyse siitä, että johto olisi tietoisesti salaillut hyväksikäyttöjä.¹²⁹

Erikoista verrattuna muihin aiempiin hyväksikäyttötapauxia ja osittain myös SRK:n johdon kommentteja käsitelleisiin julkisiin puheenvuoroihin oli, että tällä kertaa johto, toisin sanoen pääsihteeri Tuomas Hänninen, otti asioihin henkilökohtaisella tasolla kantaa korostamalla omia toimiaan tilanteessa, jossa hän mahdollisesti saisi tietoonsa seksuaalisen hyväksikäyttötapausten. Uutisen tekijän tarkoituksena lienee ollut tuoda Hänniselle kohdistettujen kysymyksen avulla julkisuuteen liikkeen johdon henkilökohtaisia mielipiteitä hyväksikäyttötapausten hoitoon.¹³⁰

Helsingin Sanomien päätoimittajat ottivat kantaa pääkirjoituksessaan ”Hyväksikäyttö ei ole sisäinen asia” 10.4.2011 SRK:n julkisuuteen antamiin sisäisen selvityksen lopputuloksiin ja tietoihin. Päätoimittajien mukaan selvityksessä liikkeelle tietoon tulleet tarkat luvut hyväksikäyttäjien määrästä ja puhujien suuresta osuudesta hyväksikäyttäjistä eivät voineet tulla liikkeelle minkäänlaisena yllätyksenä. He viittasivat siihen, että *Helsingin Sanomat* oli uutisoinut jo reilu vuosi sitten tapauksista ja antanut jo tuolloin julkisuuteen selvityksen tietojen kaltaisia lukuja hyväksikäyttötapausten määrästä. *Helsingin Sanomat* oli heidän mukaansa jo aiemmin tuonut julkisuuteen epäilykset liikkeen mahdollisista laiminlyönneistä hyväksikäyttötapausten hoidossa.¹³¹

Päätoimittajat kiittelivät pääkirjoituksessaan erityisesti myös niitä ihmisiä, jotka olivat liikkeessä nostaneet asiat esille ja tarkastelleet itsekriittisesti omaa

¹²⁷ Vähäsarja 2011a.

¹²⁸ Vähäsarja 2011a.

¹²⁹ Hänninen & Voittoinen 2011.

¹³⁰ Hänninen & Voittoinen 2011; Vähäsarja 2011a.

¹³¹ Meriläinen & Pentikäinen 2011.

liikettään ja tapahtumia. Päätoimittajat sanoivat selvityksen olleen tärkeä askel asioiden käsittelyssä eteenpäin. Heidän mukaansa liikkeessä oli erityisesti uhrien avun saamisen kannalta tärkeää käydä avointa keskustelua hyväksikäytöistä, koska varsin usein liikkeessä uhrien etuja ajaneet ihmiset oli mielipiteineen tukahdutettu. Päätoimittajat arvostelivat myös sisäistä selvitystä siitä, että hyväksikäyttötapauksia ei heidän mielestään voinut hoitaa liikkeen sisäisenä asiana, koska hyväksikäyttö oli ”raskasta rikollisuutta”. He kehottivat voimakkaasti, että viranomaiset ottaisivat tutkittavakseen liikkeen hyväksikäyttötapaukset.¹³² Keskusrikospoliisi oli päivää ennen päätoimittajien kirjoitusta ilmoittanut ottaneensa tapaukset tutkintaan, joten heidän vaatimuksiinsa oli vastattu.¹³³

Pääkirjoituksessaan päätoimittajat toivoivat, että sisäinen selvitys saisi vanhoillislestadiolaisen liikkeen katsomaan itseään peilistä seksuaalisen hyväksikäyttötapausten tiimoilta. Yhtenä tärkeänä teemana päätoimittajat nostivat esille, että liikkeen tulisi erityisesti tarkastella sen opin ja kulttuurin suhdetta seksuaalisiin hyväksikäyttöihin. Päätoimittajat eivät voineet kirjoituksessa hyväksyä sitä, että sisäisessä selvityksessä liikkeen johtomiehiä ja hallinnossa toimineita henkilöitä vastaan ei kohdistettu minkäänlaisia toimenpiteitä. He vaativatkin, että liikkeen johto ja hallinto tarkastelisi uudelleen liikkeen johdon vastuuta hyväksikäyttötapausten hoidossa.¹³⁴

Lehdistötiedotteen julkaiseminen ja lehdistötilaisuus vaikuttivat aivan niitä seuraavina viikkoina herättäneen varsin vilkasta keskustelua. *Kotimaa*-lehden päätoimittaja Olli Seppälä otti osaa julkiseen keskusteluun pääkirjoituksellaan ”Avoimuus synnyttää luottamusta” 14.huhtikuuta 2011. Pääkirjoituksessaan Seppälä lähti liikkeelle siitä, että liikkeeltä oli ”merkittävä askel”, että se myönsi tiedotustilaisuudessa seksuaalisia hyväksikäyttötapauksia tapahtuneen liikkeessä laajasti. Lisäksi hän kiitteli johtoa siitä, että se oli myöntänyt sitä vastaan esitettyjen syytösten olleen totta. Erityisesti Seppälä nosti esille teemana avoimuuden, jota omalta osaltaan tiedotustilaisuus osoitti liikkeessä tapahtuneen. Hänen mukaansa kyseisenlainen avoimuus oli uutta liikkeessä. Hän kertoi jopa joidenkin kuvanneen liikkeen avoimuutta suoranaista murroksena, jossa vanhan sukupolven ääni oli jäänyt taka-alalle ja uusi avoimuutta korostava sukupolvi oli noussut esille. Tosin Seppälä vielä muistutti, että avoimuus ja tiedotustilaisuus

¹³² Meriläinen & Pentikäinen 2011.

¹³³ Vähäsarja 2011a.

¹³⁴ Meriläinen & Pentikäinen 2011.

olivat syntyneet pakon edessä. Liikkeellä ei ollut muuta vaihtoehtoa kuin järjestää tiedotustilaisuus kaiken sen viivyttelyn ja salailun jälkeen, mitä liikkeessä oli ilmennyt.¹³⁵

Olli Seppälän mukaan avoimuus oli kaiken julkisen keskustelun perusta. Tätä hän myös peräänkuulutti kirkkojen ja herätysliikkeiden toimintaan ja viestintään. Hän puolusti voimakkaasti lehdistöä, joka hänen mukaansa nykypäivänä nosti asiat esille vain oikeissa ja tarpeen vaatimissa tilanteissa. Uutiset eivät hänen sanojensa mukaan syntyneet missään nimessä ”tyhjästä”, koska tyhjästä syntyneet uutiset eivät yleisesti saavuttaneet nykypäivän lehdistölle asetettuja vaatimuksia totuudenmukaisuudesta. Hänen mukaansa olikin tuhoon tuomittavaa, jos tässä tilanteessa joku liike vain salailisi ja jättäisi asioita kertomatta. Tämä hänen mukaansa johtaisi vain turhiin vastakkainasetteluihin. Nämä vastakkainasettelut voitiin hänen mukaansa välttää kertomalla esimerkiksi kriisitilanteissa asioista suoraan sen enempää kiertelemättä tai salailematta. Hänen sanojensa mukaan ”avoimuus lisäsi luottamusta”. Kun asioista puhuttiin suoraan, voitiin hänen mukaansa keskustelua käydä jatkossa ennen kaikkea ”myönteisessä ilmapiirissä”.¹³⁶

Päätoimittaja Seppälän puheenvuoro oli siis hyvin voimakkaasti lehdistön totuus pohjaa korostava. Lehdistö oli hänen mukaansa varsin usein monien realiteettien johdosta oikeassa. Avoimuus korostui hänen keskeisenä teemana. Päätoimittaja puhui avoimuuden vaatimuksesta hyvinkin yleisellä tasolla, mutta vaatimus oli osoitettu selkeästi vanhoillislestadiolaiselle liikkeelle ja sen johdolle, jonka avoimuutta pääkirjoituksen alussa Seppälä kiitteli, mutta heti seuraavaksi korosti sen syntyneen ainoastaan pakon edessä vuoden viivyttelyn jälkeen. Seppälän mukaan liikkeen olisi pitänyt selkeästi avoimesti heti alusta lähtien, ja ennen kaikkea omasta tahdosta tulla julkisuuteen ja perin pohjin selvittää seksuaaliset hyväksikäyttötapaukset, jotta keskustelu olisi ollut myönteisempää myös liikkeen omalta kannalta.¹³⁷

SRK:n päätös jättää yhdistyksen johto rankaisematta aiheutti myös vilkasta keskustelua ja poiki myös yhden konkreettisen toimenpiteen, josta *Helsingin Sanomat* uutisoi 20.4.2011. Lehden mukaan vanhoillislestadiolaisuuden johtohenkilöiden johtokunnan puheenjohtajan Voittosen ja entisen pääsihteerin Hautamäen toimista oli tehty tutkintapyyntö poliisille. Mielenkiintoista oli, että

¹³⁵ Seppälä 2011.

¹³⁶ Seppälä 2011.

¹³⁷ Seppälä 2011.

henkilö, joka oli pyynnön tehnyt, oli mainittu lehdessä nimeltä, hän oli joensuulainen Leena Huovinen. Tutkintapyynnössä keskiössä oli lehden mukaan selvityttää, että olivatko johtomiehet syyllistyneet yllyttämään jäseniään lain rikkomiseen, kun he olivat yleisesti aiemmissa puheenvuoroissaan tuoneet esille, että liikkeessä rippisalaisuus koski myös maallikkoja. Huovisen tutkintapyynnöstä suoraan otetun lainauksen mukaan tätä SRK:n johtomiesten julkisuuteen vahvasti korostamaa oppia oli sovellettu sillä seurauksella, että seksuaaliset hyväksikäytöt olivat jääneet ilmoittamatta viranomaisille. Lisäksi niitä henkilöitä, jotka olivat pyrkineet tuomaan hyväksikäytöt johdon tietoon, oli voimakkaasti painostettu ja vaiennettu.¹³⁸ Huovisen tutkintapyyntö siis vaikutti vahvasti kyselleen liikkeen silloisten johtohenkilöiden vastuun perään. He olivat olleet tuolloin liikkeen johdossa ja vastanneet liikkeen opinmuodostuksesta ja suunnasta.

Huovinen ei voinut lehden mukaan hyväksyä sitä, että SRK:n johtokunta oli sisäisen selvityksen perusteella vapauttanut liikkeen johdon vastuusta. Huoviselle oli tärkeää, että koko johtokunnan toimet tutkittaisiin, koska he olivat antaneet hyväksyntänsä johtomiesten ajatuksille ja toimille.¹³⁹ Huovinen näki johtokunnan vastuun tutkinnan arvoisena asiana. Olihan johtokunta oikeuttanut Hautamäen ja Voittosen vallan virheistä huolimatta ja tällä tavalla myös hyväksynyt johdon ajatukset ja virheet. Tämä oli ensimmäinen kerta, kun liikkeen johdolta ja johtokunnalta vaadittiin julkisuudessa vastuuta seksuaalisten hyväksikäyttötapausten huonosta hoidosta. Johtoa ei syytetty suoranaisesti peittelystä, mutta kylläkin siihen vaikuttamisesta omilla ajatuksillaan. Ehkä ensimmäistä kertaa julkisuudessa liikkeen johdon vastuu jäseniensä elämäntapaan nähtiin erittäin suurena ja ohjaavana.

Kotimaa24-verkkopalvelu uutisoi 18.5.2011 Haaparannan kirkkoherran Kimmo Sulilan tehneen päätöksen, jonka mukaan SRK:n puheenjohtaja Olavi Voittosen tulo Haaparannan kirkkoon kesäseurojen puhujaksi oli peruttu. Syynä tälle perumiselle oli Sulilan mukaan ”pastoraalinen huoli”, joka aiheutui SRK:n pedofiliajulkisuuden aiheuttamasta hämmennyksestä”. Sulila viittasikin pedofiliajulkisuudella siihen kaikkeen, mitä lehdistö oli kirjoittanut viime päivinä sisäisen selvityksen lopputuloksista ja jatkokeskustelusta. Sulila mainitsi esimerkkeinä muun muassa johtoon kohdistetun tutkintapyynnön ja sen, että SRK oli myöntänyt kaikkien heihin kohdistettujen syytösten olleen totta. Sulilan

¹³⁸ Vähäsarja 2011b.

¹³⁹ Vähäsarja 2011b.

mukaan tilanteen epäselvyyden ja vilkkauten takia hän oli päätynyt perumaan Voittosen tuloa Haaparantaan. Sulila käytti termiä ”pastoraalinen huolenpito” puhuessaan tilanteesta. Hänen mukaansa oli pastoraalista huolenpitoa omia seurakuntalaisiaan ja itse Voittosta kohtaan, että Voittoon saisi nyt levätä tästä palvelusvuorosta. Sulila kuitenkin korosti, ettei syyttänyt SRK:ta mistään.¹⁴⁰

Sulila siis perusteli Voittosen tuloa perumista Haaparantaan sillä kaikella hämmennystä ihmisissä aiheuttaneella julkisuudella liikkeen hyväksikäyttötapauksista. Pääsyy perumiselle ei ollut itsessään, että hän olisi syyttänyt liikettä pedofiiliasta, tai tuominnut liikkeen. Pääsyy oli puhtaasti julkisuuden aiheuttama hämmennys ihmisissä. Tämä hämmennys heijastui myös siihen, että Sulilan mukaan ”pastoraalisen huolenpidon” eli seurakunnan ihmisten hengellisen kohtaamisen kannalta oli parempi jättää Voittoon lepäämään palvelusvuorosta. Mielenkiintoista oli, että Sulila kantoi myös ”pastoraalista huolenpitoa” Voittosta kohtaan. Hänen mukaansa oli nimittäin Voittosen puhujantehtävien ja hengellisen tehtävän kannalta parempi jäädä lepäämään kyseisestä tehtävästä.

Olavi Voittoon ei lähtenyt uutisen mukaan millään tavalla tuomitsemaan tai haukkumaan Sulilan päätöstä vaan piti tätä kirkkoherran itsenäisenä päätöksenä. Tällaiseen puhujakieltoon Voittoon ei Suomessa kuitenkaan ollut törmännyt. Kirkkoherra Sulila oli sanojensa mukaan saanut puhumiskiellolle tukea Suomesta muun muassa Tornion rauhanyhdistyksestä, jossa hän välillä toimi itse puhujana. Sulilan ”pastoraalisen huolenpidon” sisältö puheenjohtaja Voittosta kohtaan kävi hyvin ilmi siinä, että hänen mukaansa kristillisyydessä, joka tässä tapauksessa viittasi vanhoillislestadiolaiseen kristillisyyteen, oli yleisenä tapana epäselvissä tilanteissa puhujaa kohtaan jättää tämä asian selviämiseen saakka lepäämään puhujantehtävästä. Sulila löysikin perustelun Voittosen lepäämään jättämiselle vanhoillislestadiolaisen kristillisyyden käytänteistä. Sulila kuitenkin korosti, ettei asian johdosta ollut syntynyt jännitettä SRK:n kanssa, mistä myös osaltaan kertoivat Voittosen aiemmat kommentit.¹⁴¹

¹⁴⁰ Haaparannan kirkkoherra laittoi lestadiolaisjohtajan ”lepäämään”. < <http://www.kotimaa24.fi/artikkeli/haaparannan-kirkkoherra-laittoi-lestadiolaisjohtajan-lepaamaan/>> Katsottu 23.3.2014.

¹⁴¹ Haaparannan kirkkoherra laittoi lestadiolaisjohtajan ”lepäämään”. < <http://www.kotimaa24.fi/artikkeli/haaparannan-kirkkoherra-laittoi-lestadiolaisjohtajan-lepaamaan/>> Katsottu 23.3.2014.

3.3 SRK:n johtokunnan puheenjohtaja Voittonen salailusyytösten keskellä

Tutkintapyyntö SRK:n johdon toimista hyväksikäyttötapausten hoidossa ei jäänyt ainoaksi maamme lehdissä esitetyksi konkreettiseksi syytökseksi SRK:n johtoa kohtaan. *Kaleva* julkaisi 27.6.2011 lehtiartikkelin otsikolla ”anteeksipyyntö viivytti apua”. Artikkelin kertoi erään vanhoillislestadiolaisen suvun isoisän seksuaalisista hyväksikäytöistä. Isoisä oli jäänyt kiinni parikymmentä vuotta sitten oman lapsensa seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Isoisän suku oli yhdessä käsitellyt hyväksikäyttöjä, ja isoisä oli pyytänyt anteeksi ja luvannut, ettei koskaan enää tekisi vastaavaa. Asia oli jätetty isoisän lupauksen ja anteeksipyyntönsä varaan ja luotettu, ettei kenenkään suvussa tarvinnut enää kohdata isoisän tekemänä vastaavaa.¹⁴²

Isoisä oli kuitenkin vuonna 2006 jälleen lupauksistaan ja anteeksipyyntöstään huolimatta syyllistynyt vastaavanlaiseen tekoon nyt omaa lapsenlastaan kohtaan. Teot olivat jatkuneet pisimmillään vuosikymmenen. Tässä tilanteessa vuonna 2006 suku oli kutsunut paikalle Olavi Voittosen, SRK:n silloisen varapuheenjohtajan, selvittämään asiaa ja oli paljastanut tälle isoisän teot. Voittosen mukaan tilanteessa tuli menetellä rikosoikeudellisesti ja viedä asia viranomaisten tietoon. Voittonen oli kuitenkin lopulta tarjonnut isoisälle tästä käsityksestään huolimatta kahta vaihtoehtoa, hänen oli hakeuduttava hoitoon tai muuten asia vietäisiin viranomaisten tietoon. Isoisä oli valinnut hoitoon menemisen ja pyytänyt anteeksi tekoaan. Tässä tilanteessa osa suvun jäsenistä oli ihmetellyt, saisiko isoisä anteeksiannon turvin jatkaa elämäänsä ilman tekojensa sovittamista maallisen vallan edessä.¹⁴³ Voittonen siis, vaikka näki teon rikoksena ja rikosoikeudellista vastuuta vaativana, ei kuitenkaan ilmoittanut teosta poliisille tai ohjannut isoisää viranomaisten puoleen.

Isoisä ei artikkelin mukaan kuitenkaan koskaan hakeutunut hoitoon. Eräs sukulainen oli tiedustellut asiaa isoisältä itseltään, joka oli käskenyt hänen huolehtia vain omista asioistaan. Sukulainen oli kääntynyt asiaa suvun kokouksessa hoitaneen Voittosen puoleen. Hänen mukaansa SRK:n varapuheenjohtaja oli kuitenkin todennut, ettei voisi tehdä asiassa mitään, koska isoisää ei voinut pakottaa hoitoon, ja hän oli myös saanut anteeksi tekonsa.¹⁴⁴ Sukulaisen sanojen mukaan Voittonen ei siis ryhtynyt minkäänlaisiin

¹⁴² Kemppainen 2011a.

¹⁴³ Kemppainen 2011a.

¹⁴⁴ Kemppainen 2011a.

toimenpiteisiin isoisää kohtaan, vaikka tämä oli rikkonut Voittoselle antamansa lupauksen mennä hoitoon. Voittoinen oli antanut isoisän välttää rikosoikeudellisen vastuun vedoten siihen, että tämä oli saanut suvun kokouksessa syntinsä anteeksi.

Sukulainen, joka oli ottanut Voittoseen yhteyttä, oli lopulta itse ilmoittanut lastensuojeluviranomaisille isoisän seksuaalisesta hyväksikäytöstä, ja asia oli viety eteenpäin. Ennen kaikkea tätä kautta myös isoisän uhreiksi joutuneet lapsenlapset olivat päässeet ammattiavun piiriin. Sukulaisen mukaan SRK oli ehdottanut useaan otteeseen suvulle kokousta tapahtumista, mutta se oli jatkuvasti siirtänyt kokousta eteenpäin, eikä se ollut koskaan toteutunut.¹⁴⁵ Sukulaisen tietojen mukaan SRK oli ollut tietoinen suvun sisäisistä tapahtumista. Tästä huolimatta organisaatio oli jatkuvasti siirtänyt todella tärkeää kokousta eteenpäin, mikä kertoi karua kieltä yhdistyksen seksuaalisten hyväksikäyttötapausten hoidosta. Sukulaisen tiedoista ei käynyt ilmi, oliko yhdistys tietoinen varapuheenjohtajansa Voittosen toimista tilanteessa. Jos SRK oli myös tietoinen Voittosen toimista, kertoo kokouksen jatkuva siirtäminen, ettei yhdistys ollut ottanut Voittosen väriä toimia tosissaan.

Olavi Voittoinen vastasi näihin *Kalevan* syytöksiin saman päivän lehdessä. Lehden mukaan Voittoinen oli ollut varsin vähäsanainen asian kommentoinnin suhteen. Voittoinen oli myöntänyt olleensa mukana käsittelemässä isoisän tapausta, mutta oli todennut vieneensä tapauksen viranomaisten tietoon. Artikkelin mukaan Voittoinen ei ollut kuitenkaan maininnut viranomaista, jolle oli asian vienyt. Lehden mukaan poliisille osoitetuissa ilmoituksissa ei Voittosen nimeä ilmoittajana ollut näkynyt. Toisaalta lehti ei myöskään sulkenut pois sitä mahdollisuutta, etteikö Voittoinen olisi ilmoittanut asiasta lastensuojeluun, jonka asiakirjat olivat salaisia.¹⁴⁶ Voittosen mielipide omasta roolistaan isoisän tapauksessa poikkesi huomattavasti sukulaisten vastaavasta. Hän väitti vieneensä tapauksen viranomaisten tietoon vaikka sukulaiset väittivät muuta

Puhelua, jonka isoisän sukulainen oli Voittoselle sanojensa mukaan tehnyt, ei hän ollut lähtenyt lehden mukaan sen suuremmin kommentoimaan. Voittosen mukaan puhelu kuului sen tutkintapyyntöön piiriin, joka oli tehty aiemmin SRK:n johdon toimista hyväksikäyttötapausten hoidossa.¹⁴⁷ Mielenkiintoista Voittosen lausunnossa oli kuitenkin se, että millä tavalla tämä puhelu kuului tutkintapyyntöön piiriin, joka hänen toimistaan oli tehty. Tutkintapyyntössähän

¹⁴⁵ Kemppainen 2011a.

¹⁴⁶ Kemppainen 2011b.

¹⁴⁷ Kemppainen 2011b

yksityishenkilö oli pyytänyt poliisia selvittämään, oliko SRK:n johto syyllistynyt rikokseen lausunnoillaan, joiden mukaan rippisalaisuus koski myös maallikkoja. Ilmeisesti poliisilla oli Voittosen toimet kyseisessä tapauksessa.

4. Anteeksipyyntö hyväksikäyttötapauksista osoittautuu johdolle vaikeaksi

4.1 Maijan tarina herättää keskustelua naisen asemasta liikkeessä

Yksi vuoden 2012 tärkeimmistä julkisista puheenvuoroista, joka käsitteli vanhoillislestadiolaisuuden hyväksikäyttötapauksia, oli Mari Leppäsen ja Johanna Hurtigin toimittama kirja *Maijan tarina*. Kirja julkaistiin 17.4.2012. Kirjassa Maija-niminen nainen kertoi oman tarinansa, kuinka hän oli lapsena joutunut vuosia hyväksikäytetyksi omassa vanhoillislestadiolaisessa kotiyhteisössään. Maija oli sama henkilö, joka oli kertonut tarinansa *Helsingin Sanomissa* vappupäivänä 2010 ”Minnan” tarina -nimisessä artikkelissa. Maijan kertoman tarinan kirjalliseen ja tiivistettyyn muotoon oli muokannut Liedon seurakunnan pastori ja vanhoillislestadiolaiseen liikkeeseen itsekin kuulunut Mari Leppänen. Lastensuojelun tutkijan Johanna Hurtigin Leppänen oli hänen asiantuntijuutensa vuoksi pyytänyt kirjan toiseksi toimittajaksi, ja tutkija oli koonnut Maijan tarinaa kommentoimaan asiantuntijaryhmän, johon hänen itsensä lisäksi kuului sosiaalityön professori Merja Laitinen, psykoterapeutti Eero Salin ja teologian jatko-opiskelija Heikki Nenonen.¹⁴⁸

Pääpiirteissään Maijan kertomus kirjassa oli samanlainen kuin *Helsingin Sanomien* vappupäivän artikkelissa vuonna 2010. Luonnollisesti kirjalliseen muotoon saatettuna se sisälsi ”Minnan tarinaa” tarkemman kuvauksen naisen lapsuudessaan kokemista hyväksikäytöistä. Maija oli kokenut lapsuutensa ajan rankkaa hyväksikäyttöä. Hyväksikäyttäjinä olivat olleet hänen siskojensa miehet ja useat Maijan kotiseudun muut miehet. He olivat raiskanneet ja hyväksikäyttäneet häntä useita kertoja monien vuosien ajan hänen ollessa vielä ala- ja yläasteella. Maijan yrittäessä kertoa kokemuksistaan esimerkiksi omille sisaruksilleen oli hänet jätetty valitettavan yksin. Maijasta oli tehty syyllinen, ja hänet oli leimattu omassa hengellisessä kotiyhteisössään oudoksi ja syylliseksi omiin kokemuksiinsa hyväksikäyttöihin. Monien mukaan hän oli itse houkutelut miehet tällaisiin seksuaalisiin tekoihin, eikä ollut vastustellut tarpeeksi miesten seksuaalista väkivaltaa. Hyväksikäyttäjät olivat nauttineet suurta luottamusta Maijan perhepiirissä ja kotiseudun rauhanyhdistyksellä, ja he olivat tätä asemaansa hyväksikäyttäen onnistuneet mustamaalaamaan Maijan. Tämä rankka

¹⁴⁸ Hurtig & Leppänen 2012, 7, 9.

syyllistäminen oli johtanut Maijassa rankkoihin itsesyytöksiin ja itsetuhoisiin ajatuksiin.¹⁴⁹

Maijan lapsuudessaan kokemat kauheudet olivat seuranneet häntä aina aikuisuuteen saakka. Ne olivat vaikuttaneet niin hänen perhe-elämäänsä kuin myös yleiseen terveyteensä. Aikuisena Maija oli vasta havahtunut huomaamaan, että teot, joita miehet olivat hänelle tehneet, olivat erittäin väärin, ja heidän kuului sovittaa rikoksensa maallisen vallan edessä. Aiemmin hän oli yksinkertaisesti vain halunnut unohtaa kokemuksensa ja ollut henkisesti väsynyt viemään niitä eteenpäin. Tämä Maijan havahtuminen oli johtanut siihen, että Maija oli alkanut omassa kotiyhteisössään julkisesti ajaa oikeutta omille kokemuksilleen. Hän oli uskaltanut kertoa asiasta omille vanhemmilleen ja ottamaan yhteyttä hyväksikäyttäjiinsä. Hän muun muassa oli järjestänyt tapaamisen häntä hyväksikäyttäneen siskon miehen kanssa, joka oli pyytänyt häneltä anteeksi hyväksikäyttöjä. Mies vetosi tilanteessa kuitenkin siihen, ettei tästä asiasta anteeksipyyntöä ja -saamisen jälkeen ollut saanut enää puhua, koska he olivat uskovaisten kesken sopineet asian.¹⁵⁰

Tämä sopimisen kulttuuri, joka Maijan kokemusten perusteella oli hyvin vahva vanhoillislestadiolainen piirre, johti vähitellen siihen, että Maijaa oli kielletty ajamasta oikeutta omille hyväksikäyttökokemuksilleen. Maijan olisi tullut monien mielestä yksinkertaisesti unohtaa nämä hyväksikäyttökokemukset ja lakata puhumasta niistä julkisesti, koska monet tekijät olivat pyytäneet häneltä anteeksi tekojaan, ja asiat oli näin katsottu sovituiksi. Jotkut hänen sisaruksistaan olivat myös leimanneet hänet syylliseksi hyväksikäyttöihin, koska heidän mukaansa hän oli houkutellut miehet kyseisiin tekoihin. Maijalle oli kuitenkin ollut tärkeää jatkaa omista kokemuksistaan puhumista, koska hän oli nähnyt, ettei hyväksikäyttäjien katumus ollut aitoa vaan yksinkertaisesti olosuhteiden pakosta syntynyttä. Hän myös oli vaatinut tekijöille aitoa vastuunkantoa hyväksikäytöistä rikosoikeudellisen vastuun muodossa. Maijan sinnikkyys viedä kokemuksiaan eteenpäin vastustuksesta huolimatta oli johtanut siihen, että suurin osa hänen lapsuuden perheestään oli hylännyt hänet ja asettunut hyväksikäyttäjien puolelle. Maijan vanhempien mukaan, koska hän oli jatkanut sovituista asioista puhumista, oli hän saattanut oman perheensä häpeään uskovaisten keskuudessa. Perhe oli syyttänyt Maijaa myös muun muassa perheenrikkojaksi, koska hän oli halunnut

¹⁴⁹ Hurtig & Leppänen 2012, 17–18, 22–25.

¹⁵⁰ Hurtig & Leppänen 2012, 40–42.

saattaa yhden siskonsa hyväksikäyttäjämiehen vastuuseen hyväksikäytöistä. Maijan mukaan eräs hänen siskonsa oli todennut hänelle, että pahempaa kuin Maijan kokemat hyväksikäytöt olisi ollut se, että hän olisi tuhonnut siskonsa perheen elämän saattamalla tämän miehen rikosoikeudelliseen vastuuseen.¹⁵¹

Maijan mukaan hänen kokemiaan hyväksikäyttötapauksia oli käsitelty myös kotiseudun rauhanyhdistyksessä lukuisissa kokouksissa. Hänen mukaansa kotiseudulla oli muun muassa järjestetty kokous, jonka koolle vaatijana oli toiminut yksi Maijan hyväksikäyttäjistä. Kokouksen tarkoituksena oli ollut saattaa samaan tilaan Maija ja joukko hänen hyväksikäyttajiään. Huolimatta niistä positiivisista ennakko-olettamuksista, joita Maijalla oli ennen tätä kokousta ollut, ei tämä ollutkaan käsitellyt hyväksikäyttäjiä vaan häntä itseään. Kokouksen tarkoituksena oli ollut käsitellä Maijan ”anteeksiantamattomuuden syntiä”. Joukko Maijan hyväksikäyttäjiä ja rauhanyhdistyksen puheenjohtaja olivat vaatineet kokouksessa Maijalta anteeksipyyntöä siitä, että hän oli jatkanut jo sovituista asioista puhumista. Syytösten lisääntyessä muun muassa hänen oman siskonsa taholta Maija oli poistunut paikalta kokouksesta. Maijan asiaa oli käsitelty vielä tämän jälkeen toisessa kokouksessa, jossa ilmapiiri oli ollut edellisen kokouksen kaltainen.¹⁵²

Maijalla oli kokouksissaan ollut turvana ajamassa hänen asioitaan eräs rauhanyhdistyksen puhuja, jota kertomuksessaan kutsuttiin nimellä ”Markku”. Tämä Maijaa puolustanut puhuja oli vaatinut tekijöiltä rahallista korvausta, jonka nämä maksaisivat Maijalle kaikesta kärsimyksestä. Kyseinen puhuja oli kuitenkin Maijan eräältä hyväksikäyttäjältä saamien tietojen mukaan joutunut hoitokokoukseen näiden vaatimustensa takia, ja hän oli joutunut tekemään parannuksen tästä synnistä. Kyseisen puhujan vaatimukset oli kuitenkin jollain tasolla otettu rauhanyhdistyksessä todesta. Eräs Maijan siskon mies olikin maksanut osan puhujan vaatimasta korvauksesta Maijalle. Tätä korvauksen maksua oli edeltänyt tilanne, jossa mies oli pyytänyt anteeksi syntejään, niitä sen kummemmin erittelemättä, koko seurakunnan edessä seuroissa. Hän ei ollut kuitenkaan pyytänyt anteeksi Maijalta. Maija olikin kritisoitunut sitä, että mies pääsi tilanteesta käytännössä ilman todellista vastuuta ja katumusta hyväksikäytöistä. Maijan mukaan mies ei ollut ollenkaan aluksi ymmärtänyt, että hänen pitäisi pyytää myös Maijalta henkilökohtaisesti anteeksi. Lopulta mies oli

¹⁵¹ Hurtig & Leppänen 2012, 42–43, 55, 57, 83–84.

¹⁵² Hurtig & Leppänen 2012, 83–88.

Maijan äidin pyynnöstä pyytänyt Maijalta anteeksi, ja myöhemmin kotipaikkakunnan rauhanyhdistyksen johtokunnasta oli todettu, että asia oli ollut tältä osin selvitetty, eikä siitä ollut saanut enää puhua.¹⁵³

Maijan mukaan hän oli keskustellut julkisen keskustelun hyväksikäyttötapauksista alettua yhdessä traumaterapeutinsa kanssa SRK:n puheenjohtajan kanssa. Puheenjohtaja oli luvannut selvittää asiaa ja kertoi kuukautta myöhemmin hänelle keskustelusta kotirauhanyhdistyksen puheenjohtajan kanssa. Rauhanyhdistyksen puheenjohtaja oli todennut, että asia oli sovittu ja tekijälle annettu anteeksi. Tämän jälkeen asiasta ei SRK:n tasolla enää puhuttu. Myöhemmin kotirauhanyhdistyksen puhujan Markun mukaan liikkeessä oli pohdittu, millä tavalla he olivat toimineet väärin Maijan asioiden käsittelyssä. He olivat päätyneet lopputulokseen, että kaikki tällaiset asiat tultaisiin hoitamaan lainmukaisesti tulevaisuudessa. Virheitä he eivät Maijan mukaan kuitenkaan voineet myöntää tehneensä tapauksessa. Markku totesi, että Maijan olisi tullut ymmärtää rauhanyhdistyksen johtoa ja heidän toimiaan, koska he eivät olleet tilanteessa tienneet tarpeeksi hyväksikäytöistä ilmiönä.¹⁵⁴ Kotirauhanyhdistyksen puhujan Markun kommenteissa heijastui siis hyvin vahvasti vanhoillislestadiolaisuuden johdon jo julkisuuteen aiemmin lausuma väite siitä, että kukaan liikkeessä ei ollut tietoisesti peiteltyt hyväksikäyttötapauksia. He eivät vain olleet tienneet tarpeeksi ilmiöstä, jotta olisivat voineet puuttua siihen asianmukaisella tavalla.

Maijan esille tuomat kokemukset aiheuttivat vilkasta julkista keskustelua kyseisen kirjan ilmestymispäivää seuranneina viikkoina. Oululainen luokanopettajaopiskelija Sara Marin piti 27.4.2012 *Kalevassa* julkaistussa mielipidekirjoituksessaan ”Maija kiitos rohkeudestasi” *Maijan tarinaa* erittäin tärkeänä puheenvuorona. Hän oli itse kasvanut lapsuutensa vanhoillislestadiolaisuudessa ja totesi *Maijan tarinan* kuvanneen hyvin liikkeen rakenteita ja toimintakulttuuria. Marinin mukaan liikkeessä naisen rooli rajoittui ainoastaan äitinä olemiseen. Naiset eivät päässeet vaikuttamaan liikkeessä tehtäviin päätöksiin vaan näistä päätöksistä huolehtivat miehet. Hänen mukaansa miehet päättivät liikkeessä kaiken naisen puolesta. Hänen mukaansa tällainen naisten kohtelu heijastui myös hyväksikäyttötapausten käsittelyyn liikkeessä. Hänen mukaansa nainen, joka oli tullut hyväksikäytetyksi, koki samanlaista

¹⁵³ Hurtig & Leppänen 2012, 86, 88–90, 92.

¹⁵⁴ Hurtig & Leppänen 2012, 97–98.

alemmuutta suhteessa mieheen. Miehet päättivät hänen mukaansa Maijan puolesta, miten asiassa tuli edetä ja vietiinkö asia rikosoikeudelliseen vastuun. Marinin mukaansa naiset, jotka olivat yrittäneet liikkeessä saada äänensä kuuluviin hyväksikäyttötapauksissa, oli myös kylmästi vaiennettu, ja heihin oli kohdistettu voimakasta hengellistä väkivaltaa. Nämä henkilöt, joihin Marin viittasi olivat tutkija Johanna Hurtig ja pappisvihkimyksen ottanut vanhoillislestadiolainen Mari Leppänen. Hänen mukaansa nämä naisten vaientamisyrietykset olivat osoitus miesten harjoittamasta vallasta, jolla pyrittiin pitämään naiset hiljaisina seurakunnassa.¹⁵⁵

Marinin puheenvuoro keskittyi voimakkaasti korostamaan naisten alisteisen aseman ja hyväksikäyttötapausten hoidon välistä suhdetta liikkeessä. Suhde näiden kahden välillä pitää varmasti paikkansa. Naisten asema liikkeessä alistettuina ja hiljennettyinä näkyi varmasti myös siinä, miten esimerkiksi Maijaa kohdeltiin hänen kuvauksensa perusteella. Kyseiden asioiden rinnastaminen jättää kuitenkin avoimeksi tilanteet, joissa esimerkiksi hyväksikäytettynä on poika-lapsi. Hyväksikäytön uhriksi joutunut poika-lapsi olisi kohdannut varmasti Maijan kanssa samanlaista vaientamista ja hyväksikäyttökokemusten vähättelyä. Liikkeen harjoittamassa vaientamisessa ja hyväksikäyttökokemusten vähättelyssä lienee kyse paljon monisyisemmästä vallankäytöstä kuin mitä Marin esitti. Tämä vallankäyttö liittyyneen sukupuolen lisäksi hyvin vahvasti myös liikkeen oppiin.

Marin mainitsi lisäksi tekstissään, että Hurtigiin ja Leppäseen kohdistettu hengellinen väkivalta ja vaientaminen johtuivat suoraan heidän sukupuolestaan. Marinin mukaan esimerkiksi Johanna Hurtigin tuodessa esille liikkeessä tapahtuneita hyväksikäyttöjä hänet vaiennettiin, koska hän oli nainen, ja seurakunnassa äänessä olivat ainoastaan miehet.¹⁵⁶ Hurtigin vaientaminen liikkeen johdon taholta ei kuitenkaan välttämättä yksiselitteisesti liittynyt syiltään hänen sukupuoleensa. Johanna Hurtig päätteli omassa tutkimuksessaan *Taivaan taimet* kokemansa vaientamisen johtuneen pääasiassa siitä, että liikkeen johto ei halunnut keskustella asioista asiantuntija-apua hyödyntäen. Tutkijan mukaan liikkeessä asioista keskusteltiin aina tiettyjen määriteltyjen roolien kautta. Johto ei halunnut tuoda keskusteluun hyväksikäytöistä ja liikkeen rakenteesta mukaan asiantuntijaroolia, ja siksi Hurtig vaiennettiin liikkeessä. Hurtig myönsi kuitenkin, että tämän lisäksi yksi syy hänen vaientamiselleen olivat liikkeessä perinteisesti

¹⁵⁵ Marin 2012.

¹⁵⁶ Marin 2012.

vaalitut sukupuoliroolit. Liikkeessä asioista keskustelivat ja päättivät pääasiallisesti miehet. Tutkija lisäsi vielä perään, että hänen vaatimuksensa hyväksikäyttötapauksista käytävään keskusteluun olisi asettanut myös liikkeen itsekriittisen tarkastelun kohteeksi, ja tätä liikkeen johto halusi välttää.¹⁵⁷ Syyt Johanna Hurtigin vaientamisen taustalla ovat paljon moninaisemmat kuin mitä Marin omassa kirjoituksessaan esitti, pelkällä sukupuolella ei voi selittää hänen vaientamistaan, vaikkakin se oli kyllä yksi syy taustalla.

Marin kiitti kirjoituksensa lopuksi Maijaa siitä, että hän oli rohkaistunut puhumaan näistä kokemuksistaan. Marinin mukaan Maijan kokemukset olivat saaneet hänet arvostamaan vapautta ja miesten ja naisten välistä tasa-arvoa. Lopuksi Marin esitti selkeän vetoomuksen vanhoillislestadiolaisia naisia kohtaan toteamalla, että tasa-arvo liikkeessä naisten ja miesten välillä ei synny vain hiljaa olemalla vaan että naiset rohkaistuvat puhumaan tasa-arvosta ja vaatimaan sitä itselleen.¹⁵⁸

Maijan kokemusten vahva linkittyminen vanhoillislestadiolaisen liikkeeseen, sen rakenteisiin ja oppiin sai liikkeen pää-äänenkannattajan *Päivämiehen* ottamaan kantaa tarinassa esitettyihin asioihin artikkelissaan ”Hyväksikäyttötapaus Maijan tarina” 2.5.2012. Artikkelissa tuomittiin yksiselitteisesti Maijaan kohdistettu hyväksikäyttö ja hänen hylkäämisensä tilanteessa. Artikkelin mukaan Maijan kokemusten perusteella liikkeen yleistä oppia ripistä ja anteeksiantamuksesta oli sovellettu väärin ja ”Jumalan sanan opetuksen vastaisesti”. Sen mukaan mikään edes inhimillisesti katsottu syy esimerkiksi lähimmäisen suojelu tai yhteisön häpeä eivät oikeuttanut toimimaan Jumalan sanan vastaisesti.¹⁵⁹ Artikkelisi selvästi myönsi, että Maijan kokemusten perusteella liikkeessä oli tapahtunut hyväksikäyttöjen salailua, joka oli johtunut liikkeen opin väärinymmärryksestä. Artikkelisi oli myös vahva puheenvuoro sen puolesta, että salailu ei koskaan ollut inhimillisistä syistä hyväksyttävää, oli sitten kyseessä esimerkiksi yhteisön tuntema häpeä.

Artikkelin mukaan Maijan kuvaus oli ”kaukana uskon ja elävän kristillisyyden perusolemuksesta”. ”Synti ja valvomattomuus” aiheuttivat artikkelin mukaan myös uskovien keskuudessa Maijan tarinan kaltaisia tilanteita. Tilanteessa oli ”neuvottu, opetettu ja toimittu väärin”, koska valta hyväksikäyttötapausten selvittelyssä oli annettu ainoastaan rauhanyhdistyksen

¹⁵⁷ Hurtig 2013, 103.

¹⁵⁸ Marin 2012.

¹⁵⁹ Päivämies 2.5.2012. Hyväksikäyttötapaus ”Maijan tarina”.

puhujien ja johtokunnan vastuulle. Artikkelin mukaan olikin tärkeää turvautua myös ammattiapuun, jottei uhrin tukeminen unohtuisi niin helposti.¹⁶⁰ Artikkelin kirjoittaja oli kommenttiansa perusteella havahtunut huomaamaan, että paha teki samanlaisia tekoja uskovaisessa kuin ei-uskovaisessa. Uskovaiset eivät olleet immuuneja pahalle vaan heihin se vaikutti samalla tavalla kuin ei-uskovaisiin. Artikkelin kirjoittajalta saa kuitenkin sellaisen kuvan, että suurin synty uskovaisilla hyväksikäyttötapausten hoidossa oli se, että rauhanyhdistyksen puheenjohtajat ja johtokunta olivat hoitaneet tapausta yksin ilman asiantuntija-apua. Tämä oli johtanut siihen, että uhria ei tuettu tarpeeksi. Artikkelin kirjoittaja tuomitsi siis syntinä avun ilman ammattilaisia. Kirjoittaja tarkoitti selkeästi kuitenkin, että hyväksikäyttötapauksia tuli hoitaa sekä hengellisessä ja ammatillisessa ilmapiirissä, jotta uhrin paras mahdollinen tukeminen toteutuisi.

Maijan tarina nousi vuoden 2012 huhtikuun 10 myydyimmän kirjan joukkoon Suomessa.¹⁶¹ Kirja valittiin myös vuoden kristilliseksi kirjaksi vuonna 2012. Kirjan voittajaksi valitsi Suomen ortodoksisen kirkon arkkipiispa Leo. Hän perusteli valintaansa, sillä että hän halusi valinnan kautta tuoda esille julkisuuteen Maijan kertomat kokemukset. Palkinnoksi voitostaan Hurtig ja Leppänen saivat 2000 euroa, jonka he sanoivat jakavansa kirjaan kokemuksensa kertoneen Maijan kanssa.¹⁶² Maijan tarinan saavuttama menestys osoitti selkeästi sen, että Maijan kuvaamat kokemukset oli huomattu Suomen kansan ja kristillisten piirien keskuudessa, ja ne oli otettu vakavasti. Kirjan saavuttama menestys osoitti myös, että Suomessa oli selkeä tarve lisätä tietoa seksuaalisesta hyväksikäytöstä suomalaisissa uskonnollisissa yhteisöissä. Ihmiset halusivat kirjan välityksellä saada tästä aiemmin melko tuntemattomasta ilmiöstä lisää tietoa.

¹⁶⁰ Päivämies 2.5.2012. Hyväksikäyttötapausta ”Maijan tarina”.

¹⁶¹ Maijan tarina nousi Mitä Suomi lukee –listalle.<<http://www.kotimaa24.fi/artikkeli/mai-jan-tarina-nousi-mita-suomi-lukee-listalle/>> Katsottu 30.4.2014.

¹⁶² Maijan tarina on vuoden kristillinen kirja – Katso videolta perusteet.<

<http://www.kotimaa24.fi/artikkeli/mai-jan-tarina-on-vuoden-kristillinen-kirja-2012-katso-videolta-perusteet/>> Katsottu 30.4.2014.

4.2 Liikkeen johto kieltäytyy antamasta julkista anteeksipyyntöä koko liikkeen puolesta

Ylen A-studio käsitteli 14.5.2012 ohjelmassaan vanhoillislestadiolaisuuden hyväksikäyttötapauksia. Ohjelmassa haastateltiin Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistyksen pääsihteeriä Tuomas Hännistä järjestön päämajassa Oulussa. Hännisen mukaan tuon aikainen keskustelu hyväksikäyttötapauksista oli opettanut hänelle, että virheitä liikkeessä oli tehty ja uhrin näkökulmaan ei ollut osattu kiinnittää tarpeeksi huomiota. Hänen mukaansa hän itse puhuisi hyväksikäyttötapauksista nyt eri tavalla kuin aiemmin esimerkiksi vuosi sitten haastattelusta.¹⁶³

Hänninen otti haastattelussa myös kantaa siihen ajattelutapaan, jonka mukaan hyväksikäytöistä tuli vaieta, jos ne oli ripissä annettu anteeksi ”Jeesuksen nimessä ja veressä”. Hännisen mukaan kyseisenlainen ajattelutapa oli ”evangeliumin halveksimista”. Hänninen myönsi tällaista ajattelutapaa esiintyneen liikkeessä, kun toimittaja häneltä sitä kysyi. Hänninen korosti, että seksuaalisten hyväksikäyttöjen uhrien auttaminen tuli aina viedä asiantuntijoiden käsiin. Hän lisäsi, että kaikenlainen ammattitaidoton apu ”turmeli vain entisestään turmellutta”. Toimittaja kysyi myös häneltä, että kannustiko tämä uhreja viemään asioita poliisin hoidettavaksi. Hänninen vastasi, että rikokset tuli ehdottomasti hoitaa viranomaisten kautta, ei esimerkiksi rauhanyhdistyksen.¹⁶⁴ Puheensa aluksi Hänninen oli maininnut, että liike oli tehnyt virheitä ja eikä esimerkiksi ollut osannut kiinnittää huomiota tarpeeksi uhrin näkökulmaan. Hännisen puheesta on pääteltävissä rivien välistä, että yksi esimerkki tällaisesta virheestä oli, että uhreja oli liikkeessä hoidettu käyttäen ammattitaidotonta apua. Lisäksi uhrit oli pyritty vaientamaan sen virheellisen käsityksen varjolla, että asioista ei saanut anteeksiannon jälkeen puhua.

Hänninen toivoi haastattelussa, että liike voisi saada takaisin ihmisten luottamuksen. Hän ymmärsi hyvin, miksi luottamus liikkeeseen oli mennyt. Hän kuitenkin toivoi, että ihmiset alkaisivat jälleen luottamaan siihen, että liike halusi ”avoimesti ja rehellisesti” selvittää asioita. Hänninen nosti esimerkkinä esille tällaisesta yleisestä epäluottamuksesta liikettä kohtaan syytökset, joiden mukaan hän olisi salaillut hyväksikäyttötapauksia. Hänessä itsessään nämä syytökset aiheuttivat suurta surua.¹⁶⁵

¹⁶³ A-studio 2012.

¹⁶⁴ A-studio 2012.

¹⁶⁵ A-studio 2012.

A-studiossa oli vieraana arkipiispa Kari Mäkinen, joka ennen haastattelun alkua oli kuullut kokonaisuudessaan Hännisen haastattelun. Mäkinen mukaan Hännisen haastattelu osoitti selkeästi, että liike oli ottanut paljastuneet seksuaaliset hyväksikäyttötapaukset vakavasti. Toimittaja kysyi Mäkiseltä liikkeen johdon suurinta virhettä, jonka se oli tehnyt seksuaalisten hyväksikäyttötapausten hoidossa. Mäkinen vastasi, että ehkä vaikeinta liikkeelle oli ollut myöntää, että tapahtuneet seksuaaliset hyväksikäyttötapaukset liikkeessä olivat totta. Arkipiispa korosti, että asiat olivat niin vaikeita ja arkoja, että muuallakin yhteiskunnassa usein vaiettiin hyväksikäytöistä, eikä myönnetty niiden todellisuutta.¹⁶⁶ Mäkinen korosti siis hyvin vahvasti, etteivät vanhoillislestadiolaiset olleet ainoita, jotka kamppailivat näiden asioiden kanssa. Muualla yhteiskunnassa oli myös yhtä lailla lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä ja myös siellä oli erittäin vaikeaa asioiden arkuuden ja vaikeuden vuoksi myöntää ilmiötä todelliseksi.

Toimittaja kysyi Mäkiseltä, että oliko hänen mielestään pääsihteeri Hänninen kiinnittänyt haastattelussa tarpeeksi huomiota uhrin asemaan. Hänen mukaansa se, että Hänninen nosti uhrin aseman esille haastattelussa, osoitti, että liikkeessä oli kiinnitetty huomiota asiaan. Mäkinen korosti sen tärkeyttä, että seksuaalisen hyväksikäytön uhriksi joutunut saisi oikeuden puhua vaietuista kokemuksistaan. Arkipiispa sai vastatakseen kysymyksen siitä, kuka liikkeessä oli vaiennut hyväksikäyttötapauksista. Mäkinen ei ollut valmis syyttämään SRK:ta salailusta vaan totesi, että varmasti kenelle tahansa ihmiselle tällaisten asioiden käsitteleminen oli vaikeaa, ja siksi niistä varsin usein vaiettiin.¹⁶⁷

Toimittaja ihmetteli Mäkiselle, että miten oli mahdollista, että uskovien yhteisöstä oli paljastunut tällaisia tapauksia ja niiden salailua. Arkipiispan mukaan yhteisöt, jotka näkivät itsensä esimerkillisinä, torjuivat helposti ihmisyyden ”varjot” ja vaikenivat niiden olemassaolosta.¹⁶⁸ Mäkinen viittasi selkeästi lausunnollaan siihen, että vanhoillislestadiolaisen liikkeen tunnusomainen käsitys itsestään ainoana oikeana Jumalan valtakuntana, jossa Jumalan hyvyys asui, oli johtanut siihen, että liikkeessä seksuaalisten hyväksikäyttöjen mahdollisuus oli nähty olemattomaksi ja niiden olemassaolosta oli vaiettu.

¹⁶⁶ A-studio 2012.

¹⁶⁷ A-studio 2012.

¹⁶⁸ A-studio 2012.

Toimittaja kysyi arkkipiispalta, että olisiko vanhoillislestadiolaisuuden johdon tullut pyytää anteeksi liikkeessä tapahtuneita hyväksikäyttöjä. Arkkipiispan mukaan liikkeeltä olisi ollut ”hieno ele” pyytää anteeksi hyväksikäyttöjä. Tätä anteeksi pyytämisen tärkeyttä hän korosti vielä myöhemmin sillä, että hyväksikäyttöjä ei voinut millään tavalla oikeuttaa tai poistaa niiden olemassaoloa. Mäkinen olisi itse kirkon johtomiehenä ollut valmis edellä mainitusta syystä pyytämään anteeksi hyväksikäyttöjä Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Mäkinen sanoikin tulkinneensa Hännisen haastattelusta, että liike olisi ollut valmis pyytämään anteeksi hyväksikäyttöjä.¹⁶⁹ Tällä anteeksipyynnöllä Mäkinen tarkoitti nimenomaan julkista anteeksipyyntöä, jonka esitti koko liikkeen johto. Kyse ei ollut anteeksipyynnöstä, jonka vain yksittäinen liikkeen johtomies yksityishenkilönä esitti. Koko liikkeen tuli pyytää anteeksi sen piirissä tapahtuneita hyväksikäyttöjä, ja tämä anteeksipyyntö tapahtui liikkeen ääntä julkisuuteen edustavan SRK:n johdon kautta.

SRK:n pääsihteeri Hänninen vastasi arkkipiispa Mäkisen vaatimukseen liikkeen esittämästä anteeksipyynnöstä 23.5.2012 Radio Dein haastattelussa. Hännisen mukaan ongelmana tilanteessa, jossa liike kokonaisuutena pyytäisi anteeksi seksuaalisia hyväksikäyttöjä liikkeessä, oli se, että tällöin liike tulisi pyytäneeksi anteeksi myös niiden liikkeiden jäsenten puolesta, joilla ei ollut mitään tekemistä hyväksikäyttäjien kanssa. Hänen mukaansa anteeksipyyntö oli aina yksilöllinen asia ja vaati selkeästi jonkin yksilön tekemän anteeksipyyntöä vaativan teon. Hänen mukaansa julkinen ja ”kollektiivinen” anteeksipyyntö ei voinut tällaisessa tilanteessa olla ”aito ja oikea”. Pääsihteerin mukaan oli mahdollista pahoitella seksuaalisia hyväksikäyttöjä, minkä he olivat liikkeessä tehneet, mutta koko liikkeen julkinen anteeksipyyntö ei ollut hänen mukaansa mahdollinen.¹⁷⁰ Hännisen mukaan liike pystyi siis vain pahoittelemaan hyväksikäyttöjä. Julkinen liikkeen anteeksipyyntö olisi liittänyt tilanteeseen täysin asioihin viattomat ihmiset. Merkittävää oli, että aikaisempien liikkeen johtomiesten julkisuuteen antamien puheenvuorojen perusteella myös he itse kuuluivat tähän viattomien joukkoon, joilla ei ollut mitään syytä pyytää anteeksi tekojaan. Johtokunnan puheenjohtaja Voitonon oli muun muassa aiemmin pedofiili-isoisan tapauksessa kieltänyt salailleensa tai peitelleensä asioita ja näin ollen väittänyt, ettei hänellä ollut mitään anteeksi pyydettävää. Hännisen

¹⁶⁹ A-studio 2012.

¹⁷⁰ Kaipainen 2012.

puheenvuorosta muodostuikin hyvin vahvasti sellainen mielikuva, että liikkeessä yhteisön kokonaisuudessaan ei katsottu kykenevän syntiin. Yhteisöhän nähtiin vanhoillislestadiolaisen opin mukaan Jumalan valtakuntana, joka ilmensi Jumalan hyvyttä. Synti yhteisöön tuli turmeltuneiden yksilöiden kautta, jotka itse olivat henkilökohtaisesti vastuussa syntiensä anteeksipyyttämisestä niin Jumalalle kuin ihmiselle, joita vastaan hän oli rikkonut.

Hänninen korosti haastattelussa, että julkista liikkeen anteeksipyyntöä tärkeämpää oli, että hyväksikäytetyn rinnalla kuljettiin ja häntä tuettiin. Hänen mukaansa oli virheellisesti tapana kuvitella, että pelkkä julkinen anteeksipyyntö riittäisi, tämän rinnalle tarvittiin aina konkreettisia tekoja. Pääsihteerin mukaan oli tärkeää haastaa ihmisiä, joilla oli tapana unohtaa lähimmäisensä, kulkemaan hyväksikäytettyjen rinnalla ja keksimään uusia keinoja heidän auttamisekseen.¹⁷¹

SRK:n johtokunta päättikin kokouksessaan 26–27.5.2012 varsin odotetunlaisesti, että liike ei kokonaisuutena aikonut esittää julkista anteeksipyyntöä. Tätä johtokunta Tuomas Hännisen mukaan perusteli sillä, ettei kyseisenlainen anteeksipyyntö olisi ollut tarkoituksenmukainen.¹⁷² Johtokunta yhtyi siis pitkälti Hännisen aiemmin Radio Deissä esittämiin käsityksiin julkisen anteeksipyyntöä. Asiasta keskusteleminen johtokunnan kokouksessa antoi kuitenkin hyvin vahvan viestin siitä, että liikkeessä vaatimus julkisesta anteeksipyyntöä oli otettu vakavasti, vaikka SRK:n johtokunta kieltäytyikin tällaista julkisuuteen antamasta.

SRK:n johtokunnan päätös olla antamatta julkista anteeksipyyntöä johti lähes välittömästi julkisessa keskustelussa ankaraan arvosteluun. Oulun piispa Samuel Salmi kertoi Yle Oulun haastattelussa hämmästyneensä siitä, ettei liikkeen johto esittänyt julkista anteeksipyyntöä. Piispan mukaan anteeksipyyntöä esittäminen olisi ollut tärkeää, jotta liike olisi voinut aloittaa toimintansa ”puhtaalta pöydältä”. Hänen mukaansa varmasti enemmistö vanhoillislestadiolaisen liikkeen jäsenistä myös odotti tällaista anteeksipyyntöä ja liikkeen suunnan muutosta suhtautumisessa seksuaalisiin hyväksikäyttöihin. Piispan mukaan liikkeellä olisi ollut oikea hetki pyytää julkisesti anteeksi, mutta se menetti tämän mahdollisuuden, kun SRK:n johtokunta kieltäytyi antamasta julkista anteeksipyyntöä.¹⁷³

¹⁷¹ Kaipiainen 2012.

¹⁷² Haapakoski 2012.

¹⁷³ Yle Oulu 2012.

Oulun piispa Samuel Salmi perusteli julkisen anteeksipyyntönsä tarkeyttä siis samalla perusteella, jolla pääsihteeri Tuomas Hänninen oli sen aiemmin kumonnut. Vanhoillislestadiolaiset ihmiset odottivat liikkeen johdon esittämää julkista anteeksipyyntöä osoituksena siitä, että liikkeessä oli tapahtunut muutosta suhtautumisessa seksuaalisiin hyväksikäyttöihin. Hänniselle taas julkisen anteeksipyyntönsä ongelmaa edusti se, että liike olisi tällöin tullut pyytäneeksi anteeksi hyväksikäyttöjä niiden vanhoillislestadiolaisten jäsenten puolesta, jotka eivät olleet millään tavalla syyllisiä seksuaalisiin hyväksikäyttöihin. Molemmat siis tukeutuivat perusteillaan vanhoillislestadiolaisuuden jäsenten enemmistöön, mutta vain eri näkökulmista.

4.3 Arkkipiispa Mäkinen kehottaa vanhoillislestadiolaisuutta itsetutkiskeluun

Arkkipiispa Kari Mäkinen otti kantaa vanhoillislestadiolaisuuden hyväksikäyttötapauksista käytyyn julkiseen keskusteluun 27.5.2012 kokoontuneen kirkolliskokouksen avauspuheenvuorossa. Arkkipiispan mukaan vanhoillislestadiolaisuuden eteen oli viimeaikaisen keskustelun hyväksikäyttötapauksista ja hoitokokouksista kautta tuotu ankara peili. Hänen mukaansa oli ymmärrettävää, että liikkeen jäsenten ja ”erityisesti vastuunkantajien” oli vaikea nähdä tällaista julkisuudessa esille tullutta pahuutta omassa yhteisössään, joka edusti heille kaikkea hyvää. Mäkisen mukaan mieluummin liike oli ollut valmis ulkoistamaan kaiken pahuuden itsensä ulkopuolelle, yksittäisten ihmisten menneisyydessä tekemiin virheisiin. Mäkisen mukaan ihmisten liikkeessä oli välttämätöntä katsoa tähän peiliin vaikka se murentaisi ideaalikuvaakin liikkeestä.¹⁷⁴

Arkkipiispa Mäkinen korosti, että vanhoillislestadiolaisuudessa esille tulleet hyväksikäyttötapaukset olivat kaikessa rankkuudessaan aiheuttaneet myös muissa kuin vanhoillislestadiolaisissa ihmisissä vahvoja torjuntareaktioita. Monet ihmiset liikkeen ulkopuolella olivat alkaneet nähdä, että hyväksikäytöt olivat ainoastaan vanhoillislestadiolaisuuden ongelma, ja näkivät, ettei heillä ollut mitään vastuuta liikkeen hyväksikäytöistä. Niitä esiintyi jossakin heidän oman elämän alueensa ulkopuolella, suljetussa yhteisössä. Mäkisen mukaan kristitty ja kirkko eivät kuitenkaan voineet väistää vastuutaan, sillä vanhoillislestadiolaisuus oli osa kirkkoa ja sen jäsenet kastettuja kristittyjä. Hyväksikäytöissä oli pohjimmiltaan kyse siitä, että ihmiset tekivät pahaa toisilleen, eikä opillisista kysymyksistä.

¹⁷⁴ Mäkinen 2012.

Kirkon ja kristittyjen oli toimittava.¹⁷⁵ Arkkipiispa Mäkinen korosti omassa puheessaan hyvin vahvasti kristittyjen ja kirkon perustehtävää maailmassa, joka ylitti kaiken opillisen erimielisyyden. Jeesukseen uskova ihminen ei voinut rakkauden hengessä ulkoistaa pahaa tapahtuneeksi jossain oman yhteisönsä ulkopuolella. Kristitty oli kutsuttu maailmaan rakastamaan muita ihmisiä ja tekemään heidän hyväkseen hyvää. Kärsivää lähimmäistä ei voinut omien ennakkoluulojensa ja virhekuvitelmiensa takia jättää kärsimään muiden ihmisten synneistä.

Puheenvuorossaan Mäkinen toi esille, kuinka molempiin sekä seksuaaliseen hyväksikäyttöön, että hengelliseen väkivaltaan liittyi vaikeneminen. Ne molemmat olivat vallankäytön ja alistamisen tuloksia ja vahingoittivat uhria syvältä. Hänen mukaansa uhrin tapauksessa vaikeneminen saattoi olla ainoa keino käsitellä kauheita kokemuksia. Yhteisössä tai perheyhteisössä vaikeneminen kertoi siitä, että niiden oli vaikea uskoa tällaista pahuutta tapahtuneen yhteisön sisällä, jota aina oli pidetty turvallisena kasvuympäristönä lapsille. Mäkisen mukaan peiliin tarkkaan katsominen oli sen selvittämistä, miten kyseistä pahuutta oli tapahtunut liikkeessä.¹⁷⁶

Kari Mäkinen kehui niitä ihmisiä, jotka olivat uskaltaneet tuoda kokemuksensa julkisuuteen. Hänen mukaansa oli erittäin tärkeää, että kauheuksia elämässään kokeneet ihmiset saivat rohkeutta puhua kokemuksistaan ja vapautuivat taakoistaan. Mäkisen mukaan ”tuhoava vallankäyttö” ei kuitenkaan ainoastaan ollut uskonnollisten yhteisöjen ongelma, sitä saattoi olla esimerkiksi työyhteisöissä. Hänen mukaansa tällaisten yhteisöjen tarjoamasta turvasta ja sen tunteesta saattoi tulla ihmisen sisintä tukahduttava, jos liike piti hanakasti kiinni tietystä totuudesta. Tällaisesta tukahduttavasta yhteisöstä esimerkkinä hän mainitsi sellaisen, joka ajattelee edustavansa suoraan Jumalaa. Mäkisen mukaan mikään uskontulkinta ei voinut oikeuttaa ihmisen alistamista tai asettua ihmisen yläpuolelle.¹⁷⁷ Mäkinen viittasi selkeästi yhteisöllä, joka ajatteli edustavansa suoraan Jumalaa, vanhoillislestadiolaiseen liikkeeseen. Liikkeessä opista ja sen kiinnipitämisestä oli tullut ihmisiä tärkeämpää, ja tämä oli johtanut muun muassa siihen, että liikkeestä oli monille jäsenille tullut ahdistava paikka muun muassa 1970-luvun hoitokokousten hengellisen väkivallan myötä.

¹⁷⁵ Mäkinen 2012.

¹⁷⁶ Mäkinen 2012.

¹⁷⁷ Mäkinen 2012.

Mäkinen kuvaili puheenvuorossaan kristillisen kirkon historiaa termillä ”vaikenemisen historia”. Hänen mukaansa kirkon historia oli täynnä ihmisten tukahdutettuja tunteita. Hänen mukaansa kirkossa oli varmasti ollut monia, jotka olivat tunteneet toiseutta esimerkiksi yleisesti käytetyn uskon kielen takia ja vaienneet tästä ja tukahduttaneet tunteensa. Kirkon historia oli hänen mukaansa tämän tukahdetun toiseuden tunteen takia ollut täynnä sisältä murtuneita ihmisiä. Hänen mukaansa erityisesti ylemmyydentunne opillisissa ja moraalisisissa asioissa oli yksi syy tälle ihmisen sisintä musertavalla tunteella. Yhtenä esimerkkinä tällaisesta opillisesta ja moraalisesta ylemmyydestä hän näki sen, että jotkut kristityt näkivät uskovansa tai elävänsä paremmin kuin muut. Hänen mukaansa jotkut saattoivat kilpailla vallasta määritellä, mikä on parempaa uskoa ja elämistä. Toiset taas yksinkertaisesti saattoivat vaieta ja tyytyä siihen, mitä muut määrittelivät hänelle oikeaksi uskoksi.¹⁷⁸ Oikean uskomisen ja elämisen ylemmyydentunteella Mäkinen viittasi selkeästi erityisesti vanhoillislestadiolaiseen liikkeeseen, jossa sen jäsenille selkeästi määriteltiin ylemmältä taholta oppi, johon uskoa. Jäseniä kehoitettiin tarkasti noudattamaan tätä oppia Jumalan suoraan antamana ja pelastavana.

Puheensa lopuksi Mäkinen vielä korosti, että jokaisen yhteisön, joka halusi aidosti edustaa Kristuksen ”elävää ja uskottavaa kirkkoa” oli oltava valmis aidosti katsomaan itseään peilistä tarpeen niin vaatiessa ja arvioimaan ja tunnistamaan omia ”varjojaan”.¹⁷⁹ Tämän Mäkisen vaatimuksen voidaan aivan merkittävällä tavalla katsoa kohdistuneen vanhoillislestadiolaiseen liikkeeseen. Liike nimittäin katsoo edustavansa ainoaa, oikeaa, elävää ja pelastavaa kristillisyyttä maailmassa. Mäkinen haastoikin liikkeen sanomalla, että se ei edustanut oikeaa ja elävää Kristuksen kirkkoa, jollei se herännyt tarkastelemaan itseään ja rakenteitaan viimeaikaisten tapahtumien ja vaientamisen historian valossa.

Päivämies-lehden päätoimittaja Olli Lohi otti kantaa Mäkisen esittämään kirkolliskokouksen avauspuheenvuoroon pääkirjoituksellaan ”Uusi kirkolliskokous aloitti toimintansa”. Lohen mukaan oli kiitettävää, että Mäkinen otti kirkolliskokouksen avauspuheenvuorossaan esille seksuaalisen hyväksikäytön. Hän totesi kuitenkin olleen ”kohtuutonta”, että arkkipiispa keskittyi puheenvuorossaan vain yhteen herätysliikkeeseen, varsinkin kun yleensä avauspuheenvuorot olivat käsitelleet kirkolliskokouksen tulevan nelivuotiskauden

¹⁷⁸ Mäkinen 2012.

¹⁷⁹ Mäkinen 2012.

kysymyksiä, kuten esimerkiksi kirkon rakennemuutosta.¹⁸⁰ Lohen kritiikistä Mäkistä kohtaan piirtyi kuitenkin jollain tavalla varsin ristiriitainen kuva. Lohi kiitteli toisaalta Mäkistä siitä, että hän oli ottanut hyväksikäytön esille. Arkkipiispa ei olisi Lohen mukaan kuitenkaan saanut kohdistaa hyväksikäyttöä tiettyyn kirkon herätysliikkeeseen ja sen erityiseksi ongelmaksi. Tosiasia oli kuitenkin, että liikkeen hyväksikäyttötapauksiin oli julkisuudessa kiinnitetty niin paljon huomiota, että Kari Mäkisellä ei todennäköisesti ollut muuta vaihtoehtoa puheenvuorossaan kuin käsitellä kyseisen ilmiön kohdalla erityisesti vanhoillislestadiolaisuutta ja sen hyväksikäyttötapauksia.

Espoon hiippakunnan vanhoillislestadiolainen kirkolliskokousedustaja Johanna Lumijärvi käsitteli omia tuntojaan kirkolliskokouksen avauspuheenvuorosta ja siitä käydystä keskustelusta. Hän tiivisti oivalla tavalla Kari Mäkisen avauspuheenvuoron keskeisen sisällön: ”Ongelmaa ei voi liittää pelkästään vanhoillislestadiolaisuuteen vaan peilin edessä tulee olla meidän kaikkien, koko kirkon.” Lumijärvi korosti tärkeänä kokemuksena kaikille vanhoillislestadiolaisille kirkolliskokousedustajille, että puheen jälkeen he saivat keskustella avoimesti muiden edustajien kanssa avauspuheenvuorosta ja sen herättämistä tunteista. Hän korostikin itse huomanneensa, että näkökulmia asiaan oli monenlaisia. Heidän oma näkökulmansa oli yksi muiden joukossa. Lumijärven mukaan hän oli myös päässyt keskustelemaan arkkipiispan kanssa ja korostanut tälle, että monesti asioiden tullessa yhteisöä lähelle saattoi kokonaisuus niistä hämärtyä yksityiskohtien taakse.¹⁸¹ Kirkolliskokousedustaja Lumijärvellä vaikutti olleen verrattuna Päivämiehen päätoimittajaan Loheen paljon sävyttävämpi ja positiivisempi asenne arkkipiispan esittämään puheeseen. Hän myös hahmotti Lohea paremmin Mäkisen puheenvuoron kokonaissisällön. Arkkipiispan puhe keskittyi kyllä lähes yksinomaan vanhoillislestadiolaisuuteen, mutta hän korosti myös, ettei hyväksikäyttö ollut yksinomaan kyseisen liikkeen ongelma. Arkkipiispa totesi nimittäin, että kukaan kirkon jäsen ei voinut ulkoistaa hyväksikäyttöä minnekään itsensä ulkopuolelle vanhoillislestadiolaiseen liikkeeseen vaan hyväksikäyttö oli todellinen ongelma myös kirkossa, ei pelkästään vanhoillislestadiolaisessa liikkeessä.

¹⁸⁰ Lohi 2012.

¹⁸¹ Lumijärvi 2012.

5. Liikkeen johto astuu julkisuuteen Hurtigin tutkimuksen syytösten myötä

5.1 SRK:n tiedotustilaisuus korostaa rakenteiden tarkastelun tärkeyttä

Suomen Rauhanliiton Keskusyhdistys järjesti 24.10.2013

tiedotustilaisuuden Oulussa, jonka aiheena oli SRK:n lastensuojelu. Tilaisuus oli järjestetty vastauksena samana vuonna ilmestyneelle Johanna Hurtigin tutkimukselle *Taivaan Taimet. Uskonnollinen yhteisöllisyys ja väkivalta*.

Tiedotustilaisuudessa oli läsnä joukko toimittajia. Tilaisuudessa puheenjohtajana toimi yhdistyksen pääsihteeri Tuomas Hänninen ja vastaajina johtokunnan puheenjohtaja Olavi Voittoinen, 1. varapuheenjohtaja Matti Taskila ja 2. varapuheenjohtaja Viljo Juntunen. Avauspuheenvuoron tilaisuudessa käytti johtokunnan puheenjohtajan Voittoinen.¹⁸²

Tutkimus, joka toimi tiedotustilaisuuden järjestämisen syynä, oli lastensuojelun tutkijan Johanna Hurtigin vuonna 2013 ilmestynyt tutkimus *Taivaan taimet. Uskonnollinen yhteisöllisyys ja väkivalta*. Tutkimuksessaan Hurtig tutki vanhoillislestadiolaisuutta erityisenä väkivallan ympäristönä lapsen väkivaltakokemuksen näkökulmasta. Aineistonaan Hurtig käytti tutkimuksessaan liikkeessä erilaisen väkivallan uhreiksi joutuneiden kokemuksia. Näitä kokemuksia tutkija oli saanut tietoonsa esimerkiksi uhrien haastattelujen ja yhteydenottojen kautta.¹⁸³

Hurtig käsitteli tutkimuksessaan väkivaltaa ilmiönä yleisellä tasolla vanhoillislestadiolaisessa liikkeessä. Hän esitteli erilaiset väkivallan muodot: hengellisen, rakenteellisen, fyysisen ja seksuaalisen väkivallan. Hänen keräämänsä ja saamansa aineisto painottui kuitenkin vahvasti seksuaaliseen väkivaltaan, siksi hän käsitteli tutkimuksessaan erityisesti seksuaalista väkivaltaa monissa erillisissä luvuissa. Tästä aineiston painottumisesta seksuaaliseen väkivaltaan kertoi, että aineistonsa perusteella Hurtig kykeni hahmottamaan 156 tekijää, jotka olivat syyllistyneet seksuaaliseen väkivaltaan, ja 20 tekijää, jotka olivat syyllistyneen muunlaiseen väkivaltaan. Tutkija päätyi tutkimuksessaan siihen tulokseen, että liikkeen rakenteissa ja opissa oli tekijöitä, jotka olivat riskejä yhteisössä tapahtuvalle väkivallalle. Tutkija mainitsi esimerkkinä tällaisesta riskitekijästä liikkeen ehkäisykiellon, joka johti liikkeessä perheiden

¹⁸² SRK:n tiedotustilaisuus 2013.

¹⁸³ Hurtig 2013, 59–60, 68–69.

suureen lapsimäärään. Suurperheessä kaikki lapset eivät välttämättä saaneet tutkijan mukaan vanhempien jakamatonta huomiota vaan kokivat jääneensä yksin perheessä. Tutkijan mukaan tällaiset haavoittuvaisimmassa asemassa olleet lapset olivat riskissä joutua seksuaalisen väkivallan uhriksi, koska hyväksikäyttäjät valitsivat uhrinsa usein tällä perusteella. Tutkija kannustikin tutkimuksessaan moneen otteeseen liikettä tarkastelemaan rakenteitaan ja oppiaan itsekriittisestä ja nimenomaan lastensuojelullisesta näkökulmasta, jotta väkivallan riskit kyettäisiin tunnistamaan.¹⁸⁴

Johtokunnan puheenjohtajan Voittosen avauspuheenvuoron mukaan tilaisuuden päätarkoituksena oli kiinnittää huomio niin liikkeessä kuin laajemmassakin yhteydessä siihen, että lapsilla ja nuorilla olisi turvallinen lapsuus. Hänen mukaansa liikkeessä lapset nähtiin Jumalan lahjana, joille tämä turvallinen lapsuus taattaisiin ehyessä ja elinikäiseen avioliittoon perustuvassa perheessä. Voittosen puheenvuorossa mielenkiintoista oli, että hänen mukaansa tämä ehyt perhe kasvuympäristönä oli joutunut nykyaikana monien haasteiden ja murroksen eteen. Tämä murros aiheutti perheissä monenlaista pahoinvointia ja heijasti osittain ihmisissä asuvaa syntisyyttä.¹⁸⁵ Voittoselle vaikuttaa siis olleen tärkeää korostaa, että avain lapsen turvallisuudelle ja hyvinvoinnille oli se, että hän kasvaisi perheessä, joka perustuisi vanhoille kristillisille perheihanteille. Kaikenlainen muutos tässä vanhassa ihanteessa oli hänen mukaansa osasyynä sille, että perheissä ilmeni pahuutta, kuten esimerkiksi väkivaltaa

Hänen mukaansa Hurtigin kirja, joka käsitteli lähisuhdeväkivaltaa, oli antanut heille paljon tietoa lasten ja vanhempien suojelemiseen. Hän mainitsi, että perheiden äitien suojelemiseen oli erityisesti tutkimuksen kautta saatu tietoa. Hän korosti, että uhrien auttamiseksi ja ohjaamiseksi ammattiavun piiriin oli annettava kaikki tuki. Tästä tuesta konkreettisena esimerkkinä hän mainitsi sen kaiken työn, jota liikkeen katto-organisaatio ja paikalliset rauhanyhdistykset olivat tehneet perhe- ja diakoniatyön piirissä uhrien auttamiseksi ja perheen eheyden ylläpitämiseksi.¹⁸⁶ Voittonen viittasi siis avauspuheenvuorossaan lähisuhdeväkivaltaan yleisenä ilmiönä. Termillä hän lienee viitannut väkivaltaan, joka tapahtui ihmisten lähisuhteissa. Hän ei nimennyt lasten seksuaalista hyväksikäyttöä yhtenä erityisenä lähisuhdeväkivallan muotona vaikka Hurtig mainitsi sen olleen tutkimuksessaan yksi väkivallan päämuoto. Sen sijaan

¹⁸⁴ Hurtig 2013, 127, 132–133, 261–262

¹⁸⁵ SRK:n tiedotustilaisuus 2013.

¹⁸⁶ SRK:n tiedotustilaisuus 2013.

puheenjohtajalle oli tärkeää korostaa, että tutkimus oli antanut merkittävää tietoa perheen äitien jaksamiseen. Tämä liittyi myös seksuaaliseen väkivaltaan, koska Hurtig oli maininnut tutkimuksessaan, että perheiden suuri koko ja vanhempien jaksaminen oli yksi seksuaalista väkivaltaa liikkeessä edistänyt tekijä.

Varapuheenjohtaja Matti Taskila jatkoi Olavi Voittosen puheenvuoroa esittelemällä varsinaisen tiedotteen muodossa niitä kaikkia konkreettisia toimenpiteitä, joita liikkeessä oli tehty vuosien varrella lastensuojelun hyväksi. Taskila viittasi lukemassaan tiedotteessa Hurtigin tutkimuksen johtopäätökseen, jonka mukaan ”seksuaaliset väkivaltatapaukset johtuivat osittain liikkeen rakenteesta, käytännöistä ja opetuksesta”. Taskila korosti liikkeen ottavan erittäin vakavasti nämä Hurtigin tutkimuksessaan esittämät johtopäätökset. Taskilan mukaan olikin syytä jatkuvasti arvioida liikkeen organisaatiota, toimintatapoja ja yhteisöelämää. Hän painotti jatkuvan avoimen keskustelun käymistä muun muassa liikkeen rakenteista, jotta erinäisiä ”väärä toimintamalleja” kyettiin huomaamaan ja korjaamaan yhteisössä. Taskilan lukemassa tiedotteessa SRK korosti olleensa valmis korjaamaan ja tarkastelemaan käytäntöjään yhdessä viranomaisten ja muiden ammattilaisten kanssa, jos tarve sitä vaati.¹⁸⁷ SRK ei tiedotteessaan kuitenkaan varsinaisesti ottanut kantaa Hurtigin tutkimuksen johtopäätökseen, että liikkeen opilla, rakenteella ja käytännöillä olisi ollut osittain tekemistä seksuaalisten hyväksikäyttöjen kanssa. Yhdistys myönsi ottavansa johtopäätöksen vakavasti, mutta korosti, että toimenpiteisiin ryhdyttäisiin, jos jotain korjattavaa löytyi. SRK puhui lisäksi tiedotteessaan ainoastaan vain rakenteen ja käytännön korjaamisen mahdollisuudesta, ei niinkään esimerkiksi opin.

Tiedotteessa SRK esitti pahoittelunsa niistä ”rikoksista”, jotka olivat tapahtuneet liikkeessä. Lisäksi se pahoitteli kaikenlaista uhrien laiminlyöntiä. Yhdistyksen mukaan ”lasten hyvinvointi oli heille sydämen asia”. Konkreettisena toimenpiteenä SRK esittikin, että sen diakonia- ja perhetyössä kiinnitettäisiin enemmän huomiota uhrien asemaan ja heidän asioidensa hoitamiseen.¹⁸⁸ SRK myönsi tässä kohtaa siis selvästi, että liikkeessä oli laiminlyöty uhreja, ja tähän tuli kiinnittää liikkeessä enemmän huomiota. Tiedotustilaisuudessa kiintoisaa oli, että tähän asti tilaisuutta eivät yhdistyksen johtohenkilöt olleet kertaakaan puheenvuoroissaan viittaneet lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön sen oikealla nimellä. Tähän

¹⁸⁷ SRK:n tiedotustilaisuus 2013.

¹⁸⁸ SRK:n tiedotustilaisuus 2013.

ilmiöön viittaaminen olisi sen saaman mediahuomion kautta ollut varsin luonnollista. Puheenjohtaja Voittoinen puhui omassa puheenvuorossaan ”lähisuhdeväkivallasta” yleisesti, ja SRK tiedotteessaan Taskilan esittämänä viittasi seksuaalisiin hyväksikäyttöihin liikkeessä tapahtuneilla ”rikoksilla”, joita se pahoitteli julkisuuteen.

SRK tiedotteessaan siirtyi seuraavaksi erittelemään keinoja, joilla se oli pyrkinyt lisäämään vuoden 2011 sisäisen selvityksen teettämisen jälkeen tietoisuutta lähisuhdeväkivallasta liikkeessä. Sen mukaan liikkeen lehdessä *Päivämiehessä* oli ilmestynyt vuoden 2011 jälkeen monia asiantuntija-artikkeleja lähisuhdeväkivallasta. SRK oli myös järjestänyt erilaisia koulutustilaisuuksia, joissa oli hyödynnetty monen eri ammattiryhmän apua. Koulutustilaisuuksissa oli käsitelty muun muassa lähisuhdeväkivallan tunnistamista ja avun antamista uhreille.¹⁸⁹

Näistä asiantuntija-artikkeleista hyvänä esimerkkinä oli liikkeen lehdessä *Päivämiehessä* 23.2.2011 ilmestynyt psykologi Eero Salinin artikkeli, joka käsitteli lasten seksuaalista hyväksikäyttöä. Artikkelissa Salin eritteli seksuaalisen hyväksikäytön eri muodot ja vakavuusasteet. Hän korosti artikkelissaan myös, kuinka tärkeää lasten seksuaalisten hyväksikäyttöjen selvittelyssä oli moniammatillinen yhteistyö eri ammattialoja edustaneiden ihmisten kanssa. Salin eritteli myös artikkelissaan seksuaalisen hyväksikäytön pitkäkestoisia vaikutuksia lapsen psyykeelle ja loppuelämälle. Hän korosti artikkelissaan hyvin vahvasti, että seksuaalisesta hyväksikäytöstä tuli aina tehdä rikosilmoitus, vaikka ”tekijä lupaisikin paljastumisen ja rangaistuksen pelossa hakeutua hoitoon tai pyytäisi anteeksi”.¹⁹⁰

Salin antoi myös konkreettisia ohjeita siihen, mitä tulisi tehdä lapsen seksuaalisen hyväksikäytön paljastuessa. Hänen mukaansa elintärkeää oli estää seksuaalisen hyväksikäytön jatkuminen ja järjestää hyväksikäytön uhriksi joutuneelle uhrille psyko- ja traumaterapeuttista hoitoa. Psykologi korosti myös vahvasti lastensuojeluilmoituksen tekemisen velvoitetta epäilystä seksuaalisesta hyväksikäytöstä, joka koski muun muassa seurakunnan palveluksessa olleita ihmisiä. Mielenkiintoista asiantuntijan artikkelissa oli, että hän toi esille tapoja, millä tavalla monissa yhteisöissä suhtauduttiin seksuaalisiin hyväksikäyttöihin niiden tullessa ilmi. Hänen mukaansa oli yleistä, että yhteisö torjui

¹⁸⁹ SRK:n tiedotustilaisuus 2013.

¹⁹⁰ Salin 2011.

hyväksikäyttäjien mahdollisuuden sen sisäpiirissä erityisesti silloin, kun hyväksikäyttäjä oli yhteisön oma jäsen. Hän myös mainitsi niin sanotun ”insestisokki”-käsitteen tyypillisenä reagoinnin tapana hyväksikäyttöihin. Tällä käsitteellä Salin viittasi siihen, että insestitapauksen paljastuminen liikkeessä saattoi varsin usein aiheuttaa sellaisen paniikin, että seksuaalisia hyväksikäyttöjä saatettiin jopa epäillä turhan herkästi. Salin korostikin hyvin vahvasti, että seksuaalisista hyväksikäytöistä niiden tunnistamisen ja uhrien avun hankkimisen kannalta olisi tärkeää hankkia tietoa.¹⁹¹ SRK:n tekemät konkreettiset toimet vaikuttavat Salinin artikkelin perusteella olleen hyvin informatiivisia. Niiden tehtävä oli lisätä tietoa seksuaalisista hyväksikäytöistä, niiden tunnistamisesta ja oikeanlaisesta hoitamisesta.

SRK korosti tiedotteessaan käyttäneensä myös liikkeen ulkopuolisia asiantuntijoita erilaisissa liikkeen järjestämissä koulutustilaisuuksissa ja erilaisten liikkeen käytänteiden arvioinneissa. Keskusyhdistys korosti, että kyseisten asiantuntija-arvioiden perusteella oli syytä tarkistaa paremmin liikkeen puhujien ja luottamushenkilöiden taustat. SRK:n mukaan se oli laatinut yhdessä alan ammattilaisten kanssa keväällä 2012 perhe- ja diakoniatyön toimintasuunnitelman, jonka sisällön painopisteenä oli kehittää työmuotojen parissa työskentelevien parempaa koulutusta, jotta he tunnistaisivat seksuaali- ja lähisuhdeväkivaltatapauksia ja osaisivat auttaa paremmin tällaisten rikosten uhreiksi joutuneita.¹⁹² SRK:n toimissa seksuaalisten hyväksikäyttötapausten hoitamisessa korostuivat siis yhdistyksen tiedotteen perusteella voimakkaasti tietoa lisänneet konkreettiset toimenpiteet. Nämä liikkeen esittelemät tietoa lisänneet konkreettiset toimenpiteet antoivat julkisuuteen hyvin vahvan kuvan, että johto ajatteli näiden toimenpiteiden jälkeen liikkeen jäsenten alkavan toimia oikein hyväksikäyttötapausten hoidossa. Aiemmin he eivät olleet tienneet seksuaalisista hyväksikäytöistä tarpeeksi ja olivat siksi toimineet tapausten hoidossa väärin. Tässä kohtaa tiedotetta myös ensimmäistä kertaa SRK viittasi seksuaalisiin hyväksikäyttöihin niiden oikealla ja suoralla nimellä.

SRK käsitteli myös ripin ja rikosoikeudellisen vastuun suhdetta lähisuhdeväkivaltatapauksissa. Sen mukaan ripissä rippi-isän tai – äidin tuli ohjata rikoksen ripissä tunnustanutta menemään poliisin puheille. Lisäksi tiedotteessa yhdistys korosti, ettei synninpäästö ja siinä julistettu anteeksiantamus poistaneet

¹⁹¹ Salin 2011.

¹⁹² SRK:n tiedotustilaisuus 2013.

rikoksen tekijän vastuuta maallisen lain edessä.¹⁹³ SRK jatkoi siis rippikäsityksessään varsin samanlaisella linjalla kuin mitä se oli aikaisemmin julkisuuteen antanut ymmärtää. Ripissä julistettu anteeksiantamus ei poistanut rikokseen syyllistyneen rikosoikeudellista vastuuta. Liike piti kuitenkin vahvasti kiinni edelleen maallikon ehdottomasta rippisalaisuudesta. Rikoksen ilmoittaminen poliisille jäi ainoastaan tekijän itsensä vastuulle, ja tässä asiassa ripin vastaanottajan tuli häntä tukea.

SRK otti tiedotteessaan kantaa Johanna Hurtigin tutkimuksessaan esittämään väitteeseen, että liikkeessä toimi edelleen puhujina sellaisia henkilöitä, jotka olivat syyllistyneet lähisuhdeväkivaltaan. Yhdistyksen mukaan tällaiseen rikokseen syyllistynyt ei voinut missään nimessä toimia liikkeessä puhujana. SRK totesikin oman hallintonsa tietojen perusteella, ettei liikkeessä toiminut enää puhujina tai johtokunnan jäseninä tällaisiin rikoksiin syyllistyneitä.¹⁹⁴ SRK ei siis omien tietojensa perusteella voinut allekirjoittaa Hurtigin väitettä todeksi. Tiedotteessaan yhdistys siirtyi myös jälleen käyttämään termiä ”lähisuhdeväkivalta” tarkoittamaan yleisesti liikkeessä tapahtuneita väkivaltatapauksia.

Tiedotustilaisuus jatkui toimittajien esittämillä kysymyksillä. *Kalevan* toimittaja Susanna Kemppainen kysyi liikkeen johtomiehiltä, että uskoivatko he Johanna Hurtigin väitteen, että liikkeessä oli edelleen puhujina lähisuhdeväkivaltaan syyllistyneitä henkilöitä, olleen totta. Johtokunnan puheenjohtaja Voittosen mukaan he SRK:ssa eivät tienneet kenenkään tällaiseen rikokseen syyllistyneen henkilön toimivan liikkeen puhujana. Voittonen kuitenkin hieman ristiriitaisestikin totesi puheenvuoronsa lopuksi, että ”kyse ei ole siitä, etteivätkö he uskoisi Hurtigin väitettä todeksi, sillä he eivät vain yksinkertaisesti tiedä”. Voittonen ei siis kuitenkaan voinut olla varma saamistaan tiedoista huolimatta Hurtigin väitteen totuudellisuudesta. Puheenjohtaja vaikuttikin koko puheenvuorossaan siirtäneen lopullisen vastuun Hurtigin väitteen totuudellisuudesta paikallisten rauhanyhdistysten harteille. Voittonen oli nimittäin korostanut puheenvuoronsa aluksi, että paikalliset rauhanyhdistykset valitsivat ja kutsuivat puhujat tehtäviinsä itse ja olivat heistä vastuussa.¹⁹⁵ Parempi tieto Hurtigin väitteen tueksi löytyi siis paikallisista rauhanyhdistyksistä, joilla oli vastuu puhujistaan. Tuntuu kuitenkin hieman kummalliselta, että yhdistys, joka oli

¹⁹³ SRK:n tiedotustilaisuus 2013

¹⁹⁴ SRK:n tiedotustilaisuus 2013.

¹⁹⁵ SRK:n tiedotustilaisuus 2013.

paikallisten rauhanyhdistysten keskusyhdistys, tällä tavalla siirsi vastuun alemmalle taholle.

Nelosen ja Iltasanomien toimittaja kysyi johtohenkilöltä, että aikoiko liike jollain tavalla muuttaa rakenteitaan hyväksikäyttötapausten johdosta. Varapuheenjohtaja Matti Taskilan mukaan hänen lukemastaan tiedotteesta oli jo käynyt ilmi, että liikkeelle oli tärkeää käydä avointa keskustelua omista rakenteistaan. Jos tämän avoimen keskustelun perusteella löytyisi korjattavaa, niin liike ryhtyisi toimenpiteisiin muuttamaan rakenteitaan.¹⁹⁶ SRK ei siis ollut omasta mielestään vielä löytänyt korjattavaa omista rakenteistaan, vaikka Hurtigin kirjan yksi tärkeistä loppupäätelmistä oli ollut, että hyväksikäyttötapaukset ja niiden salailu johtuivat osittain liikkeen rakenteista. Liike kuitenkin myönsi tilaisuudessa ensimmäistä kertaa, että liikkeen oli tarkasteltava rakenteita. Tämä myöntäminen osoitti jo, että liike oli ottanut todesta Hurtigin tutkimuksen lopputuloksen.

Liikkeen johtohenkilöiltä kysyttiin tilaisuudessa myös ripistä. Kysymyksinä muun muassa olivat, että opettivatko he ripissä vaitiolovelvollisuuden koskevan myös maallikkoa, ja oliko liikkeen rippikäsityksessä tapahtunut muutosta. Johtomiehiltä myös kysyttiin, pitivätkö Johannes Alarannan aiemmat syytökset ripin osalta paikkansa. Toinen varapuheenjohtaja Viljo Juntunen toi omassa puheenvuorossa esille hänen mielestään suurimman väärinkäytöksen, joka koski maallikkorippiä. Hänen mukaansa tilannetta, jossa tekijä pyysi anteeksi pieneltä uhriltaan, ei voinut missään nimessä koskaan rinnastaa maallikkorippiin. Tällaisen tilanteen rinnastaminen liikkeen rippimuotoon oli hänen mukaansa aina rikosten peittelyä.¹⁹⁷ Juntunen vaikuttikin selkeästi tuominneen sellaisen rippikäytänteen, jota monet aiemmat julkiset puheenvuorot olivat liikkeen käytännön elämässään väittäneen noudattavan.

Juntunen erotti omassa puheenvuorossaan keskenään kirkkolain mukaisen papin vastaanottaman ripin ja luterilaisen tunnustuksen mukaisen maallikkoripin. Hänen mukaansa papin ja lehtorin vastaanottama rippi ja maallikkorippi erosivat toisistaan siinä suhteessa, että pappi tai lehtori ei saanut edes törkeiden rikosten ollessa hankkeilla tuoda ilmi tekijää vaan häntä koski ehdoton vaitiolovelvollisuus. Maallikkoripissä hänen mukaansa maallikkoa koski yleinen ilmoitusvelvollisuus, jonka mukaan muun muassa törkeän lapsen seksuaalisen hyväksikäytön ollessa hankkeilla tuli hänen aina ilmoittaa viranomaisille myös

¹⁹⁶ SRK:n tiedotustilaisuus 2013.

¹⁹⁷ SRK:n tiedotustilaisuus 2013.

tekijän nimi.¹⁹⁸ Juntunen viittasi maallikkoa koskevalla yleisellä ilmoitusvelvollisuudella rikoslain 15. lukuun ja 10. momenttiin, jonka mukaan jokaisella ihmisellä, joka oli saanut tietoonsa esimerkiksi valmisteilla olleen törkeän seksuaalisen hyväksikäytön, oli velvollisuus ilmoittaa tästä viranomaisille.¹⁹⁹

Mielenkiintoista oli kuitenkin, että Juntunen korosti vanhoillislestadiolaisuuden jopa ylittävän lainvaatimukset, kun liike korosti opetuksessaan, että rippi-isän tai -äidin tuli ohjata tekijää ilmoittautumaan poliisille, oli kyseessä sitten lievä, törkeä tai niiden välimaastossa oleva rikos. Juntusen mukaan nimittäin yleinen ilmoitusvelvollisuus, joka koski maallikkoja, ei velvoittanut todellisuudessa ilmoittamaan niin sanotuista ”tavallisista” ja jo tapahtuneista rikoksista viranomaisille.²⁰⁰ Tästä voidaankin päätellä, että hänen mukaansa liike ei oman virallisen rippiopetuksensa kautta ollut edistämässä seksuaalisten hyväksikäyttötapausten salailua. Ongelmana kuitenkin SRK:n aiemmin julkisuuteen antamiin puheenvuoroihin oli, että aiemmin se oli johtomiestensä kautta korostanut, että ehdoton rippisalaisuus koski maallikkoa rippitilanteessa samalla tavalla kuin pappia tai lehtoria. Nyt 2. varapuheenjohtaja Juntunen esitti, että maallikko olikin ripissä liikkeen opetuksen mukaan rikoslain yleisen ilmoitusvelvollisuuden alainen. Tämän Juntusen puheenvuoron perusteella voikin ihmetellä, että olivatko liikkeen johtomiehet eri mieltä liikkeen opettaman maallikkoripin perimmäisestä sisällöstä, koska 2. varapuheenjohtajan lausunnot erosivat aiemmista muun muassa entisen pääsihteerin Aimo Hautamäen julkisuuteen antamista rippiiä koskeneista kommentteista huomattavasti. Pois ei voi tietenkään sulkea mahdollisuutta, että liikkeessä olisi tapahtunut muutosta opetuksessa maallikkoripistä. On kuitenkin epätodennäköistä, että todellista muutosta liikkeen virallisessa kannassa olisi tapahtunut, koska yhdistyksen tiedotustilaisuudessa antaman tiedotteen mukaan se oli vasta tilanteessa, jossa se oli valmis tarkastelemaan rakenteitaan ja toimintatapojaan kriittisesti..

Tiedotustilaisuudessa eräs toimittaja kysyi Voittoselta hänen toimistaan vuonna 2006 tapahtuneessa pedofiili-isoisän kohtaamisessa, josta Kaleva aiemmin vuonna 2011 oli uutisoinut. Toimittaja hämmästeli sitä, että miten oli ollut mahdollista, että Voittonen ei ollut ohjannut isoisää viranomaisten puoleen, vaikka tämä oli rikkonut sopimuksen hoitoon menosta. SRK:han oli toimittajan

¹⁹⁸ SRK:n tiedotustilaisuus 2013.

¹⁹⁹ Rikoslaki. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L15>> Katsottu 9.4.2014.

²⁰⁰ SRK:n tiedotustilaisuus 2013.

mukaan tiedotustilaisuudessa korostanut, että maallikkoripissä ripin vastaanottajan tuli ohjata rikoksenteikijä ilmoittautumaan poliisille. Voittonen myönsi käyneensä tällaisen sielunhoidollisen keskustelun isoisän kanssa. Puheenjohtaja ei ollut omien sanojensa mukaan kuitenkaan heti ohjannut isoisää ilmoittautumaan viranomaisille. Hän oli antanut Jumalan armon hetken aikaa vaikuttaa isoisän elämässä. Tämän pienen hetken jälkeen vielä samana vuonna Voittonen oli omien sanojensa mukaan käynyt keskustelun kyseisen isoisän kodissa ja ohjannut hänet ilmoittautumaan poliisille.²⁰¹ Voittonen jatkoi tiedotustilaisuudessa hyvinkin samanlaisella julkisella linjalla kuin aiemmin esimerkiksi *Kalevan* uutisessa tapauksesta. Syytteet siitä, että hän olisi peitelty tapausta ja jättänyt hoitamatta sen, eivät pitäneet paikkansa. Hän oli toiminut tapauksessa täysin liikkeen tiedotustilaisuudessa lausuman rippikäytännön mukaan. Voittosen puheista heijastui kuitenkin selkeästi puheenjohtajan ymmärrys tiedotusvälineitä kohtaan. Tilanteen hoitaminen saattoi näyttää julkisuuteen asian salailuna, koska hän ei ollut vienyt asiaa eteenpäin heti isoisän tunnustuksen jälkeen.

Tilaisuudessa eräs toimittaja alleviivasi SRK:n johtohenkilöille heidän vastuutaan liikkeen suunnannäyttäjinä ja hyväksikäyttötapausten hoitajina. Eräs toimittaja lisäsi tähän vielä kysymyksen, että olivatko johtomiehet tehneet virheitä. Tässä kohtaa pääsihteeri Tuomas Hänninen, joka toimi tilaisuuden puheenjohtajana, totesi, että piti liikkeessä paljastuneita hyväksikäyttötapauksia erittäin järkyttävinä. Hän oli ollut liikkeen johtajistossa siitä asti, kun tapauksista oli alettu käydä vilkkainta keskustelua. Hännisen mukaan, kun hän tajusi asiat todeksi, ymmärsi hän myös, että he olivat tehneet monia virheitä. Hänninen totesi itse myöntäneensä aiemmin julkisuuteen olleensa ”sinisilmäinen” asioiden suhteen. Hän totesikin omasta puolestaan, että muun muassa ”väärän vallankäytön” välttämiseksi ja Jumalan palvelutehtävän oikeanlaiseksi hoitamiseksi, liikkeen tuli arvioida jatkuvasti omaa toimintaansa.²⁰² Hänninen myönsi tiedotustilaisuudessa ensimmäisenä SRK:n johtomiehistä, että virheitä oli tapahtunut. Hän itse oli tehnyt virheitä, mutta kollektiivinen muoto virheiden myöntämisessä viittasi myös siihen, että myös silloiset ja vanhat johtomiehet olivat hänen lisäksi tehneet virheitä. Hänninen ei kuitenkaan eritellyt virheitä tarkemmin. Hän kuitenkin myönsi selkeästi yhtenä omana virheenään, ettei voinut

²⁰¹ SRK:n tiedotustilaisuus 2013.

²⁰² SRK:n tiedotustilaisuus 2013.

aluksi uskoa hyväksikäyttötapausten paljastuessa, että ne olivat totta, mikä kävi ilmi muun muassa monista hänen aiemmin julkisuuteen antamista haastatteluista.

Olavi Voittosen mukaan heidän tekemänsä virheet ensimmäisten julkitulleiden hyväksikäyttötapausten hoidossa johtuivat siitä, ettei heillä ollut tarvittavaa tietoa ja taitoa asioiden oikeanlaiseen hoitamiseen. Hänen mukaansa vasta vuodet, joina hyväksikäyttötapaukset olivat olleet vilkkaan keskustelun keskiössä, olivat opettaneet heille nämä tarvittavat tiedot ja taidot. 1. varapuheenjohtajan Taskilan mukaan puhelu hyväksikäytön uhriksi joutuneelta avasi hänen silmänsä näkemään asiat aivan eri tavalla. 2. varapuheenjohtajan Juntusen mukaan hänellekin yhteydenotot seksuaalisen hyväksikäytön uhreilta olivat olleet käänteentekeviä hänen havahtumisessaan huomaamaan, kuinka vakava asia lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö oli. Monia häneen yhteyttä ottaneita uhreja oli käytetty hyväksi vuosikymmeniä sitten, mutta silti he edelleen joutuivat kantamaan tämän kauhean kokemuksen traumoja mukana elämässään. Juntusen mukaan oli erittäin tärkeää, että uhreja tuettiin kunnolla.²⁰³

Liikkeen johtohenkilöiden suhtautumisessa seksuaalisiin hyväksikäyttötapauksiin oli siis vuosien aikana tapahtunut heidän sanojensa mukaan jonkinlaista havahtumista ilmiön törkeyteen ja yleisyyteen liikkeessä. Ainoastaan johtokunnan puheenjohtajan Voittosen kommentit eivät liittyneet millään tavalla hänen omiin havahtumiskokemuksiinsa. Voittoselle näytti olleen tärkeämpää omassa puheenvuorossaan korostaa, että tehdyt virheet, joita Hänninen myönsi johdon tehneen, eivät olleet tarkoituksellisia laiminlyöntejä. Ne olivat johtuneet puhtaasti tiedon ja taidon puutteesta asioiden hoitamisessa. Tällä tavalla Voittonen ei vaikuttanut halunneen ottaa vastuuta tehdyistä virheistä vaan verhosi ne tietämättömyyden taakse.

Tiedotustilaisuudessa johtohenkilöt saivat vastata kysymyksen siitä, että miten liikkeessä ripin vastaanottajan tuli toimia, jos rikoksentekijä ei halunnutkaan monista taivutteluista huolimatta ilmoittautua poliisille. Taskilan mukaan tällaisissa tapauksissa jokaisen tulisi aina toimia lapsen edun mukaisesti. Liike ei hänen mukaan kyseisissä tilanteissa millään tavalla pyrkinyt salailemaan asioita.²⁰⁴

Tiedotustilaisuudessa eräs toimittaja toi omassa kysymyksessään esille tapauksen SRK:n alaisesta paikallisesta Helsingin rauhanyhdistyksestä, jossa oli

²⁰³ SRK:n tiedotustilaisuus 2013.

²⁰⁴ SRK:n tiedotustilaisuus 2013.

aikoinaan paljastunut julkisuuteen, että silloinen rauhanyhdistyksen puheenjohtaja Pekka Nurmela oli salaillut hyväksikäyttötapauksia. Toimittajan tietojen mukaan tämä henkilö olisi myös eronnut myöhemmin kyseisestä tehtävästä näiden syytösten takia. Toimittajan mukaan kyseinen henkilö oli kuitenkin vielä tämän jälkeen saanut edelleen jatkaa liikkeen puhujana. Voittosen vastasi, että kyseinen henkilö ei ollut luopunut Helsingin rauhanyhdistyksen puheenjohtajuudesta kyseisten syytösten takia vaan yksinkertaisesti siitä syystä, että hänellä oli ikää jo niin paljon. Hän kuitenkin vahvisti toimittajan tiedot siitä, että Nurmela oli saanut jatkaa rauhanyhdistyksen puhujana.²⁰⁵

Toimittajat kysyivätkin heti vastauksen jälkeen, että saiko liikkeessä puhujana jatkaa edelleen sellainen henkilö, joka oli syyllistynyt lasten seksuaalisen hyväksikäytön salailuun. Pääsihteeri Tuomas Hännisen mukaan kyseinen kysymys Nurmelan puhujantehtävässä jatkamisen perusteista tuli todellisuudessa osoittaa suoraan Helsingin rauhanyhdistykselle, koska liikkeen rakenteessa paikalliset rauhanyhdistykset itse päättivät omista puhujistaan. Olavi Voittosen mukaan heidän tiedotustilaisuudessa aiemmin antama suositus korosti, että hyväksikäyttöön syyllistynyt ei voinut jatkaa puhujan tehtävissä. Voittonen lisäsi heti perään, että oman käsityksensä mukaan Nurmelan tapauksessa, kuten useissa muissa epäillyissä seksuaalisten hyväksikäyttötapausten salailuissa, lienee ollut kyse siitä, että henkilöt eivät olleet tunnistaneet tai tiedonneet olleensa niin sanotussa ”salailutilanteessa”. Tätä hän muun muassa Nurmelan tapauksessa perusteli sillä, että kyseiseen henkilöön kohdistetut epäillyt salailusyytökset tulivat ilmi julkisuuteen paljon myöhemmin epäillyn salailun tapahtumisesta.²⁰⁶

Voittosen mukaan lisäksi Nurmelan tapauksessa ei kuitenkaan ollut kyse varsinaisesta salailusta. SRK oli Voittosen mukaan lisäksi vaatinut Nurmelta selvityksen tapauksesta. Pääsihteeri Hänninen lisäsi perään, ettei Nurmela ollut ikinä syytetty oikeudessa kyseisestä rikoksesta. Hänen mukaansa eri asia puhujantehtävän kannalta olisi ollut, jos Nurmela tai jotakuta muuta liikkeen puhujaa olisi oikeudessa syytetty tällaisesta rikoksesta. Hännisen mukaan tällaisissa tilanteissa, joissa SRK:n korviin kantautui tietoja epäillyistä seksuaalisten hyväksikäyttöjen salailusta, tuli aina turvautua faktatietoon huhupuheiden sijasta.²⁰⁷ Tällä faktatiedolla Hänninen viittasi selkeästi konkreettiseen oikeudessa nostettuun syytteeseen seksuaalisten hyväksikäyttöjen

²⁰⁵ SRK:n tiedotustilaisuus 2013.

²⁰⁶ SRK:n tiedotustilaisuus 2013.

²⁰⁷ SRK:n tiedotustilaisuus 2013.

salailusta. Huhupuhe hänelle taas merkitsi lehdistön esille nostamaa tietoa, jolla ei ollut pohjana esittää konkreettista oikeuden ratkaisemaa todistetta salailusyytöksestä.

Tiedotustilaisuudessa eräs toimittaja kysyi, että oliko hän ymmärtänyt johtomiesten puheista oikein, että puhujantehtävästä erottamisen syyksi tarvittiin aina loppuun saatettu rikosprosessi. Tämän kysymyksen aikana liikkeen johtomiehet puistelivat päätään kieltävän vastauksen merkiksi. Pääsihteeri Tuomas Hänninen vastasi kysymykseen, että jos hän itse tulisi vahingoittaneeksi omalla toiminnallaan liikkeen luottamustehtävän keskeisintä perustehtävää evankeliumin julistusta, pyytäisi hän tällöin, että hänet vapautettaisiin kyseisestä tehtävästä.²⁰⁸ Hännisen kommentista jäi kuitenkin sellainen kuva, että jos evankeliumin julistusta vahingoittava toiminta oli muuta kuin rikosoikeudellisesti loppuun saatettua, siirtyi puhujantehtävässä jatkaminen tällöin puhujan itsensä omantunnon vastuulle. Puhujan tuli itse omantuntonsa perusteella erota, paikallisella rauhanyhdistyksellä ei tällöin ollut valtaa erottaa ihmistä puhujantehtävästä.

5.3 Liikkeen johto ilmoittaa jättävänsä tehtävänsä – Julkisuus väittää johdon salailleen hyväksikäyttöpauksia

Loppuvuodesta 2013 alkoi kuitenkin julkisuuteen kuulua mielenkiintoisia asioita SRK:n suunnalta. *Helsingin Sanomat* uutisoi 28.12.2013 SRK:n pääsihteerin Tuomas Hännisen eroavan tehtävästään henkilökohtaisista syistä. SRK:n kustannuspäällikön Ari-Pekka Palolan mukaan syynä Hännisen erolle oli työuupumus.²⁰⁹ Muutama päivä myöhemmin Yle Oulun haastattelussa myös SRK:n johtokunnan puheenjohtaja Olavi Voittoinen kertoi jättävänsä tehtävänsä kesällä 2014. Hänen mukaansa päätös viran jättämisestä oli tehty jo 2,5 vuotta ennen ilmoitusta. Syyksi luottamustoimen jättämiselle hän mainitsi, että halusi siirtyä viettämään eläkepäiviään. Voittoinen kiisti päätöksensä liittyneen millään tavalla Hännisen aiempaan eroilmoitukseen.²¹⁰ Kummallakin liikkeen johtohenkilöllä oli siis varsin luonnolliset syyt, miksi he sanoivat jättävänsä luottamustehtävät. Voittosen kommentteissa kuitenkin näkyi jollain tavalla myös puolustautuminen niitä mahdollisia spekulatioita vastaan, joiden mukaan hän olisi saattanut mahdollisesti tehdä tehtävän jättämispäätöksen sen aikaisen

²⁰⁸ SRK:n tiedotustilaisuus 2013.

²⁰⁹ Huuskonen 2013.

²¹⁰ Suvanto 2013.

hyväksikäyttökeskustelun takia. Hän nimittäin näki tarpeelliseksi mainita, että päätös oli tehty jo kauan ennen tätä julkista keskustelua.

Julkisessa keskustelussa molempien liikkeen johtomiesten ilmoitus jättää tehtävänsä samoihin aikoihin ja nimenomaan hyväksikäyttökeskustelun keskellä herätti kuitenkin luonnollisesti suurta huomiota ja epäilyksiä heidän todellisista syistä erojen taustalla. *Helsingin Sanomat* julkaisi 6.1.2014 artikkelin, joka oli otsikoitu ”Pääsihteeri ajautui umpikujaan”. Artikkelin otsikko kertoi kaiken siitä, mikä lehden mukaan oli pääsihteeri Tuomas Hännisen todellinen syy eron taustalla. Artikkelin otsikko kertoi Hännisen eron syyksi erään naisen kirjeen, joka oli lähetetty useille SRK:n johtokunnan jäsenille, ja joka paljasti Hännisestä arkoja asioita seksuaalisiin hyväksikäyttöihin liittyen. Hännisen asemaa ja hänen lausuntojaan seksuaalisista hyväksikäytöistä olikin lehden mukaan käsitelty kirjeen vuoksi 14.joulukuuta vuonna 2013 johtokunnan kokouksessa. Lehden mukaan kokouksessa oli käsitelty Hännisen aiempia lausuntoja esimerkiksi eräässä seurapuheessa, jossa hän oli maininnut, ettei inesti ollut yhtään pahempi synty kuin mikään muukaan. Lisäksi lehden mukaan käsittelyssä oli ollut muun muassa Hännisen lausunnot vuoden 2012 A-talk -ohjelmassa. Johtokunnan puheenjohtaja Voitonon oli vahvistanut lehdelle tiedon oikeaksi, että Hännisen asemaa oli käsitelty johtokunnan kokouksessa. Tarkempaa kokouksen sisältöä ei kuitenkaan johtokunnan puheenjohtajisto ollut suostunut julkisuuteen antamaan, mutta erään johtokunnan jäsenen kesken silloisen kokouksen julkisuuteen vuotaman tiedon mukaan tilaisuudessa oli keskusteltu niin sanotusta SRK:n ja Krp:n välisestä tiedotussopimuksesta.²¹¹

SRK oli lokakuun tiedotustilaisuudessa lastensuojelusta maininnut erityisessä Hännisen laatimassa lehdistötiedotteessa, joka oli tilaisuudessa jätetty lehdistön katseltavaksi, että Keskusyhdistyksellä oli erityinen tiedotussopimus Krp:n kanssa. Sopimuksen mukaan tilanteessa, jossa jotakuta liikkeen luottamustehtävässä toimivaa epäiltiin lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä, ja teko oli vietävissä syytetutkintaan, tuli Krp:n aina ilmoittaa ensin SRK:lle, jotta yhdistys pystyisi itse ensin tiedottamaan asiasta julkisuuteen. Krp oli luonnollisesti kiistänyt tällaisen sopimuksen olemassaolon.²¹²

Huhut Hännisen eron ympärillä olivat lehden mukaan velloneet jo ennen kyseistä johtokunnan kokousta. Lehden saamien tietojen mukaan Hänninen olisi

²¹¹ Huuskonen 2014b.

²¹² Akimo & Kemppainen 2013.

ollut valmis eroamaan jo kyseisessä johtokunnan 14. päivän kokouksessa. Hänninen oli kuitenkin kiistänyt tämän väitteen. Hänninen olikin lehden mukaan saanut kyseisessä 14. päivän kokouksessa johtokunnan luottamuksen. Hänninen oli kuitenkin 27. päivä pyytänyt johtokunnalta eroa ja saanut sen. Tuomas Hänninen oli jatkanut kuitenkin edelleen erostaan huolimatta Äänekosken rauhanyhdistyksellä puhujana. Lehti kysyikin johtokunnan puheenjohtajalta Voittoselta ja paikallisen Äänekosken rauhanyhdistyksen johtokunnan puheenjohtajalta, oliko Hännisellä edellytyksiä jatkaa edelleen puhujana kaikista näistä hänestä julkisuuteen annetuista faktoista huolimatta. Miehet eivät nähneet mitään syytä, miksei hän olisi voinut jatkaa liikkeen puhujana, koska heidän mukaansa Hännistä kohtaan ei ollut tullut ilmi mitään erottamiseen vaadittavaa perustetta.²¹³

Helsingin Sanomien artikkelista jäi kuitenkin hieman epäselvä kuva siitä, mikä oli lopulta lehden mukaan Hännisen eron todellinen ja tarkka syy, ja mikä oli se tarkka syytös, jonka takia Hänninen oli katsonut parhaaksi erota. Artikkelissä mainitsi, että lehden tietojen mukaan Hännistä kohtaan oli tullut ilmi erittäin raskauttavia tietoja erään naisen lähettämän kirjeen perusteella ja näitä kirjeen syytöksiä oli käsitelty johtokunnan kokouksessa. Merkittävää oli kuitenkin, että lehti pystyi nimeämään konkreettisiksi kokouksessa käsitellyiksi aiheiksi muun muassa Hännisen aiemmat puheet ja Krp:n ja SRK:n välisen tiedotussopimuksen, jonka solmimisessa Hänninen mitä ilmeisimmin oli ollut mukana. Artikkelin kirjoittaja on olettanut kuitenkin selvästi, että ratkaiseva syytös, joka käynnisti Hännisen eroprosessin, oli naisen lähettämä kirje ja sen syytökset. Kirjoittaja ei kuitenkaan vaikuta itsekään tienneen, mitä nämä tarkat syytökset olivat, koska hän ei kyennyt määrittelemään kirjeen sisältöä tarkemmin. Hän on kuitenkin olettanut, että syytöksissä lienee ollut kyse jostakin todella vakavasta ehkäpä jopa seksuaalisten hyväksikäyttöjen salailusta, joten hän on katsonut, että Hännisellä ei ollut umpikujaan ajaututtuaan muuta mahdollisuutta kuin erota.

SRK:n johtokunnan puheenjohtaja Voittonen nousi pääsihteeri Hännisen ohella virkansa jättämisilmoituksen jälkeen vahvan julkisen keskustelun ja kritiikin kohteeksi ilmoitusta seuranneina viikkoina. *Helsingin Sanomat* toi uudelleen julkiseen keskusteluun artikkelillaan 5.1.2014 niin sanotun vanhoillislestadiolaisen isoisän tapauksen, jossa isoisä oli käyttänyt seksuaalisesti

²¹³ Huuskonen 2014b.

hyväkseen omia lapsiaan ja lapsenlapsiaan.²¹⁴ Johtokunnan puheenjohtaja Voittoinen oli *Kalevan* julkisuuteen aiemmin antamien tietojen mukaan ollut käsittelemässä isoisän seksuaalisia hyväksikäyttöjä yhdessä tämän suvun kanssa. Voittoinen oli kuitenkin tilanteessa antanut isoisän väistää rikosoikeudellisen vastuun ja antanut tämän valita hoitoon menon vaihtoehtona rikosten sovittamiselle. Isoisä ei ollut kuitenkaan mennyt hoitoon, ja tästäkin huolimatta johtokunnan puheenjohtajan sanottiin jättäneen ilmoittamatta poliisille hyväksikäyttäjän teosta muun muassa rippisalaisuuden takia. Voittoinen oli esimerkiksi vuoden 2013 tiedotustilaisuudessa kumonnut *Kalevan* väitteet salailusta ja sanonut vieneensä myöhemmin isoisän teot viranomaisten tietoon.²¹⁵

Helsingin Sanomien artikkelin kirjoittaja oli tutkinut artikkeliansa varten tarkemmin tätä aiemmin julkisuudessa ollutta isoisän-tapausta. Näiden tutkimustulostensa perusteella hän näki artikkelissaan vahvan ristiriidan Voittosen julkisuuteen antamien puheiden ja käytännön tekojen välillä. Voittoinen oli nimittäin aina korostanut julkisuuteen vahvasti 2010-luvun keskustelussa, että hän oli aina ensimmäisistä tietoonsa tulleista seksuaalisista hyväksikäyttötapauksista vuodesta 1978 asti tiennyt, että lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö oli rikos, joka oli sovitettava rikosoikeudellisesti. Hän oli korostanut myös, että vanhoillislestadiolaisuus liikkeenä oli kautta historiansa ymmärtänyt kyseiset teot rikoksina. Artikkelin kirjoittajan mukaan oli kuitenkin ristiriitaista, että isoisän tapauksessa Voittoinen oli kaikesta huolimatta, vaikka oli julkisuuteen antamiensa kommenttiansa perusteella tiennyt jo vuodesta 1978 asti kyseiset teot rikoksiksi, antanut isoisän väistää rikosoikeudellisen vastuun ja antanut tämän valita hoidon.²¹⁶

Kirjoittajan mukaan Voittoinen oli myöhemmin julkisessa keskustelussa perustellut olleensa isoisän tilanteessa nimenomaan perheen kutsumana papin roolissa, siksi hänen tehtävänään oli ollut tilanteessa tekijän sielunhoidollinen kohtaaminen, ei niinkään rikosoikeudelliseen vastuuseen saattaminen. Voittoinen oli nimittäin aiemmin ennen eläkkeelle jäämistään toiminut Suomen evankelisluterilaisen kirkon pappina. Kirjoittaja kuitenkin piti tätä Voittosen perustelua varsin ongelmallisena. Hänen mukaansa Voittoinen oli itse keksinyt tilanteessa tällaisen roolin, jottei hänen olisi tarvinnut käsitellä isoisän tapausta rikosoikeudellisen vastuun näkökulmasta. Hänen mukaansa olikin Johanna

²¹⁴ Huuskonen 2014a.

²¹⁵ SRK:n tiedotustilaisuus 2013; Kemppainen 2011a.

²¹⁶ Huuskonen 2014a.

Hurtigin tutkimuksen tietoihin perustuen tosiasia, että liikkeessä liian usein hyväksikäyttäjiä suojeltiin, ja hyväksikäyttöjä peiteltiin. Hyvä on huomata, että Voittosen toimiin tapauksessa lienee vaikuttanut myös se, että hänet oli kirjoittajan tietojen mukaan kutsuttu tilaisuuteen, koska hän tunsi isoisän ja oli samasta rauhanyhdistyksestä tämän kanssa. Kokoukseen Voittosta ei ollut kutsunut isoisän perhe vaan toinen arvostettu liikkeen puhuja, joka oli myös itse läsnä kokouksessa.²¹⁷ Voittosen vetoaminen nimenomaan papin rooliin tilanteessa tuntuu hieman kummalliselta. Henkilö, joka oli Voittosen tietojen mukaan kutsunut kokoukseen, oli nimenomaan henkilö, jonka voidaan olettaa tukeutuneen nimenomaan Voittosen hengelliseen auktoriteettiin SRK:n silloisena varapuheenjohtajana ja arvostettuna vanhoillislestadiolaisena maallikkona. Lisäksi Voittosen kutsunut puhuja lienee myös luottanut siihen, että Voittosen isoisän tuntevana olisi kyennyt hoitamaan asian parhaalla mahdollisella tavalla.

Voittonen ei kuitenkaan omien julkisuuteen antamien kommenttiansa mukaan ollut kuitenkaan jättänyt ilmoittamatta isoisän tapauksesta viranomaisille. Hän oli sanojensa mukaan käynyt myöhemmin kokouksen jälkeen isoisän kanssa uuden keskustelun, jossa oli kehottanut tätä menemään valitsemansa viranomaisen luokse kertomaan rikoksesta. Voittosen mukaan tämä hänen kehotuksensa isoisälle olikin toiminut, ja asiaa oli käsitelty lastensuojelussa vielä samana vuonna, jolloin perheen kokous oli käyty isoisän tapauksesta. Tämän asian Voittonen oli aiemmin muun muassa tuonut ilmi SRK:n tiedotustilaisuudessa lastensuojelusta vuonna 2013 ja esitti sen myös tässä artikkelissa.²¹⁸

Artikkelin kirjoittaja asetti kuitenkin kyseenalaiseksi Voittosen lausunnon, koska hänen mukaansa ei ollut todisteita siitä, että asiaa olisi todellisuudessa käsitelty kyseisenä vuonna lastensuojelussa, sillä lastensuojelun asiakirjat olivat salaisia. Kirjoittajan mukaan oli olemassa toinen kertomus, joka kertoi aivan päinvastaista Voittosen roolista seksuaalisten hyväksikäyttötapausten ilmoittamisessa viranomaisille. Erään isoisän sukulaisen mukaan hän itse oli se henkilö, joka oli ilmoittanut lastensuojeluun hyväksikäyttöistä, kun oli selvinnyt, että Voittonen ei aikonut isoisän tapauksessa viedä asiaa viranomaisille. Sukulainen oli tehnyt kertomuksensa mukaan avustajansa välityksellä huhtikuussa 2007 ilmoituksen lastensuojeluun, ja sieltä asia oli viety poliisin tutkittavaksi. Merkittävää oli, että lastensuojelusta ei ollut annettu mitään merkkejä siitä, että

²¹⁷ Huuskonen 2014a.

²¹⁸ Huuskonen 2014a; SRK:n tiedotustilaisuus 2013.

Voittonen tai joku muu olisi ilmoittanut rikoksesta aiemmin. Poliisitutkinta ei kuitenkaan sukulaisen mukaan edennyt syytteeseen asti vuonna 2008. Lopulta sukulaisen kertomuksen mukaan he olivat yhdessä puolisonsa kanssa painostaneet isoisän ilmoittautumaan poliisille. Uhrien ilmoittautumisten ja kuulemisten jälkeen isoisä oli tuomittu ehdolliseen vankeuteen 80 päiväksi. Toisin sanoen sukulaisen kertomuksen mukaan isoisä oli saatu tuomittua teoistaan vasta reilut 5 vuotta sen jälkeen, kun Voittonen sai ensimmäisen kerran tietää tapauksista. Monet isoisän seksuaaliset hyväksikäytöt esimerkiksi omia tyttäriään kohtaan olivat tässä ajassa ehtineet saavuttaa rikoksen vanhentumisajan. Sukulaisen mukaan olikin ilmiselvää, että Voittosen teot ja viivyttely asiassa olivat johtaneet siihen, että isoisä tuomittiin ainoastaan aivan tuoreimmista teoistaan, ja vanhat teot hänen omia tyttäriään kohtaan jäivät tuomitsematta.²¹⁹

Artikkelissa kirjoittaja paljasti yllättäen, että vuonna 2010 eräässä SRK:n kokouksessa oli käsitelty Voittosen toimia isoisän tapauksessa. Kokousta varten SRK:n johtohenkilöt olivat nimittäin tutkija Johanna Hurtigin kautta saaneet tietää erään nimettömän soittajan syytöksestä, jonka mukaan Voittonen olisi yrittänyt estää rikosilmoituksen tekemisen isoisästä. Kokous oli alun perin järjestetty keskustelutilaisuudeksi paikkaamaan SRK:n johdon ja Hurtigin tulehtuneita välejä, mutta koska Hurtig ei päässyt paikalle kokoukseen, käsiteltiin siellä muun muassa tätä esille tullutta syytöstä. Voittonen oli kokouksessa tyrmännyt syytöksen täysin ja vedonnut siihen, kuinka hän oli todellisuudessa ollut aiemmin ilmoittamassa rikoksesta viranomaisille. Kokouksessa paikalla ollut Johanna Hurtigin lanko Erkki Hurtig oli selvittänyt kuitenkin kokouksen jälkeen tarkemmin tätä Voittoseen kohdistettua syytöstä ja päättänyt lopulta ilmoittaa tekstiviestitse Voittoselle, että hän tekisi tämän toimista rikosilmoituksen.²²⁰

Hurtigin rikosilmoitusuhkauksella oli ollut kuitenkin artikkelin kirjoittajan tietojen mukaan odottamattomat seuraukset. Voittosen ehdotuksesta SRK:n työvaliokunta oli käynnistänyt sisäisen selvityksen tekemisen liikkeen johdon toimista hyväksikäyttötapausten hoidossa. Voittonen oli tämän selvityksen käynnistämisen perusteeksi maininnut, että tällä tavalla turvataisiin liikkeen johdon oikeusturva. Erkki Hurtigin kohtalo oli ollut myös tilanteessa myös varsin odottamaton. Hänet alennettiin rikosilmoitusuhkauksen takia puhujan tehtävistä

²¹⁹ Huuskonen 2014a.

²²⁰ Huuskonen 2014a.

tavalliseksi jäseneksi.²²¹ Artikkelin maalasi siis hyvin vahvan yhteyden sisäisen selvityksen käynnistämisen ja Voittosen toimien välille. Aiemmin julkisuuteen SRK oli korostanut, että se oli kokonaisuutena käynnistänyt työvaliokuntansa johdolla sisäisen selvityksen teettämisen. Artikkelin syytösten kautta sisäisen selvityksen tekemisen käynnistämisestä piirtyikin kuva, että se oli ainoastaan yhden miehen aikaansaannosta, ja sen tekemisen päätehtävä oli puhdistaa johtokunnan puheenjohtajan Voittosen maine epämääräisistä ja asiattomista syytöksistä. Erkki Hurtigin kohtalo myös osoitti vahvasti, kuinka vahva ja merkittävä valta Voittosella oli yhdistyksessä. Voittosta vastaan oli esitetty syytöksiä, joiden todenperäisyyttä ei ollut vielä ehditty koettelemaan esimerkiksi sisäisen selvityksen lopputulosten muodossa. Tästäkin huolimatta Erkki Hurtig erotettiin puhujan tehtävistä, koska hän oli uskaltanut uhata Voittosen asemaa vanhoillislestadiolaisuuden yhtenä johtohahmona.

Kirjoittajan mukaan sisäisessä selvityksessä sen laatija asianajaja Eero Hyytinen oli käynyt läpi Voittosen toimet isoisän tapauksen hoidossa. Ensimmäinen versio tilanteen kuvauksesta ei ollut saanut Voittosen hyväksyntää, koska hänen mukaansa siinä oli vääristelty hänen todellista osuuttaan isoisän tapauksessa. Voittonen olikin onnistunut kirjoittajan mukaan lopulta muuttamaan tapahtuman kuvauksen oman mielensä mukaiseksi. Voittonen olikin saanut lopulta tämän sisäisen selvityksen kuvauksen perusteella johtokunnan luottamuksen jatkaa tehtävässään. Kuvaavaa oli, että johtokunnan 2. varapuheenjohtajan Viljo Juntusen mukaan tilanteessa oli uskottava Voittosen sanaan, koska olihan hän johtokunnan puheenjohtaja ja arvostettu liikkeen johtohahmo. Mielenkiintoista oli, että Hyytisellä oli ollut kirjoittajan mukaan sisäisen selvityksen laatimista varten aineistonaan myös tämä Helsingin Sanomien artikkeli ja sen tiedot Voittosesta.²²² Artikkelin mukaan Voittonen siis hyvin selvästi käytti hyväkseen omaa asemaansa arvostettuna liikkeen johtohahmona muuttaakseen sisäisen selvityksen kuvauksen isoisän tapauksesta itselleen suotuisaksi. Voittosta pidettiin liikkeessä muun muassa Juntusen lausunnon perusteella luotettavana miehenä, jonka sanaan tuli luottaa sokeasti.

²²¹ Huuskonen 2014a.

²²² Huuskonen 2014a.

6. Tutkimustulokset

Olen pro gradu -tutkielmassani tutkinut vanhoillislestadiolaisuuden

hyväksikäyttötapauksista käytyä julkista keskustelua vuosina 2010–2014.

Vanhoillislestadiolaisuuden hyväksikäyttötapaukset tulivat julkisuuteen osana Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa paljastuneita hyväksikäyttöjä keväällä 2010. Kirkon tiedotuskeskus ei aluksi nimennyt vanhoillislestadiolaisuudessa erityisesti tapahtuneen seksuaalista hyväksikäyttöä, mutta *Turun Sanomien* uutinen päivää myöhemmin kertoi vanhoillislestadiolaisuuden sisältä paljastuneen arviolta 20–30 hyväksikäytön uhriksi joutunutta. Kirkko oli tiedotteessaan ollut selkeästi haluton leimaamaan hyväksikäyttöä erityisesti vanhoillislestadiolaiseen liikkeeseen kuuluneeksi ilmiöksi.

Helsingin Sanomien vappupäivän uutinen ja ”Syntisten piiri” kohdistivat julkisen keskustelun huomion yhä enemmän vanhoillislestadiolaiseen liikkeeseen kirkon sijasta. Vanhoillislestadiolaisuudesta paljastuneiden hyväksikäytön uhreiksi joutuneiden määrä kasvoi artikkelissa arviolta sataan ja hyväksikäyttäjien ryhmä profiloitui yhä enemmän liikkeen puhujiin, joista 10 epäiltiin syyllistyneen hyväksikäyttöön. Artikkelissa myös esitettiin, että hyväksikäyttö olisi ollut erityisesti vanhoillislestadiolaisuutta koskettanut ongelma. Johanna Hurtig oli muun muassa aiemmin ennen vappupäivän uutisia todennäköisesti oman vanhoillislestadiolaisen taustansa takia todennut, että hyväksikäyttö ei ollut erityinen vanhoillislestadiolainen ongelma vaan kosketti koko kirkkoa.

”Syntisten piiri” -artikkelin myötä syytökset liikkeessä tapahtunutta hyväksikäyttöjen salailua kohtaan lisääntyivät. Artikkelissa myönnettiin, että salailua oli tapahtunut myös kirkon piispojen toimesta. Se muun muassa syytti entistä Porvoon piispaa Erik Vikströmiä hyväksikäyttöjen salailusta. Artikkelin kuitenkin kohdisti vanhoillislestadiolaisuuden hyväksikäyttöjen salailuun erityispiirteitä, jotka kiinnittivät laajemman julkisuuden huomion. Artikkelin liitti hyvin vahvasti liikkeen opin syntien anteeksiantamuksesta ja ripistä hyväksikäyttöjen salailuun. Sen mukaan uhrin hyväksikäyttäjälleen antama anteeksianto ”Jeesuksen nimessä ja veressä” pyyhki pois tekijän rikosoikeudellisen vastuun, koska anteeksiannon jälkeen ei liikkeessä saanut enää puhua hyväksikäytöstä, eikä sitä saanut viedä viranomaisten tietoon. Tutkija-pastori Johannes Alaranta esitti artikkelissa lisäksi, että liikkeen käsitys siitä, että ripissä myös ehdoton vaitiolovelvollisuus koski maallikkookin, oli yksi iso tekijä vanhoillislestadiolaisessa liikkeessä tapahtuneessa

hyväksikäyttäjien salailussa. Tätä liikkeen käsitystä Alaranta piti kirkkolain vastaisena ja totesi, että ehdoton vaitiolovelvollisuus koski ainoastaan ripin vastaanottajana pappia

Hyväksikäytetyksi liikkeessä monien vuosien ajan joutuneen Minnan kokemukset vahvistivat entisestään hyväksikäytön salailun ja liikkeen rippioopin ympärillä käytyä keskustelua. Hänen kokemuksensa osoittivat hyväksikäytetyn näkökulmasta, millaisia seurauksia liikkeen rippiopilla oli käytännössä hyväksikäytetyn oikeusturvan ja koko elämän kannalta. Minnaa oli jatkuvasti vähätelty liikkeessä hänen kokemistaan hyväksikäytöistä. Lopulta hänet oli leimattu syntiseksi hyväksikäyttäjien sijasta, koska hän oli jatkanut liikkeessä sovituiksi ”Jeesuksen nimessä ja veressä” katsotuista hyväksikäytöistä puhumista. Minnan kokemukset myös osoittivat, kuinka salailussa ei voinut olla kyse siitä, että yksittäinen ihminen oli ymmärtänyt väärin liikkeen opin anteeksiantamuksesta. Minnan syylistämiseen oli lähtenyt mukaan liikkeen virallinen taso paikallinen rauhanyhdistys, jonka puhujat olivat asettuneet hyväksikäyttäjien kanssa yhteiseen rintamaan syylistämään Minnaa siitä, että hän oli jatkanut sovituiksi katsotuista asioista puhumista.

Minnan kokemukset herättivät myös viranomaisten huomion. Syyttäjävirsto halusi selvittää Minnaan kohdistetut rikokset perin pohjin vaikka nämä olivat lain mukaan selkeästi vanhentuneet. Syyttäjävirsto osoitti ottamalla tapaukset tutkintaan, että se oli ottanut todesta Minnaan kohdistetut rikokset ja halusi ajaa hänelle oikeutta. Apulaisvaltakunnansyyttäjän Jorma Kalskeen lausunnoista oli myös pääteltävissä, että syyttäjävirsto halusi selvittää Minnan kokemat hyväksikäytöt myös siksi, että niistä oli erityispiirteittensä takia tullut yleisen intressin vuoksi tärkeitä. Samaisessa syyttäjävirston päätöksestä kertovassa uutisessa Johanna Hurtigin kommenteista piirtyi myös kuva, että vanhoillislestadiolaisuudesta paljastuneet hyväksikäytöt olivat olleet erittäin törkeitä ja mahdollisuus joutua jollakin vanhoillislestadiolaisella paikkakunnalla hyväksikäytetyksi, oli muuta yhteiskuntaa korkeampi.

Vanhoillislestadiolaisuuden johdon suhtautumista liikkeen sisältä julkisuuteen paljastuneisiin hyväksikäyttötapauksiin ja niihin liitettyyn salailuun leimasi julkisen keskustelun alussa hyvin vahva puolustuskannalle asettautuminen. Johto tuomitsi yksiselitteisesti hyväksikäytön syntinä ja rikoksena. Se myös tuomitsi kaikenlaisen uhrien vähättelyn ja kylmäkiskoisien kohtelun. Se kuitenkin asettui voimakkaasti puolustamaan omaa oppiaan ja

käytäntöjään, eikä nähnyt niiden olleen millään tavalla yhteydessä hyväksikäyttöjen salailuun. Johdon mukaan liikkeessä oli aina opetettu, että ripissä rikoksen tunnustanut ei voinut koskaan väistää rikosoikeudellista vastuuta. Johto korosti, että Jumalan armon voimasta rikoksen tekijän velvollisuus oli ilmoittautua viranomaisille. Rippi-isä tai -äiti ohjasi häntä viranomaisten puheille. Johto ei alussa myöntänyt, että liikkeessä oli tapahtunut salailua. Se ei myöskään lähtenyt pahoittelemaan tai pyytämään anteeksi liikkeessä tapahtuneita hyväksikäyttöjä. Se ulkoisti hyvin vahvasti hyväksikäytöt jonnekin liikkeen rakenteiden ja ympäristön ulkopuolelle toteamalla, että hyväksikäyttö ja sen kaikenlainen salailu johtui ihmisten sisällä asuvasta pahuudesta, jota liikkeen ei voinut olettaa pystyneen hallitsemaan. Kirkkohistorian dosentin Mikko Ketolan kirjoituksen perusteella liike oli turvautunut samaan virheeseen kuin katolinen kirkko omassa pedofiliakriisinsä hoidossa, etsinyt hyväksikäytön syitä muualta kuin liikkeestä itsestään ja sen ympäristöstä.

Liikkeen käsitys ripistä oli voimakkaan julkisen keskustelun kohteena tutkimusajankohtana. Johannes Alaranta ja SRK:n pääsihteeri Aimo Hautamäki väittelivät maallikon vaitiolovelvollisuudesta ripissä. Väittelyssä kohtasivat kaksi täysin eri kantaa, mutta molemmat kykenivät perustelemaan käsityksensä Suomen evankelis-luterilaisen keskeisillä asiakirjoilla. Alaranta ei voinut hyväksyä liikkeen opetusta siitä, että ehdoton vaitiolovelvollisuus koski myös maallikkoa ripissä. Hautamäki puolusti luonnollisesti liikkeen kantaa, mutta mielenkiintoista oli, että hänen mukaansa ripissä rikoksen tunnustaneen piti ilmoittaa teoistaan poliisille ennen kaikkea, jos hän halusi pelastua. Ensisijainen syy tekijän velvollisuudelle ilmoittaa rikoksista ei ollut esimerkiksi tekijän halu sovittaa rikkomuksensa vaan hänen oma pelastumisensa. Johtokunnan puheenjohtajan Voittosen kommenttien perusteella ripin ehdoton vaitiolovelvollisuus koski myös kokonaisia rauhanyhdistyksiä tai liikkeen johtoa, jos ne saivat tietoonsa lapsen seksuaalisen hyväksikäytön jossakin kokouksessaan. Voittoinen perusteli itse toimivansa ripissä kirkkolain papille määrittelemän ehdottoman vaitiolovelvollisuuden kautta. Kirkkolaki ei kuitenkaan korostanut ehdotonta vaitiolovelvollisuutta kuin ainoastaan yksilön velvollisuutena, missään ei puhuttu ehdottoman vaitiolovelvollisuuden koskeneen kokonaisia organisaatioita.

Julkisen keskustelun edetessä oli vanhoillislestadiolaisuuden johto valmis myöntämään salailua tapahtuneen liikkeessä. Salailun syyt olivat kuitenkin edelleen jossakin muualla kuin liikkeen opissa tai rakenteissa. Salailu oli johtunut

siitä, että ”yksittäiset” liikkeen uskovaiset olivat ymmärtäneet väärin liikkeen virallisen opetuksen rikosoikeudellisen vastuun ja ripin välisestä suhteesta. Johto ei kuitenkaan myöntänyt, että salailu olisi ollut mitenkään erityinen ongelma liikkeessä tai, että se olisi liittynyt liikkeen yleiseen toimintakulttuuriin. Salailu oli yksittäisten uskovaisten tekemä virhe. Johto kuitenkin osoitti tietynlaista vastuunkantoa hyväksikäyttötapausten hoidossa, kun se oli monine ohjekirjeineen opastanut muun muassa liikkeen puhujia rikosoikeudellisen vastuun ja ripin välisestä suhteesta ja korostanut, että rikoksen tekijä tuli ohjata kaikissa tilanteissa ilmoittamaan rikoksestaan viranomaisille.

Lähteiden perusteella vaikuttaa siltä, että vanhoillislestadiolaisuuden johto halusi ohjekirjeillä, joissa se selvensi jäsenilleen ja puhujilleen rikosoikeudellisen vastuun ja ripin välistä suhdetta, ottaa vallan hyväksikäytöistä tiedottamisesta omiin käsiinsä. Nimimerkki ”Jaffa” oli Mopin palstalla aiemmin syyttänyt liikkeen johtoa siitä, että se oli torjunut pari vuotta ennen hyväksikäyttötapausten julkituloa asiantuntijoiden tarjoukset tiedottaa hyväksikäytöstä ja niihin liittyvistä toimenpiteistä liikkeen jäsenille ja puhujille. Johto lienee nähnyt asiantuntijoiden tarjoaman avun jonkinlaisena uhkana heidän auktoriteetilleen ja halunnut hoitaa tiedottamisen yksinään ilman asiantuntijoita.

Vuonna 2011 pidetyssä tiedotustilaisuudessa sisäisen selvityksen lopputuloksista, liikkeen johto myönsi julkisuuteen ensimmäistä kertaa, että kaikki mistä heitä oli julkisuudessa syytetty, oli totta. Johto vahvisti todeksi liikkeessä tapahtuneet hyväksikäytöt. Johto puolusteli kuitenkin suuria hyväksikäyttölukuja sanomalla, että tilastojen valossa hyväksikäyttö ei ollut yleisempää vanhoillislestadiolaisessa liikkeessä kuin muualla yhteiskunnassa. Johto myönsi ensimmäistä kertaa tehneensä lukuisia virheitä hyväksikäyttötapausten hoidossa. Se muun muassa pahoitteli, että uhreja ja heidän kärsimyksiään oli vähätelty monissa sen kannanotoissa. Johto myönsi myös, että liikkeen hallinnossa oli reagoitu liian hitaasti hyväksikäytöistä saatuihin tietoihin. Huolimatta monista virheistä, joita johto luetteli tiedotustilaisuudessa hallinnon ja sen tehneen, oli sisäisen selvityksen lopputulos, että liikkeen johtomiehiä ja hallintoa kohtaan ei kohdistettu erityisiä rangaistustoimenpiteitä. Heidät vapautettiin vastuusta. Tiedotustilaisuudessa johto vetosiikin hyvin vahvasti siihen, että liikkeen johdolla, eikä hallinnolla ollut tarvittavaa kokonaiskuvaa hyväksikäytöistä, jotta he olisivat voineet toimia oikein ja viivyttämättä. Tutkija Johanna Hurtig piti liikkeen perustelua kokonaiskuvan puutteesta ainoastaan

keinona välttää johdon ja hallinnon vastuu hyväksikäyttötapausten hoidossa. Hurtig oli nimittäin pyrkinyt jo vuosia ennen hyväksikäyttötapausten paljastumista julkisuuteen muodostamaan liikkeen johdolle kokonaiskuvan hyväksikäytöistä, mutta liike ei ollut ottanut häntä todesta.

Sisäisen selvityksen lopputulos ei kuitenkaan tyydyttänyt julkisuudessa monia. Selvityksen lopputuloksesta käytiin kiivasta keskustelua. Leena Huovinen ei hyväksynyt selvityksen lopputulosta vaan vaati julkisuuteen ensimmäistä kertaa, että liikkeen tulisi kantaa vastuu virheistä hyväksikäyttötapausten hoidossa. Tästä vaatimuksesta osoituksena Huovinen oli tehnyt rikosilmoituksen pääsihteerin Hautamäen ja Voittosen toimista ja syytti heitä hyväksikäyttäjien salailuun yllyttämisestä, koska he opettivat kirkkolain vastaisesti, että vaitiolovelvollisuus koski ripissä myös maallikkoa. Sisäisen selvityksen lopputulosten tietynlainen epämääräisyys ja hämmennys liikkeen johdon vastuusta hyväksikäyttäjien hoidossa johtivat siihen, että Voittosen tulo Haaparannan kesäseurojen puhujaksi peruttiin. Paikkakunnan kirkkoherra oli sitä mieltä, että Voittosen toimet hyväksikäyttötapausten hoidossa olivat julkisuuden perusteella niin epämääräisiä ja hämmennystä seurakuntalaisissa herättäneitä, että hän päätti jättää Voittosen lepäämään kesäseurojen puhujan tehtävistä.

Vanhoillislestadiolaisuuden johdolle julkisen anteeksipyyntönsä esittäminen oli lähteiden perusteella erittäin vaikeaa. A-studion haastattelussa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon arkkipiispan Kari Mäkisen mukaan liikkeeltä olisi ollut ”hieno” ele pyytää julkisesti anteeksi liikkeessä tapahtuneita hyväksikäyttöjä, koska liike ei voinut millään tavalla oikeuttaa tai poistaa niiden olemassaoloa. SRK:n pääsihteerin Tuomas Hännisen mukaan liikkeen julkinen anteeksipyyntö olisi tarkoittanut kuitenkin, että liike olisi pyytänyt anteeksi myös niiden jäseniensä puolesta, jotka eivät olleet syyllistyneet hyväksikäyttöön. Hännisen mukaan liike pystyi ainoastaan pahoittelemaan liikkeessä tapahtuneita hyväksikäyttöjä. Hänniselle pahoittelu ja anteeksi pyytäminen olivat kaksi eri asiaa. SRK:n johtokunta päättikin kokouksessaan, ettei se voinut pyytää koko liikkeen puolesta anteeksi. Oulun piispa Samuel Salmi pettyi liikkeen päätökseen ja sanoi, että varmasti monet sen jäsenet olivat odottaneet julkista anteeksipyyntöä liikkeen johdolta. Salmi antoi siis ymmärtää, että moni liikkeen jäsen todellisuudessa odotti johdon pyytävän julkisesti anteeksi hyväksikäyttöjä. Hännisen ja Salmen puheet olivat jollain tavalla siis ristiriidassa toistensa kanssa.

Kari Mäkinen otti poikkeuksellisesti kantaa kirkolliskokouksen avauspuheenvuorossaan vuonna 2012 vanhoillislestadiolaisuuden hyväksikäyttötapauksiin. Hänen mukaansa liikkeen ja sen johdon oli katsottava hyväksikäyttäjien myötä ankaraan peiliin ja mietittävä, miten hyväksikäytöt olivat liikkeessä mahdollisia. Arkkipiispa ei kehottanut vastuunkantoon pelkästään vanhoillislestadiolaisuutta vaan näki, että evankelis-luterilaisessa kirkossa kaikkien kristittyjen tehtävä ”lähimmäisenrakkauden” hengessä oli kiinnittää huomio liikkeen hyväksikäyttöihin. Puheessaan Mäkinen viittasi monin kohdin selkeästi vanhoillislestadiolaisuuteen ja sen käytäntöihin, vaikka puhuikin hyvin yleisellä tasolla joistakin ilmiöistä. Mäkisen puheen perusteella on pääteltävissä, että hän kohdisti kritiikkinsä muun muassa sitä liikkeen käsitystä kohtaan, jonka mukaan liikkeen uskovaisten nähtiin uskoneen paremmin kuin liikkeen ulkopuolisten ihmisten. Tämä paremmin uskomisen korostaminen oli aiheuttanut Mäkisen mukaan sen, että jotkut liikkeen jäsenet olivat saattaneet joutua tukahduttamaan tunteensa, jotka poikkesivat liikkeen yleisestä ja paremmasta uskosta. *Päivämiehen* päätoimittaja Olli Lohi kritisoi Mäkistä siitä, että hän kohdisti puheensa liian yksipuolisesti vanhoillislestadiolaiseen liikkeeseen. Lohi vaikuttaa nähneen puheen sisällön kuitenkin liian kriittisesti ja yksilulotteisesti. Kirkolliskokousedustaja ja vanhoillislestadiolainen Johanna Lumijärvi näki puheen sisällön enemmän Mäkisen tarkoittamassa merkityksessä. Peilin edessä hyväksikäyttäjien takia tuli olla kaikkien kristittyjen, ei pelkästään vanhoillislestadiolaisten.

Johanna Hurtigin ja Mari Leppäsen toimittama kirja *Maijan tarina* oli hyväksikäytetyksi vanhoillislestadiolaisuudessa vuosien ajan joutuneen naisen kertomus. Kertomus oli sama, joka oli lyhennettynä ilmestynyt vappupäivän *Helsingin Sanomissa* nimellä ”Minnan tarina. Sara Marinin mielipidekirjoitus liitti julkiseen keskusteluun vanhoillislestadiolaisuuden hyväksikäyttötapauksista sukupuolten välisen epätasa-arvon. Marinin mukaan Maijan sukupuoli oli syy, miksi häntä kohdeltiin kirjan kuvaamalla tavalla. Liikkeessä miehet päättivät naisten puolesta kaiken ja myös Maijan kohdalla kotirauhanyhdistyksen johtomiehet ja puhujat olivat päättäneet hänen puolestaan, vietiinkö hyväksikäytöt viranomaisille ja miten asioita hoidettiin. Naisten roolina oli toimia liikkeessä äiteinä ja miesten rooli oli olla äänessä yhteisössä. Marinin mukaan myös Johanna Hurtig ja Mari Leppänen oli liikkeessä vaiennettu, koska he olivat naisia, eikä heidän katsottu saaneen puhua julkisesti yhteisössä.

Marinin käsitys sukupuolesta Maijan kohtelua selittäneenä tekijänä näyttäytyy kuitenkin jollain tavalla erittäin kärjistettynä ja yksipuolisena. Todennäköisesti samanlaisen kohtelun kohteeksi olisi liikkeessä joutunut myös hyväksikäytön uhriksi joutunut miespuolinen henkilö. Maijan kohtelu oli hänen oman kuvauksensa perusteella ollut hyvin vahvasti sidoksissa sukupuolen lisäksi myös liikkeen oppiin anteeksiantamuksesta. Johanna Hurtigin vaientamista ei myöskään selittänyt ainoastaan hänen sukupuolensa, vaikka se oli myös todennäköisesti yksi syy. Tutkijan itsensä mukaan siihen liittyivät myös vahvasti liikkeen vaalimat roolit ja johdon pelko käsitellä liikkeen asioita itsekriittisesti.

Liikkeen johto järjesti tiedotustilaisuuden, jossa käsiteltiin lastensuojeluun liittyneitä kysymyksiä. Tilaisuuden järjestämiseen haastoi Johanna Hurtigin vuonna 2013 ilmestynyt tutkimus *Taivaan taimet*, jossa tutkija totesi liikkeessä paljastuneen väkivallan johtuneen osittain liikkeen rakenteista, käytännöistä ja opista. Liikkeen johto myönsi, että rakenteita ja käytäntöjä oli tarkasteltava yhä uudelleen, se ei kuitenkaan myöntänyt tilaisuudessa, että liikkeen rakenteet, käytännöt tai oppi olisivat edistäneet väkivaltaa yhteisössä. Johto vaikuttaa myös olleen haluton käyttämään termiä seksuaalinen hyväksikäyttö tilaisuudessa vaan se viittasi siihen yleistermeillä ”lähisuhdeväkivalta” tai ”rikokset”. Hurtigin kirja oli käsitellyt liikkeessä ilmennyt väkivaltaa yleisesti, mutta oli aineistonsa perusteella nimennyt erityiseksi liikkeessä tapahtuneeksi väkivallan muodoksi seksuaalisen väkivallan. Johto pahoitteli liikkeestä paljastuneita rikoksia, mutta ei esittänyt niistä julkista anteeksipyyntöä. Johto eritteli tiedotustilaisuudessa monia toimenpiteitä, joita se oli tehnyt hyväksikäyttötapausten hoidossa. Näissä toimenpiteissä korostui selkeästi asiantuntija-apuun nojautuminen sekä vahva pyrkimys lisätä jäsenten tietoa seksuaalisista hyväksikäytöistä. Pyrkimys tiedon vahvaan lisäämiseen hyväksikäytöistä viittasi hyvin vahvasti siihen, että liikkeessä hyväksikäyttöjen vääränlaisen hoitamisen nähtiin johtuneen siitä, että liikkeen jäsenet olivat aiemmin tienneet liian vähän seksuaalisista hyväksikäytöistä tunnistaakseen ne.

Liike sai tiedotustilaisuudessa käsitelläkseen joukon monia toimittajien kysymyksiä. Rippiä koskeneessa kysymyksessä 2. varapuheenjohtaja Viljo Juntunen vaikutti korostaneen hyvin vahvasti, että maallikkoa ei koskenut samanlainen vaitiolovelvollisuus ripissä kuin pappia. Liike oli kuitenkin opettanut aiemmin julkisuuteen, että maallikkoa koski samanlainen vaitiolovelvollisuus kuin pappia, joten Juntusen kommentista heräsi kysymys, että olivatko liikkeen

johtomiehet asiassa jollain tavalla erimielisiä. Pääsihteeri Hänninen myönsi liikkeen johdon tehneen virheitä asioiden käsittelyssä ja hänen oma virheensä oli ollut liiallinen ”sinisilmäisyys”. Johtokunnan puheenjohtaja Voittoinen perusteli kuitenkin liikkeen johdon tekemiä virheitä vetoamalla siihen, että se oli ollut tietämätön hyväksikäyttötapauksista ja siksi toiminut taitamattomasti. Liikkeen johdon tietojen mukaan sen puhujina ei toiminut tiedotustilaisuuden hetkellä hyväksikäyttöön syyllistyneitä, kuten Hurtig oli omassa tutkimuksessaan väittänyt. Se ei voinut kuitenkaan olla varma asiasta, koska viime kädessä sen mukaan puhujista olivat vastuussa paikalliset rauhanyhdistykset. Johdon mukaan liikkeen puhujana ei saanut toimia hyväksikäyttöön syyllistynyt henkilö. Tiedotustilaisuuden perusteella henkilö, jota oli epäilty hyväksikäyttöjen salailusta, sai jatkaa puhujantehtävässään, jos häntä vastaan ei ollut nostettu oikeudessa konkreettista syytettä salailusta.

Vanhoillislestadiolaisuuden tärkeimmät johtohahmot SRK:n pääsihteeri Tuomas Hänninen ja johtokunnan puheenjohtaja Olavi Voittoinen ilmoittivat julkisuuteen loppuvuodesta 2013 lyhyen ajan sisään toisistaan, että he aikoivat jättää luottamustehtävänsä. Tuomas Hänninen jätti pääsihteerin tehtävänsä välittömästi ja perusteli tätä henkilökohtaisilla syillä, mikä myöhemmin varmistui työuupumukseksi. Johtokunnan puheenjohtaja Voittoinen ilmoitti jättävänsä tehtävän kesällä 2014. Syyksi päätökselle hän mainitsi, että hänen oli aika siirtyä eläkkeelle. Voittoinen korosti, että päätös tehtävän jättämisestä oli tehty jo 2,5 vuotta sitten. Tällä korostuksella Voittoinen halusi selkeästi kieltää, että hänen tehtävänsä jättämisellä olisi ollut tekemistä hyväksikäyttökeskustelun kanssa.

Julkinen keskustelu näki kuitenkin johdon tehtävien jättämisen syynä nimenomaan hyväksikäytöistä käydyn keskustelun. Tuomas Hännisen eron syyksi *Helsingin Sanomien* artikkeli nimesi alkuvuodesta 2014 erään naisen kirjeen, jossa oli esitetty Hännistä kohtaan raskaita syytöksiä. Artikkelin kirjoittaja ei vaikuttanut itse kuitenkaan tienneen, mitä syytöksiä kirje sisälsi Hännisestä. Kirjoittaja kertoi, että Hännisen luottamusta oli mitattu johtokunnan kokouksessa muun muassa kirjeen syytösten, mutta myös Hännisen ja Krp:n väliltä paljastuneen tiedotussopimuksen ja Hännisen julkisten puheiden takia. Hänninen oli saanut luottamuksen johtokunnalta jatkaa tehtävissään, mutta oli itse ilmoittanut johtokunnalle eroavansa hieman kyseisen kokouksen jälkeen. Luonnollisesti artikkelin kirjoittaja lienee vetänyt johtopäätöksen tästä lyhyestä kuluneesta aikavälistä kokoukseen, että Hännisen eron taustalla olivat syytökset,

joita häntä vastaan oli esitetty kokouksessa muun muassa kyseisessä naisen kirjeessä.

Voittosen tehtävän jättämispäätöksen jälkeen häneen liitettiin vanha vakava syytös siitä, että hän olisi suojellut niin sanotussa isoisän-tapauksessa hyväksikäyttöön syylistynyttä isoisää. Tämän syytöksen oli ensimmäisenä tuonut vuonna 2011 julkisuuteen *Kaleva*-lehti, mutta *Helsingin Sanomien* artikkeli nosti sen uudelleen julkisuuteen Voittosen tehtävän jättämispäätöksen jälkeen alkuvuodesta 2014. Artikkelit paljasti Voittosen toimineen päinvastoin kuin mitä hän oli julkisuuteen opettanut. Hänen epäiltiin isoisän tapauksessa antaneen isoisän väistää rikosoikeudellisen vastuun vetoamalla isoisälle julistettuun synninpäästöön ”Jeesuksen nimessä ja veressä”. Lehden mukaan Voittonen oli julkisuuteen valehdellut ohjanneensa isoisän myöhemmin tunnustamaan hyväksikäytöt viranomaisille. Lehden tietojen mukaan Voittonen ei kuitenkaan näin ollut todellisuudessa tehnyt vaan isoisän sukulaiset olivat tehneet rikosilmoituksen hyväksikäytöistä. Lehden mukaan Voittonen oli myös yrittänyt estää rikosilmoituksen teon isoisän tapauksista, mikä oli tullut liikkeen muun johdon tietoon, ja asiaa oli käsitelty eräässä kokouksessa. Voittonen oli kuitenkin kiistänyt tehneensä näin ja kokous vapautti hänet syytöksistä. Liikkeen puhuja Erkki Hurtig oli kuitenkin uhannut tehdä Voittosen toimista rikosilmoituksen, mutta turvatakseen oman asemansa liikkeen johdossa Voittonen oli lehden mukaan käynnistänyt sisäisen selvityksen tekemisen liikkeessä. Sisäisen selvityksen lopputulos oli, että liikkeen johtoa, Voittonen mukaan lukien, ei ollut syytä rangaista. Erkki Hurtig alennettiin kuitenkin puhujan paikalta liikkeen rivijäseneksi. *Helsingin Sanomien* artikkelin perusteella Voittonen käytti hyväkseen omaa valtaansa liikkeen johdossa ja vaiensi itseensä kohdistetut epäilyt hyväksikäyttöjen salailusta.

7. Lyhenteet

LFF= Laestadianernas Fridsföreningars förbundet

Krp= Keskusrikospoliisi

SRK= Suomen rauhanyhdistysten keskusyhdistys

8. Lähde- ja kirjallisuusluettelo

Painetut lähteet

Hautamäki, Aimo & Voittoinen, Olavi

2010a Hyväksikäyttö on selvitettävä maallisen esivallan kanssa. – Helsingin Sanomat 4.5.2010.

2010b Vanhoillislestadiolaisuus tuomitsee pedofilian. – Kaleva 9.5.2010.

Hirvonen, Riitta

2010 Ilmiantaa vai ei? – Rauhan Tervehdys 12.5.2010.

Hurtig, Johanna

2013 Taivaan Taimet. Uskonnollinen yhteisöllisyys ja väkivalta. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Hurtig, Johanna & Leppänen, Mari

2012 Maijan Tarina. Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö yksilön ja yhteiskunnan traumana. Helsinki: Kirjapaja.

Huuskonen, Matti

2014a Ei ne puheet vaan ne teot. – Helsingin Sanomat 5.1.2014.

2014b Pääsihteeri ajautui umpikujaan. – Helsingin Sanomat 6.1.2014.

Ijäs, Johannes

2010a Kirkon piirissä lukuisia lasten hyväksikäyttötapauksia. – Kotimaa 22.4.2010.

Jääskeläinen, Janne

2010 Vaiettuja salaisuuksia. – Kaleva 22.4.2010.

Kemppainen, Susanna

2011a Anteeksiipyntö viivytti apua. – Kaleva 27.6.2011.

2011b En ota kantaa asiaan. – Kaleva 27.6.2011.

Kerkelä, Lasse & Kuokkanen, Katja

2010 Luottomies vangittu incestistä. – Helsingin Sanomat 29.9.2010.

Ketola, Mikko

2010 Pedofiiliakriisi raastaa kirkkoja eri puolilla maailmaa. – Kaleva 8.5.2010.

Lindell, Denise

2009 Pedofiliskandal skakar laestadianer. – Österbottens Tidning 29.12.2009

Lohi, Olli

2012 Uusi kirkolliskokous aloitti toimintansa (Pääkirjoitus). – Päivämies 16.5.2012.

Lumijärvi, Johanna

2012 Ajatuksia kirkolliskokouksesta. – Päivämies 16.5.2012.

Mantila, Markku

2010 Pedofilia pitää kitkeä juurineen (pääkirjoitus). – Kaleva 6.5.2010.

Marin, Sara

2012 Maija, kiitos rohkeudestasi. – Kaleva 27.4.2012.

Miettunen, Hannu

2010a Suomen kirkkoon ottanut yhteyttä jo kymmeniä pedofiilien uhreja. – Turun Sanomat 20.4.2010.

Meriläinen, Reetta & Pentikäinen, Mikael

2011 Hyväksikäyttö ei ole sisäinen asia. – Helsingin Sanomat 10.4.2011.

Monto, Riitta & Vainio, Kari

2010 Pedofilia. Hyväksikäyttöä uskon varjolla (pääkirjoitus). – Turun Sanomat 21.4.2010.

Nieminen, Tommi

2010a Ainakin sataa käytetty hyväksi Suomen valtakirkon suojissa. – Helsingin Sanomat 1.5.2010.

- 2010b Syntisten piiri. – Helsingin Sanomat 1.5.2010.
- 2010c Hyväksikäytetty Minna: Tutut miehet raiskasivat, lestadiolaisyhteisö vaiken. – Helsingin Sanomat 1.5.2010.
- 2010d Syyttäjänvirasto haluaa selvittää lestadiolaisten pedofiilitapauksen. – Helsingin Sanomat 7.5.2010.

Salin, Eero

- 2011 Lasten seksuaalinen hyväksikäyttö. – Päivämies 23.2.2011.

Seppälä, Olli

- 2011 Avoimuus synnyttää luottamusta (pääkirjoitus). – Kotimaa 14.4.2011.

Vähäsarja, Irina

- 2011a Krp vanhoillislestadiolaisten hyväksikäyttövyöhytää tutkimaan. – Helsingin Sanomat 9.4.2011.
- 2011c Vanhoillislestadiolaisten johdon toimista tehtiin rikospyyntö. – Helsingin Sanomat 20.4.2011.

Sanoma- ja aikakauslehdet

- Kaleva 2010
- Päivämies 2012

Internet-lähteet

Akimo, Minna & Kemppainen, Susanna

- 2013 SRK ilmoitti sopimuksesta SRK:n kanssa – Poliisi kiistä jyrkästi. – Kaleva 26.10.2013.< <http://www.kaleva.fi/uutiset/kotimaa/srk-ilmoitti-sopimuksesta-krpn-kanssa-poliisi-kiistaa-jyrkasti/646019/>>Katsottu 25.4.2014.

A-studio

- 2012 Piispa toivoo anteeksipyyntöä. A-studio 14.5.2012.< http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/lestadiolainen_liike_salasi_lasten_hyv_aksikayton_80321.html#media=80333> Katsottu 15.4.2014.

Finlex.fi

Haapakoski, Karoliina

- 2012 SRK ei esitä erillistä anteeksipyyntöä 29.5.2012.< http://yle.fi/uutiset/srk_ei_esita_erillista_anteeksipyyntoa/6140775> Katsottu 16.4.2014.

Hautamäki, Aimo & Voitonon, Olavi

- 2010c SRK:n kirje puhujille 1.6.2010.
<<http://laestadianleaks.blogspot.fi/2010/10/srkn-kirje-puhujille-162010.html>> Katsottu 22.1.2014.

Huuskonen, Matti

2013 Lestadiolaisten ylin virkamies eroaa
28.12.2013<<http://www.hs.fi/kotimaa/Lestadiolaisten+ylin+virkamies+eroaa/a1388200194947?ref=hs-art-top-4>> Katsottu 25.4.2014.

Hänninen, Tuomas & Voittoinen Olavi

2010 SRK:n lehdistötiedote Oulu 7.4.2011.
<<http://freepathways.wordpress.com/2011/04/08/srkn-lehdistotiedote/>>
Katsottu 4.2.2014.

Kaipiainen, Ari-Pekka

2012 Lestadiolaisjohtaja: ”Käytännön teot tärkeämpiä kuin yhteisön anteeksipyyntö”. – Seurakuntalainen 23.5.2012. <
http://www.seurakuntalainen.fi/uutiset/kotimaa/2485/lestadiolaisjohtaja_kaytannon_teot_tarkeampia_kuin_yhteison_anteeksipyynto> Katsottu 16.4.2012.

”Jaffa”

2010 SRK:n johto kielsi tiedon hyväksikäytöistä levittämisen 16.5.2010.
<<http://freepathways.wordpress.com/2010/05/17/srkn-johtokunta-torjui/>> Katsottu 17.1.2014.

Kaipiainen, Ari-Pekka

2012 Lestadiolaisjohtaja: ”Käytännön teot tärkeämpiä kuin yhteisön anteeksipyyntö”. – Seurakuntalainen 23.5.2012. <
http://www.seurakuntalainen.fi/uutiset/kotimaa/2485/lestadiolaisjohtaja_kaytannon_teot_tarkeampia_kuin_yhteison_anteeksipyynto> Katsottu 16.4.2012.

Kemppainen, Susanna

2011 Lestadiolaispappa kuuli syytteen hyväksikäytöstä 11.11.2011. <
<http://www.kaleva.fi/uutiset/oulu/lestadiolaispappa-kuuli-syytteen-hyvakskaytosta/557539/>> Katsottu 23.3.2014.

Kirkon tiedotuskeskuksen tiedote

2010 Kirkolle yksikin seksuaalinen hyväksikäyttötapaus on liikaa 19.4.2010.
<<http://evl.fi/EVLUutiset.nsf/Documents/4A34DC066AB0E900C225770A0034A41F?OpenDocument&lang=FI>> Katsottu 15.11.2013.

Kotimaa24 -verkkosivusto

Miettunen, Hannu

2010b Kirkon tiedote oli kehno yritys purkaa pommi (Journalisti 10/2010).
<http://www.journalistiliitto.fi/journalisti/lehti/2010/10/debatti/kirkon_tiedote_oli_kehno_yritys/> Katsottu 20.11.2013

Mäkinen, Kari

2012 Kirkossa on kuultava hiljaisuuden historiaa. Kirkolliskokouksen avauspuheenvuoro 7.5.2012.< <https://arkkihiippakunta-fi-d.aldone.fi/arkkipiispa/puheet-ja-kirjoitukset/puheenvuorot-ja->

tervehdykset/2012/kirkolliskokouksen-avauspuheenvu/> Katsottu 14.4.2014.

Orjala, Anne

- 2014 Paavi Franciscus pyysi anteeksi pappien harjoittamaa lasten hyväksikäyttöä 11.4.2014.<
http://yle.fi/uutiset/paavi_franciscus_pyysi_anteeksi_pappien_harjoittamaa_lasten_hyvakskaytto/7187076> Katsottu 2.5.2014.

Piispainkokouksen selonteko

- 2011 Piispainkokouksen selonteko rippisalaisuuden ja lastensuojelun yhteensovittamisesta
9.2.2011.>[http://evl.fi/EVLUutiset.nsf/Documents/FB53CF57266DF7E7C22578320044ADE7/\\$file/ATT47E8I.pdf](http://evl.fi/EVLUutiset.nsf/Documents/FB53CF57266DF7E7C22578320044ADE7/$file/ATT47E8I.pdf)> Katsottu 22.1.2014.

SRK:n tiedotustilaisuus

- 2013 SRK:n tiedotustilaisuus lastensuojelusta Oulussa 24.10.2013.
<<http://www.kotimaa24.fi/artikkeli/katso-tallenne-srkn-tiedotustilaisuudesta/>> Katsottu 14.4.2014.

Suvanto, Soile

- 2013 Vanhoillislestadiolaisten toinen nokkamies eroaa. – Yle Oulu 31.12.2013.<
<http://yle.fi/uutiset/vanhoillislestadiolaisten_toinenkin_nokkamies_eroaa/7006522?fb_action_ids=10152033478313280&fb_action_types=og.recommends&fb_source=other_multiline&action_object_map=%5B240895729404652%5D&action_type_map=%5B%22og.recommends%22%5D&action_ref_map=%5B%5D> Katsottu 25.4.2014.

Ylen uutiset

- 2010 Vanhoillislestadiolaiset ohjeistavat puhumaan hyväksikäytöstä. Yle uutiset 30.9.2010.
<http://yle.fi/uutiset/vanhoillislestadiolaiset_ohjeistavat_puhumaan_hyvakskaytosta/2023288> Katsottu 24.1.2014.
- 2011 Jopa lähes sata pedofilia-epäilyä. Yle uutiset 7.4.2011.<
<http://areena.yle.fi/tv/1299271>> Katsottu 4.2.2014.

Yle Oulu

- 2012 Piispa Salmi odotti anteeksipyyntöä.
<http://yle.fi/uutiset/piispa_salmi_odotti_anteeksipyyntoa/6146635> Katsottu 17.4.2014.

Kirjallisuus

Aittakumpu, Pekka

- 2012 Vanhoillislestadiolaisen herätysliikkeen piirissä ilmenneet lasten seksuaaliset hyväksikäyttötapaukset sanomalehdistössä. Käytännöllisen teologian pro-gradu -tutkielma Hc. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto.

- Alatalo, Jani
2006 Kohti avoimuutta. Vanhoillislestadiolaisuuden käsittely julkisuudessa ja vanhoillislestadiolaisten suhde julkisuuteen Suomessa vuosina 1976–1984. Suomen historian pro gradu-tutkielma Hc. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Allen Jr., John L.
2013 The Catholic Church. What everyone needs to know. New York: Oxford University Press.
- Autere, Salla
2014 Seksuaalisuutta ja sukupuolta koskevat kysymykset Suomen adventtikirkossa 2000-luvulla. Suomen ja Skandinavian kirkkohistorian pro gradu –tutkielma Hc. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Haukkala, Matias
2010 Vanhoillislestadiolaisuuden modernisaatioprosessi. Näkökulmia yhteiskunnan muutokseen ja yksilöllisyyden käsittelyyn Alajärven vanhoillislestadiolaisuuden kautta. Suomen ja Pohjoismaiden historian pro gradu-tutkielma Hc. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Hurtig, Johanna
2013 Taivaan Taimet. Uskonnollinen yhteisöllisyys ja väkivalta. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Linjakumpu, Aini
2012 Haavoittunut yhteisö. Hoitokokoukset vanhoillislestadiolaisessa liikkeessä. Tampere: Osuuskunta vastapaino.
- Lohi, Seppo
2007 Lestadiolaisuuden suuri hajaannus ja sen taustat. Oulu: Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys.
- Rauhala, Mari
2007 Annus Horribilis. Katolisen kirkon pedofiliaskandaali ja julkinen sana Yhdysvalloissa vuonna 2002. Yleisen kirkkohistorian pro gradu –tutkielma Hc. Helsingin yliopisto
- Ruokanen, Miikka
1980 Jumalan valtakunta ja syntien anteeksiantamus. Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistyksen opilliset korostukset 1977–1979. Kirkon tutkimuslaitos sarja A N:o 36. Tampere: Kirkon tutkimuslaitos.
- Talonen, Jouko
2014 Lestadiolaisuuden seitsemän ryhmää 2012. Luentosarjalle ”Lestadiolaisuuden monet kasvot” jaettu luentomoniste. Tekijän hallussa.